

foto dd

48. FESTIVAL

48. festival Števerjan 2018 Zmagali so Špadni fantje

Ko je sonce izza oblakov s svojimi poslednjimi žarki razsvetljevalo vinorodne briške griče, ki očarajo vsakega obiskovalca, se je v petek, 6. julija 2018, v čarobnem ozračju Med borovci v Števerjanu začel letošnji 48. festival narodno-zabavne glasbe Števerjan 2018. Že od l. 1971 ga z nezmanjšanim navdušenjem in zagnanostjo pripravlja Slovensko katoliško prosvetno društvo Francišek Borgia Sedej iz Števerjana. Na tem tridnevem glasbenem prazniku pravzaprav sodeluje večina domačinov, saj se članom društva pridružuje še kopica drugih pomočnikov. Tako da je na prizorišču kar nekaj generacij. Tudi najmlajši tekajo iz kraja v kraj in pazljivo pobirajo vse odpadke. Za Števerjan je festival res velik dogodek, ki prinaša prirediteljem veliko zadoščenja, zahteva pa tudi veliko truda. Pri njem so zmeraj zelo dejavno pozorni tudi prostovoljci civilne zaščite. Vsem gresta izredna pohvala in zahvala za vso požrtvovalnost!

"Kdor poje, dvakrat moli!" je lep star pregovor zapisal števerjanski župnik Marijan Markežič v zajetno programsko knjižico letošnjega števerjanskega festivala (izdala jo je Zveza slovenske katoliške prosvete). "Narodno-zabavna pesem poje o vsakdanjih življenjskih vrednotah: veselju, ljubezni, prijateljstvu, domačem jeziku, poštenju, delu, lepoti narave... Vse to so božji darovi. Zato sem ponosen na svoje številne števerjance, posebno mlade, ki se tako navdušeno ukvarjajo s festivalom, od ansambla Lojzeta Hledeta naprej, neprekinjeno že 48 let". Markežič ugotavlja tudi, da, če se vsakič zbira toliko glasbenikov, pevcev, tehnikov, poslušalcev..., festival ohranja svojo živost. In to je potrdilo tudi letošnje zbrano občinstvo, ki je na vseh treh festivalskih dneh, tudi z ritmičnim ploskanjem, spremljalo nastopajoče.

Iva Koršič
/str. 6

Mavhinje / 70. obletnica shoda "Danes je umrl tovariš strah!"

Dne 4. 7. 1948 je bil v Mavhinjah prvi shod novoustanovljene Slovenske demokratske zveze. To je bil zametek kasnejših demokratskih strank Slovencev. Današnja etnična stranka Slovenska skupnost nadaljuje na temelju tega shoda. O tem so natanko 70 let kasneje govorili na borjaču v osmici Pri Normi, kjer je Ivo Jevnikar vodil pogovor z Dragom Štoko, Sašo Rudolfom, Hadrijanom Corsijem, odmevna nastopa pa sta imela tudi Igor Gabrovec in Ivo Kralj.

Jurij Paljk
/str. 3

MAVHINJE 4.7.1948
TU SHO ZORALI
PRVO BRAZLO SPOBODE

Srečanje pod lipami / Dr. Nežmah "Lastniki medijev imajo veliko moč"

Več kot 120 ljudi se je zbralo v četrtek, 5. julija 2018, na poletnem Srečanju pod lipami na dvorišču Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, kjer je tokrat predaval časnikar, urednik, kolumnist in politični analitik dr. Bernard Nežmah. Večer o dinamikah slovenske družbe in politike je vodil časnikar in zgodovinar dr. Jože Možina, ki je predstavil gosta. Dr. Nežmah je bil rojen leta 1961 v Ljubljani, diplomiral je iz primerjalne književnosti in sociologije.

MČ
/str. 2

POGOVOR Erik Proderutti Visoko nad oblaki

Vsi sanjamo in si želimo, da bi se nam sanje uresničile. Včasih ostanejo le želje, ki jih skrito nosimo v sebi, včasih pa se nam lahko celo uresničijo. Goričan Erik Proderutti je takoj razumel, da njegove sanje ne bodo ostale le skrite želje, temveč bodo postale celo delo. Erik se je rodil v Gorici pred 27 leti. Obiskoval je bodisi osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom bodisi srednjo, nato se je vpisal na višjo srednjo šolo v Vidmu, smer turizem. Po maturi se je preselil v Bologno, kjer je obiskoval fakulteto za kmetijstvo.

Tadej Pahor
/str. 16

Naši zbori

Pregled bogate in uspešne sezone Mešanega mladinskega pevskega zbora Emil Komel iz Gorice

8

Slavje na Vejni

Slovenski verniki so se na god svetih bratov Cirila in Metoda spet zbrali v Marijinem svetišču na Vejni

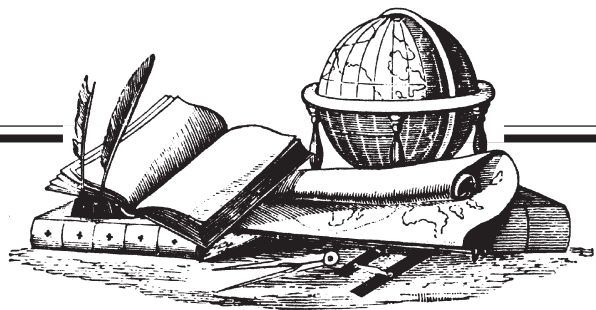
10

Domače jedi

Začenjamo novo rubriko. Z njo bomo v kuharskem kotičku odkrivali stare recepte s poslasticami

14

S 1. strani

“Lastniki medijev ...”

Kasneje se je izpopolnjeval na podiplomskem študiju lingvistike na Švedskem ter magistriral in doktoriral iz sociologije na filozofski fakulteti v Ljubljani. Zgodaj se je podal v medijske vode, najprej kot urednik na Radiu Student, potem kot glavni urednik, kolumnist in novinar Mladine, kjer je že več kot 30 let. Nežmah je tudi komentator na RTV Slovenija, svoja razmišljanja je objavil v več kot 20 slovenskih in tujih časopisih ter revijah. Med drugim je izdal več samostojnih, znanstvenih in strokovnih knjig. Za pomembno publicistično delo je dvakrat prejel Jurčičevo nagrado.

nisi vedel, da bi lahko pisal drugače”. Razložil je, da časnikarjev v bistvu od leta 1945 naprej sploh ni bilo, imenovali so se *družbenopolitični delavci*. Režim je ukinil vse dnevnike (*Slovenec*, *Slovenski narod*, *Slovenski dom* in *Jutro*) in spremenil lik novinarja. Značilnost časnikarja je, da opazuje svet in o njem piše, takrat pa je postalo njegovo poslanstvo skrbeti za čim boljše realizacijo novega družbenega reda, in sicer komunizma, ter pisati, kar mu je partija ukazala.

foto dd

Prvo vprašanje dr. Možine je bilo, zakaj kljub velikemu pričakovanju po letu 1990 nismo Slovenci užili tiste medijske pluralnosti, kot bi si jo demokratičen prostor zaslužili. Gost pravi, da sta bila na delu dva fenomena. Prvi je bil povezan z lastništvom, namreč medija brez lastništva ni, zato imajo lastniki veliko moč pri formiranju politike le-tega. Večina kapitala je bila v rokah postpartijske oligarhije in je zato jasno, zakaj je medijski svet bolj enobarven. Drugi fenomen je bila svoboda, ki nam jo je sicer prinesla nova država, a ne zadeva tudi svobode duha: “Če si opazoval, kaj pišejo drugi oz., če so se drugi držali nekih obrazcev, ki so prej delovali v režimu, potem sploh

Governika sta potem ocenila zdajšnja medijsko situacijo in se osredotočila predvsem na pretekle volitve. Gost pravi, da je televizija sicer oddajala srečanja med kandidati, a glavni problem je bila frenetičnost teh televizijskih oddaj. Gostom so dajali na razpolago le kratek čas za posege in odgovore, kar onemogoča razvijanje poglobljenih razmišljanj, debat in antagonizma med posamezniki. Dr. Nežmah je omenil tudi socialna omrežja, ki imajo vedno večji vpliv na posameznike, in predvideva, da se bo ta vpliv v letih zvečal. S temi ljudje ugotavljajo, kakšne vsebine so pomembne, in niso več odvisni samo od tistega, kar pišejo dnevniki. Govor se je nadaljeval o delikatni

problematiki beguncev. Danes je veliko rasistov, ki na razne načine napadajo begunce in pretiravajo ter strašijo z begunsko problematiko, zato je postalo zelo težko o tem pisati in povedati mnenje, ne da bi te takoj označili za rasista. Vse se koncentrija na ksenofobijo in tega vprašanja ne obravnava in ne pogloblja, kot bi si to zaslužilo. Dr. Bernard Nežmah je med predavanjem delil s prisotnimi tudi veliko osebnih izkušenj, kot npr. intervjuje in pogovore s Stanetom Dolancem, ki je bil med najbojnejšimi sodelovci Tita, in kako je te intervjuje Milan Kučan pregle-

doval in spreminjal. Zelo zanimive so bile tudi njegove izkušnje, ko je poročal kot dopisnik iz Rusije in drugih vzhodnih držav, posebno v dobi, ko so padli stari režimi. Ob koncu je časnikar še enkrat potrdil, kako močne sledi so pustili v ljudeh nekdanji komunistični režimi. Vsi se namreč strinjamo, da je nacizem zakrivil grozote, in odklanjamo simbol kljukastega križa, za enake grozote je kriva komunistična revolucija, a mnogi še vedno brez skrbi mahajo z njenim simbolom, rdečo zvezdo. Očitno v tem ni nobene logike.

Na večerju je bil govor še o marsičem, govornik bi posebno še poglobil politično stanje v Sloveniji po zadnjih volitvah, številna in radovedna publika bi tudi imela vprašanja, a tik pred koncem se je iz črnih oblakov ulil dež in odlična vina kmetije Terčič iz Števerjena so prisotni pokusili v notranjih prostorih.

Obisk W. Bandlja in R. Pavšiča pri deželnem odborniku za Slovence

Fedrigova uprava želi biti blizu manjšinam

Deželni odbornik za krajevne avtonomije Pierpaolo Roberti je prvič sprejel predsednika Sveta slovenskih organizacij Walterja Bandlja in predsednika Slovensko kulturno gospodarske zveze Rudija Pavšiča. Neformalno srečanje je bilo v deželni palači na Velikem trgu v Trstu. Odbornik Pierpaolo Roberti, nekdanji tržaški podžupan, je srečanje ocenil kot zelo dragoceno in si želi skupnega dialoga. Že od samega začetka je Roberti izjavil, da je soočanje s slovensko realnostjo neobhodno potrebno. Za odbornika Robertija imajo posvetovalne komisije vodilno vlogo pri reševanju morebitnih problemov. Z razliko od prejšnje deželne uprave si zdajšnja Fedrigova uprava želi biti blizu in na razpolago manjšinam. Tak odnos do slovenske narodne skupnosti lahko ocenimo pozitivno. Pavšič je med pogovorom opozoril tudi na vprašanje vladnega omizja pri notranjem ministrstvu v Rimu in deželno vladu prosil za posredovanje pri notranjem ministru Salviniju, da bi se ponovno umestilo omenjeno omizje. Predsednik

SKGZ-ja je Robertija spomnil, da je v predvolilnem času tudi sam deželni predsednik Fedriga obljubil, da bi podobno omizje nastalo na

omenil razdelitev preostanka državnih sredstev iz postavke osmega člena zaščitnega zakona, ki še tičijo v državnih blagajnah. Sredstva, ki so zdaj

Foto damj@n

deželni ravni. Pavšič je med sestankom izjavil, da si predvsem želi praktičnega pristopa k iskanju rešitev. Predsednik SSO-ja Walter Bandelj se je dotaknil tudi neizogibnega vprašanja o glasbenem šolstvu oziroma o uglednem Slovenskem glasbenem centru Emil Komel v Gorici, ki že vrsto desetletij odlično deluje na Goriškem in ustvarja ter izobražuje bodoče glasbene kadre in ljubiteljske glasbenike. Walter Bandelj je izjavil, da si prizadeva za sodelovanje obeh šol, predvsem v tem obdobju, ko se odpirajo nove poti, ki so tudi vezane na državno glasbeno šolstvo. Med aktualnimi in nujnimi vprašanji je Walter Bandelj

na razpolago in ki bodo razporejena v deželnem rebalansu, znašajo 900.000 evrov. Glede tega vprašanja se bosta predsednika krovnih organizacij med tem tednom še enkrat sestala z odbornikom Pierpaolom Robertijem; v kratkem pa se bo sestala še posvetovalna komisija. Odbornik Roberti je pojasnil, da bo rebalans proračuna znan med 23. in 25. julijem. Na sestanku so bili prisotni tudi predstavniki centralnega deželnega urada za slovenski jezik, ki prevzema vlogo garanta pri zaščiti slovenskega jezika in prisotnosti tudi tega pri storitvah dežele, občin in koncesionarskih storitvenih družb.

MAN

Delavnica SLORI-ja

Kako gledajo mladi na mejo?

Kako gledajo na mejo in obmejni prostor prebivalci Furlanije Julijske krajine deset let po vstopu Slovenije v schengensko območje? To je osnovno vprašanje, na katerega je skušala odgovoriti skupina osmih mladih Goričanov, ki je od 18. do 22. junija 2018 sodelovala pri izvedbi delavnice v sklopu projekta *Zamejski, obmejni, čezmejni: Slovenci v Furlaniji - Julijski krajini deset let po vstopu Slovenije v šengensko območje*. Delavnico je organiziral vodilni partner projekta Slovenski raziskovalni inštitut – SLORI v tesnem sodelovanju s Kinoateljstvom in Dijaškim domom Simona Gregorčiča iz Gorice. V okviru delavnice so mladi najprej spoznali glavne etape zgodovinskega razvoja italijansko-slovenskega obmejnega območja,

objelo celotni obmejni prostor dežele Furlanije Julijske krajine (občine Trbiž, Naborjet, Rezia, Bardo, Špeter, Čedad, Krmin, Gorica, Doberdob, Nabrežina, Trst in Milje), na vprašanja mladih pa

se je odzvalo približno trideset intervjuvanih. Raznolike odgovore v slovenskem in italijanskem jeziku bodo sodelujoči na delavnici strnili v kratek dokumentarec, ki ga bodo predvajali v sklopu glavnega dogodka projekta, dvodnevne posveta, ki bo 18. in 19. oktobra letos v Gorici. Mladi so naleteli na pozitiven odziv prebivalstva, saj je večina vprašanih sprejela veliko k sodelovanju. Iz zbranih odgovorov izhajajo različni pogledi na odpravo meje, bodisi zaradi gospodarskih učinkov ali zaradi sodobnih izzivov glede varnosti, s katerimi se sooča celotna Evropska unija, nesporno pa prevladuje mnenje, da je skupni šengenski prostor pripomogel k boljšemu medsebojnemu spoznavanju. Građivo, ki so ga mladi zbrali, predstavlja uvod v jesensko razpravo v Gorici, saj v nekaj minutah zaobjema jezikovno, zemljepisno in idejno raznolikost, ki zaznamuje poglede prebivalcev Furlanije Julijske krajine na vprašanje odprave meje z bližnjo Slovenijo.

Povejmo na glas

Potrebujemo zdravih spodbud

Je čas dela in je čas počitka, bi lahko rekli, čeprav je mnogokrat res, da pravzaprav delamo ves čas, saj opravil in obveznosti nikoli ne zmanjka. In prav zato je počitek nujen, nujen je oddih, nujna je razbremenitev še posebno v teh časih, ki jih ne gre podcenjevati. Utripanje ur, dnevov, tednov in mesecev marsikdaj že dobesedno prehaja v udarjanje, v ostro izčrpanje naših energij, kar ima za posledico osebnostne in kolektivne stiske. Prav vsi, vseh poklicev in vseh starosti - torej tudi najmlajši niso izvzeti - se nahajamo, kot ugotavljajo izvedenci, v območju in tokovih, ki niso ugodni in zahtevajo od nas preveč, tako da se med delovnim letom vse težje dokoplamo do mirnih in pomirjenih trenutkov, ko se šele oddahnemo in vsaj nekoliko počijemo. Napori skozi vse leto, predvsem pa vse večji notranji nemir, ki ga povzročajo vse hitrejša drvenja časa, so tako veliki, da lahko postanejo škodljivi, zato zdravstvene službe predlagajo, naj ne čakamo na počitnice oziroma dopust. Že sproti, na poti iz tedna v teden, iz meseca v mesec, naj se zatekamo v svoja pribežališča oddiha, sprostitve in začasnega odmika od sicer vsakodnevnega prebijanja v prihodnje naloge. Sproti naj premagujemo stiske, da se le-te ne bi prekomerno nakopile in nas potisnile v stanja mučne apatije ali razdražljivosti, vzkljivosti in slabega spanja, ki zlovoljnost le še stopnjuje. Pri tem je umestno dodati, da je edina stvar, ki bi nam zares povrnila moči, ali jih celo okrepila, prijetna bližina dru-

gih ljudi in da si v bistvu predvsem želimo biti zares razumljeni in zares sprejeti, da želimo biti vedno in vsak trenutek dobrodošli, ko so nas tisti bližnji in manj bližnji veseli. Toda uredničev te želje preprečuje neusmiljeni čas, da se v obrambi pred njim vse bolj umikamo vase in se seveda tudi drugi umikajo vase, da med nami, tako rekoč med vsemi ljudmi, vse bolj kraljujejo razdalje. Postajamo otoki, postajamo podoba in resnica osamljenosti, samote in kot da si ne moremo pomagati. Pogostoma preprosto nimamo moči, da bi se približali sočloveku, ne zmoremo osnovne prijaznosti, vse to terja preveč energij, ki jih potrebujemo za vzdrževanje nas samih. Nemalokrat od drugih pričakujemo, da bi se nam oni posvetili, da bi nam izrekli lepo in prijazno besedo in se vživeli v naše težave in, zakaj ne, v naše radosti, da bi se res vživeli v vse, kar smo, in nam prisluhnil. Gotovo ni težko ugotoviti, da enako drugi čakajo na našo pozornost ali pa so nad njo že obupali. Ne preostane nam torej drugega, kot da najprej sebe okrepimo in da v dnevih poletnega počitka najdemo novih spodbud bodisi v zunanjih sproščnostih in ugodjih kot tudi v sproščnostih duha - vse to nam lahko podari telesno svežino in notranji mir, ki odstranjuje vsa bremena. Notranji mir, ko vidimo prav in smo po njegovi zaslugi ponovno deležni prepričanja, s katerim se želimo približati vsem ljudem z iskrenim nasmehom in svetlobo, ki jo premoremo.

Janez Povše

S 1. strani

"Danes je umrl..."

Krožek Anton Gregorčič iz Gorice in Krožek za družbeno vprašanja Virgil Šček iz Trsta sta v okviru projekta *Mirko Špacapan - Zastavimo skupne moči za skupne cilje* priredila pod naslovom *Tu smo zorali prvo brazdo svobode!* pogovor ob 70-letnici prvega tabora Slovenske demokratske zveze v Mavhinjah točno na dan, ko je bil takrat v Mavhinjah shod. Dne 4. julija se je na borjaču osmice Pri Normi v Mavhinjah zbralo lepo število somišljenikov stranke Slovenska skupnost in tistih, ki so hoteli slišati pričevanja nekaterih, ki so shod doživeli, ter prisostvovati

odličnemu uvodu v večer, ki ga je imel Ivo Jevnikar, časnikar in raziskovalec, ki odlično pozna zgodovino demokratov po drugi svetovni vojni pri nas. Pričevalci takratnega časa na večeru so bili Saša Rudolf, dr. Drago Štoka in Hadrijan Corsi, medtem ko je misel ob zdajšnjem času stranke Slovenska skupnost podal njen deželni tajnik in deželni svetnik Igor Gabrovec.

Gabrovec je izrekel misel, ob kateri se v današnjih časih, ko se zdi, da se tudi na političnem področju vse drobi, moramo zamisliti, namreč to, da je res stranka Slovenska skupnost v deželnem svetu

danes najstarejša politična stranka z neprekinjeno prisotnostjo, a je tudi res, da se čas hitro spreminja in se mora zato stranka prenavljati, odgovarjati spremembam in zahtevam, predvsem pa mora ostati zvesta svojim demokratičnim načelom, ki so imele svoj začetek prav v povojnem času, ko so se demokrati prvič povezali za skupni nastop na političnih volit-

cionalisti začeli spet dvigovati glasove proti Slovincem, po drugi strani pa je takratna komunistična oblast začela izvajati mržnjo in izrekat sovražne besede in izvajati dejanja proti demokratom. Ivo Jevnikar je orisal položaj in same zametke sodobne demokratske stranke Slovincem po drugi svetovni vojni, ki je imela tradicijo že v avstro-ogrskih časih, po drugi sve-

Foto JMP

Foto JMP

tni subjekt tudi v prihodnje.

Prav je imel Ivo Jevnikar, ki je med vodenjem pogovora večkrat opozorjal, da je sam nastanek demokratičnih strank in demokratičnega nastopa precej razvejen, da še danes zahteva podrobne raziskave in spoznanja, a vendar se moramo zavedati prvih začetkov, ki so bili zares krvavi. Spomnil se je urednika Demokracije Andreja Uršiča, ki je bil žrtev komunističnega povojnega nasilja in bi moral biti svetel zgled še danes. V začetku leta 1947 je bil Andrej Uršič med ustanovitelji Slovenske demokratske zveze v Gorici ter

urednik Demokracije, v katero je tudi pisal. Dne 31. avgusta 1947 so ga pripadniki UDBE v bližini Kobarida ugrabili in prepeljali v Ljubljano, kjer je bil v zaporih zasliševan do jeseni 1948, ko je za njim izginila vsaka sled. Ivo Jevnikar je opozoril, da so šele pred kratkim našli v arhivih zapis, ki govori o tem, da je bil Andrej Uršič živ še leta 1950, ko naj bi shiral v zaporu na Poljanskem nasipu v Ljubljani, a točen datum smrti tega svobodoljuba in demokrata še danes ni znan.

Pričevanje, izbrane besede Iva Kralja, devetdesetletnika bistrega pogleda in jasnih, klenih besed, predvsem pa pričevanje pokončnega moža, ki je še danes vraščen v naš prostor in čas, zvest zemlji in slovenski besedi, naši kulturi in našemu krščanskemu izročilu, so na borjaču v Mavhinjah svetlo odmevale, bil je deležen toplega in dolgega aplavza, njegov moški pevski zbor Fantje izpod Grmade pa je večer naredil še lepši. Priznanje, simbolično, ki mu ga je izročil Igor Gabrovec - dal ga je za zgled družbene angažiranosti! -, gre v prave roke, o čemer je pričalo dejstvo, da smo se zbrani Ivu Kralju poklonili tako, da smo vstali, ko ga je prejel!

Drago Štoka: "Nestrpnost do demokratov je bila stalnica!"

"Imel sem enajst let, nekega dne sem ujel pogovor med mamo in očetom, ki sta se menila, da bosta šla v Mavhinje. Prvič sem slišal za to vas, hotel sem z njima, a sta mirno, a odločno rekla, da gresta sama. In se zelo dobro spominjam, kako sta prišla domov, oče jezen, prav besen, ki je doma pripovedoval, kakšna sramota je dejstvo, da so jih po shodu v Mavhinjah kamenjali, jih zmerjali. Mama je bila preplašena in zmedena, ogorčena tudi ona. Vajena je bila, da so jih zmerjali fašisti, da bi jih pa po drugi svetovni vojni zmerjali in kamenjali, to pa je bilo preveč"! je na srečanju ob 70. obletnici prvega tabora, shoda Slovenske demokratske zveze v Mavhinjah, povedal dr. Drago Štoka. "Takrat sem bil otrok, a sem čutil, da gre za hude stvari, zelo hude stvari. Oče in mama nista mogla preboleti dejstva, da so tudi njima v Mavhinjah kričali, da sta fašista"! je nadaljeval dr. Drago Štoka, ki je tudi povedal: "Praznično smo sprejeli partizane ob koncu vojne, a kasneje je prišlo sovraštvo do vseh tistih, ki smo hodili v cerkev. Ko sta mama in oče prišla s tistega shoda v Mavhinjah domov, sem slišal očeta, ki je ogorčeno dejal mami: 'Nam bodo kričali fašisti, nam? In to oni, ki so nosili do včeraj črni cof in visoke škornje! Nam bodo kričali tisti, ki so bili do včeraj črni?' Hudi časi so bili, kar naenkrat se je začelo sovraštvo do vse demokratov".

Foto JMP

Dr. Drago Štoka je v svojem posegu bistro in razumno, predvsem pa brez vsakega sovraštva povedal, kako se je sovraštvo širilo, postalo zares neznosno, a potem je prišel kominform, ki je levico razdelil, sovraštvo se je preselilo v vrste levice, kjer so se razdelili med vidaljevce, zveste Stalinu, in titovce, hudi časi so bili, ki so pustili globoke posledice v naši družbi še danes. Slikovito se je spomnil tudi dogodka, ko so trije fantiči, on, Marij Maver in Saša Rudolf, na nekem podobnem shodu demokratov na Opčinah pod vodstvom prof. Ivana Rudolfa razobesili slovensko zastavo brez zvezde na visoko drevo.

"Nestrpnost do demokratov je bila stalnica, še leta 1975 so nas predstavnike Slovenske skupnosti v Doberdobo kamenjali, a vztrajali smo in še v zavezi slovenstvu, evropskemu krščanskemu etosu ter seveda demokraciji", je končal svoj poseg dr. Drago Štoka.

vah.

"Mavhinje 4. 7. 1948 - Tu smo zorali prvo brazdo svobode" je napis na oljni sliki, ki jo je naslikal eden od pobudnikov shoda v Mavhinjah, prof. Ivan Rudolf, naredil jo je sicer leta 1953, a odslkava poetično videnje prvega shoda demokratov v tej kraški vasi. Slovenska demokratska zveza je imela svoj prvi tabor 4. julija leta 1948 v Mavhinjah. Na shodu se je takrat zbralo okrog tisoč ljudi, kar je izjemno število, če pomislimo na čas, ko se rane druge svetovne vojne še niso zacelile. Ljudi so takrat nagovorili domačin Ivan Terčon, Jože Kralj, oče Iva Kralja, ki je imel na spominskem večeru izjemen poseg, Josip Agneletto, Avgust Sfiligoj, časnikar Polde Kemperle in Fran Vesel, ki je prav takrat izrekel znamenito misel: "Danes je tovariš strah umrl!"

Ivo Jevnikar je slikovito opisal tedanje razmere, saj so italijanski na-

stovni vojni pa slovenski demokrati niso hoteli pristati na monolitno politično predstavništvo, ki ga je imela komunistična partija, prav tako pa je slovenske demokrate izjemno motila tako imenovana "frattelanza" med slovenskimi in italijanskimi komunisti. Saša Rudolf je orisal svoje otroštvo in posredno delo svojega očeta - njegov zapis objavljamo spodaj -, Hadrijan Corsi pa je podal oris stanja na Goriškem, kjer je bilo po njegovem morda manj nasilnih dejanj, a nasprotovanje demokratom bolj prefinjeno in bolj podtalno. Dr. Drago Štoka (glej članek zraven!) je izrekel tudi pomembno misel, ki velja tudi za današnji čas, ko je zatrdil, da mora ostati zaveza demokraciji, svobodi, krščanskemu etosu in slovenstvu ter seveda samostojnemu političnemu nastopanju živa tudi danes, predvsem pa moramo poznati lastno preteklost, če hočemo biti poli-

Foto JMP

Ivo Kralj: "Pričevanje mojega očeta"

Ivo Kralj, 90-letnik bistrega pogleda, čvrstega zdravlja in postave, ki odraža ponos in vraščenost v kraško zemljo, ki se ji nikdar ni odrekel, kot ne zavezi slovenske besede in lastnega naroda, je v Mavhinjah ob koncu svojega posega prebral tudi delček iz govora, ki ga je imel na zborovanju v Mavhinjah leta 1948 njegov oče: Spoštovani!

Slovenski narod je narod kmetov in delavcev. Mi se ne sramujemo svojega porekla. Ponosni smo, da živimo od dela naših rok.

To pa še ni dovolj! Danes lahko slovesno in javno izjavimo, da smo demokratski kmetje in delavci. Naša hrbtenica ni klonila, ko sta strahovala Evropo Hitler in Mussolini. Ni klonila pod težo silnih davkov, ki jih je požiral vojaški stroj obeh zgodovinskih bedakov. S figo v žepu smo se smejali geslom, ki so jih pisali po naših vaseh: Mussolini ha sempre ragione, Duce, tu sei tutti noi. Mussolini in Hitler sta odšla, mi pa smo ostali.

Obema norcema pa so sledili še večji. Spet so pisali po zidovih naših hiš, po cestnih zidovih gesla: Kdor ni z nami, je proti nam, Tito naš itd.

Videli smo, da so prve in druge napise pisali po zidovih isti ljudje. Bili so to najslabši del našega naroda, ki so čez noč zamenjali črno srajco z rudečo kravato.

N. B. Govor se nadaljuje, menim pa, da nima smisla nadaljevati.

Sin Ivo

Foto JMP

Saša Rudolf: "Z ustanovitvijo SDZ smo načeli preporod v javnem življenju in postavili politiko na nove temelje."

Saša Rudolf je na okrogli mizi v Mavhinjah imel napisan poseg, ki ga v celoti objavljamo.

Mavhinje 48

Spoštovani, ne glejte s strahom na liste v mojih rokah, napisano je, zato lahko napovem, da ne bo trajalo več kot sedem, morda osem minut. Bila je nedelja, 4. julija 1948. Z vlakom smo se pripeljali v poznih dopoldanskih urah v Sesljan, nato pa peš do Mavhinj, kjer nas je na domačiji sprejel gospodar Ivan Terčon, ki je za prvi tabor Slovenske demokratske zveze dal na razpolago travnik. S Terčonovimi je bilo poznanstvo utrjeno, očka je bil v stiku z gospodarjem Ivanom, sestra Neva pa s sošolkko Jelko.

Zborovanje na taboru SDZ se je pričelo popoldne. Otroci smo ostali z mamo pri Terčonovih, si ogledali hlev, še posebej pa stavbo preko ceste, ki so jo imenovali zdaj skladišče, zdaj gledališče. Imela je namreč oder s parterjem za kakih 50 stolov. Seveda je bil oder mnogo bolj privlačen za nas otroke kot pa zborovanje na travniku, kjer so si sledili govori. Le pet dni je minilo od resolucije, s katero je Stalin izključil Titovo Jugoslavijo iz Kominforma. Razkroj komunističnega bloka je seveda odjeknil na taboru. Ob 70-letnici kominforma v krajevem tisku ni bilo niti vrstice, čeprav je spor povzročil v naši skupnosti nepopravljivo škodo. Vpis v slovenske šole se je razpolovil. Večji del je ostal zvest Stalinu in Sovjetski zvezi in pod vodstvo Vittoria Vidalijskega ostro nastopil proti vsem, ki so zagovarjali Titovo pot v socializem. Napeto je bilo v tržaških predmestjih Sv. Jakoba in Sv. Ivana, pa tudi v okoliških vaseh, predvsem v Križu, Trebčah in Ricmanjih, ki so veljale za

Vidalijeve postojanke. Izjema so bile Opčine, kjer so vidaljevci še dalje pošiljali svoje otroke v slovenske šole, čeprav jih je Vidali označil za imperialistične. Toda v predmestjih je večina delavskega in srednjega sloja poslušala ukaz iz ulice Madonnina in prepisala otroke v italijanske šole. Ideološki spor je zasejal razdor celo v družine. Vladimirja Kendo so uslužbenke, zveste Kremlju, za kazen oblike, češ da je titofašist. Kljuke na uredništvu Primorskega dnevnika so pomazali s človeškimi iztrebki. Kolikšno je bilo sovraštvo, dokazuje pismo Stana Bidovca v imenu kominformistične prosvete, v katerem naznanja ostalim članom skupnega odbora, da njegova organizacija ne bo več sodelovala, dokler bodo v njem titofašisti.

Celo ob 70-letnici se zgodovinarji niso spoprijeli s sistematičnim preučevanjem. Izjema je le Marta Ivašič, ki je v Primorskem dnevniku zapisala spomine na otroška in najstniška leta v kominformistični družini.

V povojni Zahodni Nemčiji je bila denacifikacija le delno izvedena tudi zaradi začetka hladne vojne. Večji del nacistov se je potuhnil in prikrikl breme, ki ga je nacizem zapustil nemškemu narodu. Šele 20 let po vojni, piše Max Vogrinc v knjigi, ki jo je izdala celovška Mohorjeva družba, je mlada generacija sprožila javno spraševanje, kaj so njihovi očetje počeli v času nacizma. Zamolčana dejstva so polagoma prišla na dan in bila javno obsojena, tako da je danes vsako relativiziranje nacizma nesprejemljivo.

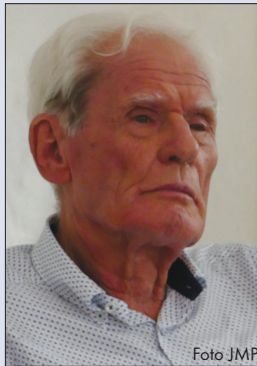

Foto JMP

In pri nas. V Sloveniji ilustracija ni bila izvedena, razni Beblerji in Ribičiči niso bili kazovani. Verjetno se prav zaradi tega, podobno kot v Italiji, na desnici dvigajo glasovi tistih, ki so bili med vojno na strani nacifašistov. Kako naj bi zagovarjali domobrance, če so izdajali esesovcem naše ljudi, Borisa Pahorja, Zorana Mušiča. V Trst so iz Ljubljane poslali 50 domobrantskih policistov. Celu v bandi Gaetana Collottija so bili. Rado Seliškar, ki je bil mučitelj v Borštu in v ulici Bellosguardo, je Collottija konec aprila 1945 spremljal na begu proti Trevisu. V kraju Olmi so sedmerico zajeli partizani in jih prepeljali v papirmico Burgo v kraju Carbonera, kjer so jih zaslišali in nato ustrelili. Med Collottijevimi sodelavci-mučitelji je bil tudi v Ljubljani rojeni leta 1914 Werner Harrauer, Slovenec, znan kot Leon Turk. Ubit je bil 25. januarja 1945 v Barkovljah. Ko se upravičeno zgražamo nad zločini, ki so jih zagrešili partizani, pozabljam na domobrantske zločince.

Slovenska demokratska zveza, ki je kasneje postala del Slovenske skupnosti, je združevala demokratične, torej protikomunistične pripadnike naše skupnosti, ki so se kot domoljubi prvi v Evropi uprli nacifašizmu. Morda bi izgledalo, da beseda o krivdah vidaljevcev in domobrancev, oboji so izbrali napačno pot, ne spada v kontekst današnje slovesnosti ob 70-letnici prvega shoda SDZ. Toda, kdor se je rodil tik pred drugo svetovno vojno, se

gotovo spominja komunističnih pa tudi skrajno desničarskih napadov na slovenske demokrate. Ta ni bil pričakovani, izoblikoval pa se je le teden dni pred volitvami leta 1949. Napad, koordiniran z dveh strani, iz tržaških cerkvenih krogov, ki so našim duhovnikom očitali, da so se združili z liberalci in narodnjaki, namesto da bi se udinjali Slovincem nasprotni italijanski Krščanski demokraciji. Pojavil pa se je tudi letak samozvanega "slovenskega katoliškega akademskega starešinstva", ki je pozval volivce, naj ne glasujejo za Agneletta oziroma Simčiča, kot je bilo domenjeno med SDZ in SKS. V Demokraciji smo lahko tedaj brali, da so proti Slovenski listi pričeli rovariti ljudje, ki so prišli s Kranjskega, od politične nestrpnosti in sovraštva okuženega političnega ozračja. Z ustanovitvijo SDZ smo načeli preporod v javnem življenju in postavili politiko na nove temelje. Prelomili smo predvojno politično tradicijo ločevanja in sovraštva. S tem sta tedanji stranki liberalna in klerikalna ustvarili razkol v narodu in velik del vrgle v naročje komunizmu. Samo še dve besedi o olju, ki ga je moj oče nekaj let kasneje podaril Prosvetni matici in je dolga leta viselo na sedežu v ulici Machiavelli. Na sliki sta Terčonova oče Ivan za volovsko vprego in sin Vanko s plugom.

Plakat, original hrani Muzej novejšje zgodovine Slovenije v Ljubljani, je nastal 1956, predno so ga lahko lepili, so ga morali predstaviti na tržaški kvesturi, ki je ožigosala zadnjo stran originala in s tem dovolila tiskanje in lepljenje.

Saša Rudolf

Prekmurje / V Domu duhovnosti Benedikt v Kančevcih

Duhovne vaje Izkušnja Boga

V Domu duhovnosti Benedikt v Kančevcih v Prekmurju bo od 15. do 20. julija potekalo srečanje *Izkušnja Boga*, ki ga vsako poletje vodi brat kapucin Štefan Kožuh s sodelovanjem voditeljev Delavnic molitve in življenja. Začetnik in utemeljitelj srečanj je bil brat kapucin Ignacio LarraĒaga. Prizadeval si je,

da bi ljudem pomagal doživeti globoko versko izkušnjo Božje bližine, ki spreminja človekovo življenje v Jezusovo podobo. Iskrena vera v zastonjsko Božjo ljubezen vliva človeku pogum, da se tudi v najtežjih življenjskih okoliščinah izroča v očetove roke.

Srečanje *Izkušnja Boga* ponuja zdravljenje duhovne omrtvelosti, ki nam jemlje voljo do molitve, povezovanje molitve in življenja, poglobljanje vere in premagovanje mlačnosti, doživetje sprave s seboj in premagovanje stisk ter strahov. Srečanje z Bogom je tudi globoko srečanje s samim sabo, zato potrebujemo umik

v tišino in samoto, da v srcu naredimo prostor. *Izkušnja Boga* je namenjena odraslim in mladim od 20. leta starosti. Duhovne vaje potekajo v tišini. Dnevno so tri vodene meditacije in skupno obhajanje evarhiste. Pomemben poudarek srečanja je način življenja z Božjo besedo, ki ne sme biti nobenemu kristjanu nekaj oddaljenega in nerazumljivega. Beseda nagovarja prav vsakega – tako popolnega začetnika kot trdno oblikovanega kristjana.

Dom duhovnosti je tako gostoljuben in prostoren, da lahko vsak biva v svoji sobi, okolica pa ponuja nešteto koticov za umik v naravo. Dragoceni sta tudi kapela p. Leopolda Mandiča in cerkev sv. Benedikta, v kateri je vsak večer maša. Na srečanju spoznamo različne načine molitve, kot je molitveno branje, molitev poslušanja, dviganja, sprejemanja in druge; poudarek je tudi na pripravi na molitev, saj se je treba sprostiti in umiriti. Kapucinski brat Ignacio LarraĒaga je umrl leta 2013, njegov verni namestnik pa je brat kapucin Štefan Kožuh, ki vodi srečanja s ponižnostjo in dobrotljivostjo.

Metka Šinigoj

Poziv g. Luigija Ciottija in rdeče majice tudi v Gorici

“Ustavimo krvavenje človečnosti!”

Tudi Goričani so se 7. julija odzvali na vsedrjavni poziv Luigija Ciottija in združenj Arci, Legambiente, ANPI-VZPI ter si nadeli rdeče majice, da bi skupaj in glasno rekli: **ustavimo krvavenje človečnosti!** (“Fermiamo l'emorragia di umanità”) Ustanovitelj organizacij Libera in Gruppo Abele, duhovnik, ki se več kot 50 let bori za pravičnost in stoji na strani zadnjih, je pozval ljudi, naj se z rdečo majčko na sebi zamislijo, nato pa naj kaj ukrenejo. V rdeče so namreč oblečeni otroci migrantov, ki umirajo v Sredozemskem morju in jih tokovi včasih privedejo do italijanskih obal. V rdeče je bil oblečen mali Aylan, čigar fotografije so pred tremi leti močno pretresle svetovno javnost; v rdeče so bili oblečeni trije otročki, ki so jih prejšnji teden našli na libijski obali. V rdeče jih oblačijo mame v upanju, da bi jih v primeru brodoloma reševalci čim prej opazili ...

Pobudo je po vsej državi podprlo na tisoče društev, odborov, šol, znanih osebnosti, glasbenikov, pisateljev itd. Da bi skupaj razmišljali o varnosti in solidarnosti. Da bi se uprli cinizmu in rasizmu, ki ga netijo “podjetniki strahu”. Tako je bilo tudi v Gorici, kjer so se zbrali v jutranjih urah pred vladno palačo na Travniku (vabili so goriška koordinacija Libera, Casa del popolo di Gorizia, goriško VZPI, Gruppo volontari di strada di Gorizia, blog Piazza Traunik). Med zbranimi v rdečih majicah so bili nekateri vidni (italijanski in slovenski) družbeno-politični in kulturni delavci, občinski svetniki (seveda pretežno levosredinskega tabora), dva starejša duhovnika, ki vse življenje pomagata na rob potisnjenim, prostovoljci, ki so lani vsak

foto dd

večer hodili v Bombijev predor in se nato še naprej razdajali v pomoči migrantom v drugih strukturah ali pod milim nebom. Med zbranimi so še bili dobri ljudje, idealisti, taki, ki jih je k temu gnala čista človečnost; starejši in mlajši, tudi cele družine, pa še posamezniki, ki so se radi pridružili mirni manifestaciji.

Zjutraj je Matteo Salvini na omrežju Facebook pogrlojivo zapisal: “Kakšna škoda, doma nisem našel niti ene rdeče majice ...” Izjavo je don Ciotti komentiral: “Mu jo prinesem rade volje na Viminal, skromno dejanje, ki ga bom opravil spoštljivo”, saj “pomembno je, da se srečamo in se skušamo poistovetiti z drugimi. Pomembno je razmisliti, si postaviti vprašanje, čeprav smo drugačni”. Postaviti se v kožo drugega je prvi korak, ki ga moramo opraviti, če želimo graditi bolj pravičen, boljši svet!

Spomnimo, da je papež Frančišek dan prej daroval mašo ZA migrante in Z migranti ter poudaril, da “Bog obsoja brezplodno hinavščino tistih, ki si ne želijo umazati rok in zavračajo tiste, ki imajo, kot mi, pravico do varnosti in dostojnih razmer za bivanje”. Zanj sta in ostajata “edina razumna odgovora pri soočanju z migracijami solidarnost in usmiljenje!” / DD

UPAJ SI!

Slovenski počitniški teden za družine v Kančevcih 22. – 28. 7. 2018

Upaj si s čopičem in barvo v trenutku vzpostaviti odnos do sočloveka. Upaj si pogledati drugemu v oči in mu ponuditi svojo roko, odpreti svoje srce in mu zaupati zgodbo svojega življenja. Upaj si spoznati družino kot kraj ljubezni, življenja v radosti in žalosti ter odpuščanja. Upaj si pogledati v oči še samemu sebi, ki si na poti življenja kot nezamenljiva osebnost.

Ob prijetnem druženju na slovenskem počitniškem tednu v Kančevcih ob skupni igri, petju, molitvi, pogovorih in vsestranskem ustvarjanju otroci in starši zajemamo iz vodnjaka medsebojne pomoči in povezanosti. Za človeka namreč, ki je poseben dar nebes, si je vsemogočni Stvarnik vsega živega med nebom in zemljo izmislil družino. Ustvaril je starše, mamo in očeta, ki svojega otroka ljubimo in varujemo ter ga korak za korakom prizanesljivo spremljamo na poti v samostojno življenje. Nam ob stran je postavil stare starše, ki smejo malčka tudi nekoliko razvajati, z njim uživati v igri in mu kdaj pa kdaj primakniti še kaj sladkega. Ne nazadnje pa nam je vsem skupaj pridružil še sestre, brate, sestrične, bratrance ter prijateljice in prijatelje, da doraščajočemu zemljanu v mladih letih ne bi utegnili biti preveč dolgčas. Takšna je torej družina, zvesta spremljevalka človeka skozi vse njegovo življenje.

Dom duhovnosti Benedikt na gričevnato razgibanem Goričkem v Kančevcih zajema iz krščanskega vrelca, ki teče v večnost in potniku postreže z živo vodo, besedo živega Boga z okusom po svobodi in radosti odrešenja. Otroci in starši tu najdemo svoj kraj spokojnosti in duhovne razsežnosti, ki nam vliva moči za složno razvijanje kulture življenja.

Slovenski počitniški teden v Kančevcih od 22. do 28. julija 2018 je edinstvena tudi cenovno zelo ugodna priložnost za prijetno, ustvarjalno in raznoliko srečanje družin iz Avstrije in Slovenije in še drugih sosednjih držav.

Vodstvo tedna:

prof. Sten Vilar, br. Miha Sekolovnik, Pavel Zablatnik

Prireditelji:

Referat za družino - Katoliška akcija

Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt/Celovec

Tel.: 0043 (0)676 8772 3400 e-mail:

pavel.zablatnik@kath-kirche-kaernten.at

Dom duhovnosti Benedikt, Kančevci 38, 9206 Križevci

v Prekmurju

tel. 00386 (0)2 544 11 38, e-pošta:

dom.duhovnosti.kancevci@rkc.si

Studio Anima, Bizantova 12, Preska, 1215 Medvode

tel.: 00386 (0)1 361 76 40, e-pošta:

studioanima@siol.net, www.studio-anima.si

Prvi laik, prefekt vaticanskega dikasterija

Dr. Paolo Ruffini prefekt Tajništva za komunikacijo

Kot znano, je marca letos papež sprejel odstop, ki mu ga je ponudil prejšnji prefekt tajništva za komunikacijo msgr. Dario Edoardo Viganò. Zadnje mesece je dikasterij vodil njegov tajnik, msgr. Lucio Adrian Ruiz. Papež pa je še enkrat presenetil in na odgovorno mesto prvič postavil laika.

Novi prefekt Ruffini je doslej bil ravnatelj TV2000, televizije Italijanske škofovske konference. Rodil se je v Palermu leta 1956 in je poročen. Na rimski univerzi La Sapienza je diplomiral iz prava, od leta 1979 je časnikar. Doslej je kot časnikar že delal za številne javne in zasebne radijske in televizijske hiše ter za svoje delo prejel številna časniškarska priznanja.

Gre za osebo, ki jo mnogi cenijo. Kot poroča dnevnik *Avvenire*, je g. Ivan Maffei, podtajnik CEI, izjavil, da je Ruffini kot potrpežljiv in daljnoviden strokovnjak odločno prispeval k razvoju TV2000. Gotovo bo dragocen sogovornik v nadaljnjem plodnem sodelovanju v služevni poslanstva katoliške Cerkve, je še dejal Maffei.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (30)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusov pogreb

Pozno popoldne v petek, 14. nizanana, kot pravi evangelist Janez, na dan pripravljana pred velikim šabatom, ki je začel sedemdnevni praznik nekvašenega kruha, (3 Mz 23, 5-6) so sneli Jezusa s križa in pripravili njegov pokop. **Po postavi trupla obešenec niso smela ostati čez noč na drevesu**, morali so jih pokopati še isti dan na način, ki je odgovarjal njihovi kazni. (5 Mz 21, 22-23) Ko se je po eni strani ves svet zarotil proti Jezusu in so se razkropili njegovi učenci, ko so se množice odvrnile od njega, **se je pokazalo drugo ljudstvo**, ljudje, ki so mu bili naklonjeni, vendar tega niso mogli očitno pokazati. Tako sta prišla k pogrebu dva ugledna moža iz judovskega okolja, skrita učenca, ki sta bila odprta za Jezusovo resnico. (Mt 10,25) Vsi štirje evangelisti govorijo o **Jožefu iz Arimateje**, ki je bil premožen in ugleden član velikega zbora. Marko (15,43) in Luka (23, 51) dodajata, da je Jožef pričakoval Božje kraljestvo, Janez pa pravi, da je bil skrivni Jezusov učenec, (19,38) ki se ni pokazal javno iz strahu pred Judi. Janez omenja tudi **Nikodema**, (19,39) da je bil prav tako prisoten pri Jezusovem pogrebu.

Rimljani so pustili trupla križanih ljudi, da so jih pojedli jastrebi in druge živali, njihov zadnji konec je moral biti podoben obsodbi, ki so jo bili deležni. Včasih so jih zakopali v skupno jamo. **Jožef je šel k Pilatu in ga prosil, da bi naredil izjemo** in bi mogli Jezusa dostojno pokopati. Marko pravi, da se je Pilat čudil, kako, da je Jezus že umrl in se pri stotniku pozanimal o resničnosti tega poročila. Po tej potrditvi je telo prepustil Jožefu iz Arimateje. (Mr 15,44)

Vse je potekalo v naglici, ker je bil blizu začetek pashe. **Jožef je dal postaviti Gospodovo truplo v svoj novi grob, v katerem še nihče ni bil pokopan.** (Mt 27,60; Lk 23,53; Jn 19,41) V tem je izraženo veliko spoštovanje do pokojnega in njegova veličina. Pomembno poročilo je tudi v tem, da je Jožef kupil platno, v katerega je zavil umrlega. Si-

noptiki govorijo o **platnem prtu**, Janez pa o **platnenih povojih**, (19,40) kot je bila navada pri Judih. Ratzinger pravi, da je lik relikvije v Turinskem prtu načelno združljiv z obema poročiloma.

Janez pove, da je Nikodem prinesel **zmes mire in aloje**, okrog sto rimskih funtov (okrog 33 kg). Količina dišav je izredna in presega vsako običajno mero. Jožef in Nikodem sta vzela Jezusovo telo in ga z dišavami vred povila s povoji, kakor so imeli Judje navado pokopavati. (Jn 19,39) Nato sta k vhodu v grob zavalila velik kamen. Janez tako predstavlja **Jezusov pogreb kot kraljevski**. Če je bil Jezus pri zhebanju za njegovo sukno kot duhovnik, je bil pri pogrebu kakor kralj. (Ratzinger)

V trenutkih, ko se je zdelo vse izgubljeno, se je začelo svitati novo življenje.

Pri pripravi pogreba so verjetno sodelovale tudi Marija Magdalena, Marija, mati Jakoba Mlajšega in druge žene. Sinoptični evangeliji povedo, **da so nekatere žene opazovale pogreb**, (Mt 27,61; Mr 15,47) Luka poroča, da so bile žene, ki so prišle z Jezusom iz Galileje. (Lk 23,55). Pravi, da so se potem vrnile in pripravile za dan po soboti dišave in mi-

ro, ker se je pri pogrebu mudilo. V soboto so namreč po zapovedi počivale. (23,56)

Evangelist Matej omenja, da so naslednji dan, na veliki šabat, šli veliki duhovniki in farizeji k Pilatu in mu povedali, da je Jezus rekel, da bo po treh dneh vstal. Zato **so ga prosili, naj zastraži grob do tretjega dne**, da ne bi morda učenci ukradli trupla in bi bila ta prevara hujša od prve. Pilat jim je dal stražo, naj zastražijo grob, kakor vedo. (Mt 27, 63-65) Razlagalci so prepričani, da je imela ta pripoved **bolj apologetični kot zgodovinski značaj**. Predvsem je čudno, da so šli judovski voditelji do Pilata na veliki sobotni dan, prav tako da so pokazali določen spomin na njegove napovedi o vstajenju na tretji dan. Vsekakor je bil zapečaten grob in rimska straža pred njim očitna osnova za potrditev dogodka Jezusovega vstajenja.

V slovo g. Stanku Sivcu

Skozi ogenj na kraj počitka

Ne spomnim se več dobro, kako je bilo zdaj davnega leta 2002, ko je g. Stanko prišel k nam v Prvačino iz Bovca. Konec koncev je to bilo razgibano leto, ko sem, med drugim, tudi maturiral na naši Škofijski gimnaziji v Vipavi. Vsekakor prišel je skromno in ponižno, takrat še s svojo sestro Slavko, ki že deset let počiva na pokopališču pri sv. Petru nad Livkom, v zaselku Perati, kjer počivajo tudi še drugi sorodniki našega dragega nekdanjega župnika. To so res zanimivi in lepi kraji; čisto drugačno doživetje je jih spoznavati ob nekom, kot je bil on, a k temu še pridemo. Za devetnajstletnega mladenciča ni bilo ravno enostavno zamenjati mladega župnika s starim, posebej če je bil tisti mladi tako blizu njegovi družini, a tako je pač bilo takrat. Po drugi strani se je pa tudi zgodilo, da smo po nekaj letih souprave končno spet dobili svojega župnika, kar pa tudi ni bilo zanemarljivo. Ker sem v župniji pomagal s strežniki, sva se tako kmalu srečala, čeprav sva se verjetno še prej srečala (ob tem, da sva se seveda pri svetih mašah) ob knjigah, kar naju je družilo tudi še potem,

foto dd

stresnega! Knjige torej ... Na tistem obisku izpred nekaj mesecev, ko smo bili v sobi g. Borisa Kretiča, je tekla beseda spet in ponovno o knjigah. Takrat sva se dogovorila, da mu prinesem še eno zanimivo knjigo, da jo prebere. Če se zadeve ne bi tako razpletle, kakor so se, bi jo gotovo še to poletje prebral, in sicer je bila to ena od čudovitih knjig Rodneyja Starka. To omenjam zato, da poudarim, kako dobro je delovala ta

“knjižna naveza” med nama, namreč to, da sva, med drugim, govorila tudi o knjigah in ob njih, ki sva si jih potem izmenjavala in jih prebirala. Tako, to je bila tista stična, tista skupna točka, ki naju je zblížala. Potem seveda drži, da navdušenca nad zgodovino, zlasti pa nad 2. svetovno vojno, ni težko očarati, če lahko poveš kako prigrado, ki si jo izkusil iz prve roke. Takrat sem komaj pričel tudi drugo plat medalje, zdaj pa mi jo je lahko posredoval nekdo, ki jo je poskusil na lastni koži. Ne bomo rekli, da je takrat zadeva okrog zaporov in prisilnega dela ter vseh drugih pritiskov, ki jih je pod komunizmom doživel, že “šla skozi ogenj”, ker najbrž za to še ni bil pravi čas, a se je z nekoliko potrpljenja tudi to zgodilo, in sicer zagotovo s tem, ko je bil tipkopis knjige narejen. Kaj lahko namreč te knjige pričevanje sploh ne bi bilo, saj je pred tem doživel g. Stanko srčni infarkt, ki bi takrat lahko povzročil, da bi te knjige sploh ne bilo. Po

Gospodovi prečudoviti previdnosti je do nje prišlo. Kot sem dejal takrat v recenziji, pa zame ta knjiga ni najlepša v tistem delu, ko pripoveduje o komunističnih zaporih, prisilnem delu in preganjanjih ter drugih šikaniranjih, temveč me je povsem očaral tisti prvi del knjige, ki opisuje gospodovo ljubljeno domačo vas z okolico. To so namreč tisti spomini, ki so na vrsti takoj za knjigami in pogovorili, saj sva bila večkrat tam, kadar sem bil doma za kake počitnice med študijem. Saj sem bil tudi že prej po tistih krajih, a to je bila neka povsem druga izkušnja, saj si bil kot pri neki posebni liturgiji, ko ti je naš pokojni odkrival skrivnosti za skrivnostjo teh lepih kotičkov. Šla sva tudi čez mejo, kjer sva obiskala kraje in grobove t. i. “čedermacev”. Spomnim se, kako je vprašal za navodila neko Benečanko, ki je sam nisem nič razumel, on pa je seveda vse razumel. Saj že tako nisem kaj dosti razumel, ko so doma govorili po domače, a sčasoma se je tudi to spremenilo, in sicer brez kakega Googlevega prevajalnika. Bilo je seveda tudi kaj nesporazumov, ki pa se jih zdaj ne spominjam več, zato sem tudi oni dan ugotovil, da je to nekaj tako lepega, da mi pred oči prihajajo le lepi spomini, kar je potem moji misel naobrnilo na to, da je g. Sivcu dal svoji knjigi naravnost genialen naslov, in sicer prav s tega vidika. Konec koncev ne smemo pozabiti, da je moj duhovniški poklic dokončno dozorel prav v času njegovega župniko-

vanja, kar je pripeljalo do nove maše leta 2010. Zame je to bil, kot je za vsakega novomašnika, bolj stresni dogodek. V določeni meri gotovo tudi za g. Stanka, a po drugi strani tudi dokaz velike Božje dobrote v njegovem življenju, ki je še en dokaz več, da po preizkušnjah Gospod obilno pogosti svojega zvestega služabnika. Da je to bil zanj velik dogodek, je pričala fotografija, narejena takoj po slovesni novi maši na farovškem dvorišču, ki je visela nasproti kuhinjskih vrat, tako da si jo opazil takoj, ko si vstopil. Vsekakor lahko na koncu rečem, da sem se ob takšnem življenjskem učitelju naučil ve-

liko. Njegovi nauki mi sem ter tja odzvanjajo po ušesih, kakor tudi kake njegove šale in podobno. Zagotovo nam ob njem ni bilo dolgčas, čeprav je bila to tudi ena od predstav nas tedanjih mladcev, da namreč prihaja k nam dolgočasni stavec. Razne oguljene fraze ob smrtni bližnjih prepuščam drugim, potrudil pa se bom, da se kaj oglasim na grobu našega dragega g. Stanka, kamor mora zdaj priti le še tisti križ, ki si ga je že pred časom pripravil. Počivajte v miru pri Bogu, družbo pa naj Vam delajo ljubljena Mati Marija, angeli svetniki in vsa ostala družina.

Andrej Vončina

30. Romanje treh Slovenij na Sv. Višarje

Dragi rojaki, lepo vabljeni na jubilejno 30. romanje treh Slovenij na Svete Višarje, ki bo letos **5. avgusta**. Pridružite se nam prvo nedeljo v avgustu na Svetih Višarjah, kjer se bodo že 30. leto zapored srečale tri Slovenije: matična, zamejska in izseljenska. Na vrh Svetih Višarj se lahko odpravite peš po romarski poti ali pa z gondolo.

Program:

10.30 – predavanje pravnik in politologa prof. dr. Dejana Valentinčiča z naslovom “Vsi smo Slovenci, več nas združuje, kot ločuje”.

12.00 – slovesna sveta maša, ki jo bo skupaj z izseljenskimi in drugimi duhovniki daroval murskosoboški škof dr. Peter Štumpf.

13.00 – po maši bo na ploščadi za cerkvijo kratek kulturni program, ki ga bosta z glasbo obogatila Vokalna skupina Cantate Domino in Kvartet klarinetov Godbe ljubljanskih veteranov.

Dogodek organizirata Rafaelova družba in Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov v Evropi. Romanje sofinancira Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Če se želite udeležiti romanja treh Slovenij na Svete Višarje s programom enodnevnega romanja, se lahko obrnete na Agencijo Trud. Več informacij na: trud@druzina.si ali 01 360 28 20.

POGOVOR Biserka Jarc, strokovna delavka Šenta

“Ustvarjalnost je eden od načinov komunikacije”

Vestni knjižnici Izola si v juniju med drugim obiskovalci lahko ogledajo tudi razstavo izdelkov, ki so jih naredili v Šentovem programu Socialna vključenost v Kopru. Raznovrsten nakit, na primer uhani, obeski in prstani, keramične posodice, rdeči srčki s presenečenjem, pa tudi podstavki iz odpadnega papirja, želvice z magnetkom, zvonček, ki vas zbudi in pokliče k zajtrku, in drugi drobni predmeti, ki razveselijo vsakdan ...

O Šentu in ustvarjanju smo se pogovarjali s strokovno delavko Biserko Jarc, ki je razstavo pripravila.

Biserka, kaj bi nam za začetek lahko povedali o Šentu? Je to organizacija, društvo... in komu je namenjena?

Šent – Slovensko združenje za duševno zdravje je nevladna, humanitarna organizacija, ki je namenjena posameznikom s težavami v duševnem zdravju, njihovim sodelavcem in prijateljem, osebam v trenutni duševni stiski in tudi vsem ostalim, ki jih zanima področje duševnega zdravja.

Danes se veliko ljudi spopada s težavami v duševnem zdravju, ki so posledica stresa, naglice, preobremenjenosti, slabih odnosov doma in v službi. So za težave v duševnem zdravju tudi drugi vzroki in kateri?

K nam večinoma prihajajo osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju; osebe v duševni stiski, dolgotrajno brezposelne osebe ter druge socialno izključene osebe in svojci teh oseb. Tako jih lahko vidimo, da so vzroki lahko ra-

zlični, dejstvo pa je, da kakovost življenja vpliva na duševno zdravje. Pomembno je, kako je posameznik opremljen, da se spopade z različnimi težavami in stiskami, kako sama družba okoli nas razume duševno zdravje in kakšno podporo ima posameznik s težavami v duševnem zdravju v okolju. Veliko vlog imajo tu tudi preventiva in prepoznavanje težav ter pravočasno ukrepanje. Pomembno je, da se v družbi čim več govori o duševnem zdravju, seveda v pozitivnem smislu, in da imamo posamezniki na voljo čim več informacij o duševnem zdravju.

Koprski Šent gostuje v pritličnih prostorih stare hiše na Vergerijevem trgu št. 3. Od tu vodite tri programe: dnevni center, stanovanjsko skupino in

program socialne vključenosti. Kaj vse to pomeni?

Programi in dejavnosti društva so namenjeni psihosocialni rehabilitaciji oseb s težavami v duševnem zdravju, izboljšanju njihovega položaja in ustvarjanju možnosti za njihovo čim bolj ka-

kovostno življenje. V programih lahko posamezniki krepijo svojo moč pri skrbi zase, povečajo zaposljivost in tudi samostojnost. Najdejo pa tudi prostor, kjer imajo podporo in možnost socialnega vključenja. Znotraj programov lahko okrepijo svojo socialno mrežo, izboljšajo svoje kompetence in se tako opremljeni lažje vključujejo v okolje.

Koliko pa imate uporabnikov?

V program Socialna vključenost Enota Koper je vključenih zdaj 7 uporabnikov, v programu mreže Stanovanjskih skupin v Kopru je vključenih 10 stanovalcev, Dnevni center pa obiskuje približno 20 uporabnikov dnevno.

Kakšne vrste delavnic so, poleg keramične, še na voljo vašim uporabnikom?

To je predvsem odvisno od programa. V dnevnem centru je tako poudarek na psihosocialnih vsebinah, ustvarjalnih delavnicah, izobraževalnih vsebinah in športnih aktivnostih. V programu Socialna vključenost pa moramo poleg socialnih vsebin zagotoviti tudi delovne vsebine. Uporabniki so vključeni v program 6 ur dnevno in dobijo nagrado, malico in povrnjene potne stroške. Osnova za vključitev je odločba o nezaposljivosti. V koprski enoti se ukvarjamo z reciklažo, imamo kooperantsko delo in izdelke iz gline, na katere smo še posebej ponosni, ker je v njih veliko znanja.

Kako in kje potekajo vaše delavnice in kdo se jih udeležuje?

Program Socialna vključenost poteka med delovnikom med 8.00 in 16.00. Znotraj programa so vključeni na voljo tako delovne kot socialne vsebine. V program se lahko vključijo osebe, ki imajo odločbo o nezaposljivosti. Cilj programa je vključevanje v delovno in socialno okolje, ohranjanje invalidnih delovnih sposobnosti in razvijanje novih spretnosti in veščin. Zaposlitev predstavlja pomemben del rehabilitacije oseb s težavami v duševnem zdravju in vpliva na kakovost njihovega življenja.

V Dnevni center se osebe vključujejo na podlagi lastnega interesa. Ob prvem obisku opravi oseba razgovor s strokov-

no delavko, na katerem se opredelita namen vključitve in predviden termin udeleževanja v posamezne aktivnosti. Ker je Šent organizacija z delovanjem v javnem interesu na področju socialnega varstva, je vključitev v program brezplačna. Posameznik je tako na podlagi izdelanega načrta aktivnosti lahko vključen v skupinske oblike dela in v individualno svetovalno delo. Skupinske aktivnosti so raznolike: od delavnic, kjer se z udeleženci dotaknemo občutkov, čustev, doživljanj ... do različnih izobraževalnih in športnih, pa tudi ustvarjanje na različne načine. Zadnje čase nam je blizu ustvarjanje s prejo in bla-

gom: kvačkanje, pletenje, vezenje, šivanje ...

Kaj za ljudi s težavami v duševnem zdravju pomeni ustvarjalnost? Je to samo čas, ki si ga vzamejo in nekaj delajo, ali je tudi poglobljanje v svoj notranji svet, odkrivanje talentov in sposobnosti, ki jih doslej niso poznali?

Kar se tiče samega programa Socialna vključenost, je ustvarjalnost v drugem planu. Gre predvsem za izdelke, ki so del lastnega prodajnega programa in za katere je potrebno obrtniško znanje. Cilj so kakovostni in za trg zanimivi izdelki, s prodajo katerih želimo delno pokriti nagrade in spodbuditi razmišljanje o družbeni odgovornosti. Je pa res, da je lahko pri sami izdelavi vključena tudi ustvarjalnost posameznika, predvsem pri sami izbiri, kaj bomo izdelovali, kako naj bi sam izdelek izgledal in pri sami promociji izdelkov. Večji pomen ima, da gre za izdelek, ki je rezultat pridobljenega znanja posameznika in za katerega posameznik dobi priznanje in pozitivno povratno informacijo, kar močno vpliva

na samopodobo posameznika. Glede ustvarjalnih aktivnosti v Dnevnem centru pa bi rekla, da je pomemben sam proces in ne toliko končni izdelek. Z ustvarjalnimi aktivnostmi lahko posameznik ustvarja smiselni red iz neobvladljivega dogajanja okrog sebe. Sam proces ustvarjanja je lahko tudi sproščujoč, vzemimo npr. kvačkanje. Kvačkanje je, recimo, dejavnost, ki se je v dnevnem centru udeležujejo tudi moški. Večinoma sicer ne kvačkajo, vendar medtem ko večinoma dekleta (ženske) izdelujejo iz preje različne kvačkane izdelke, moški sedijo v skupini in opazujejo, kdaj pa kdaj tudi kaj komentirajo. Pri tem smo prišli do sklepa, da nimajo posebne želje naučiti se te spretnosti, vsi pa so rekli, da se v tej skupini ustvari posebna energija, ki jim umiri misli, usmeri pozornost, skratka že prisotnost v skupini jim prinese pozitivne učinke. Še močnejše te pozitivne učinke občutijo tisti, ki tudi kaj ustvarijo. To skupino bi v prihodnje želeli še bolj okrepiti in oblikovati ustvarjalnico, v katero ne bi bile vključene zgolj osebe, ki imajo duševne stiske, temveč take, ki želijo v dobri družbi ustvarjati.

Biserka, bi radi v zvezi z duševnim zdravjem in ustvarjalnostjo še kaj dodali?

Mogoče to, da je ustvarjalnost eden od načinov komunikacije. Z ustvarjalnim izražanjem se lahko posameznik spopade s svojimi težavami in krepiti pozitivne osebnostne lastnosti, vzpostavi dialog z zunanjim svetom in se aktivno vključuje v skupnost. In to, da ohranjanje določene mere ustvarjalnosti znotraj nas samih pomembno vpliva na kakovost našega življenja.

Hvala za pogovor in uspešno delo še naprej.

Hvala tudi vam. Ob tej priložnosti bi povabila vse, ki bi jim bili naši programi zanimivi, da se oglasijo v naši enoti na Vergerijevem trgu 3 v Kopru.

Naš kontakt:

Tel.: 05 662 14 80

FB: Šentmar Koper

Spletna stran: www.sent.si

Špela Pahor

Sredi prejšnjega tedna so nočni nepridipravi pomazali zidove nekaterih stavb v mestnem središču. Kljub vedno večji prisotnosti varnostnih kamer so s črnimi napisi "okrasili" zid v bližini županstva in v bližnji ul. Gen. Cascino, še najbolj pa so se znesli nad zidovi škofijskega ordinariata, kjer so napisali "God bless my intentions", "Ratzinger superstar", "Renzi boia", "ong kriminalni" in dodali še nekaj "simbolov".

SOVODNJE Zadnji koncert Snovanj 2018

Glasbeni poklon pod cerkvenim obokom

foto dd

Trinajsto izvedbo koncertne sezone Snovanja sta prireditelj, SCGV Emil Komel in Arsatelier, letos sklenila 21. junija, na najdaljši dan v letu, ko se v 120 svetovnih državah obeležuje "praznik glasbe". Tudi tokrat se je to zgodilo - kot narekuje naslov - "pod cerkvenim obokom", in sicer v župnijski cerkvi sv. Martina v Sovodnjah ob Soči, ki je bila za to priložnost premajhna.

V akustično razkošnem ambientu, ki ga ponujajo cerkve, glasba pridobi dodatno moč, poslušalec pa se še lažje prepusti globljemu doživljanju in razmišljanju, je za koncertni list lepo zapisal prof. Mirko Ferlan. Ravnateljica šole Alessandra Schettino se je pred mikrofonom ob koncu šolskega leta zahvalila mentorjem, profesorjem, sodelavcem in nastopajočim ter vsem zaželela lepe počitnice. Poudarila je, da je bil koncert hkrati poklon župniku, msgr. Renatu Podbersiču, ki je 30. junija v isti cerkvi daroval zlato mašo, 50-letnico mašniškega posvečenja. Jubilat se je zahvalil glasbenikom, ki so poslušalcem darovali veliko bogastvo, "voljo in veselje do življenja", prav tako, kot je to storil sv. Martin, ki je beraču podaril svoj plašč. Večer je na koru uvedel Mladin-

ski zbor Emil Komel pod vodstvom prof. Damijane Čevdek Jug in ob orgelski spremljavi prof. Eve Dolinšek; z velikim veseljem smo slišali, da tudi v tem mladinskem sestavu rastejo odlične solistke (čestitamo, Ivana Jug in Rada Vižintin!). V apsi pa ga je sklenila DVS Bodeča Neža z dirigentko Matejo Černic in s pianistom Matjažem Zobcem, ki je z izoblikovano vokalnostjo zborovskega telesa in solistk ter z zrelemi interpretacijami tudi zelo zahtevne zborovske literature naravnost očarala občinstvo. Vmes so v različnih zasedbah, s primernimi skladbami - in ob spremljavi Eve Dolinšek oz. Damijane Čevdek Jug - tokrat pod cerkvenimi oboki posebno lepo zazvenele pretežno violine: po ljubkem nastopu malega šolskega godalnega orkestra sta posamično nastopila Jakob Quinzi in Anna Michelin, Vivaldijev koncert sta zaigrali Barbara Devinar in Athena Picech, Gabriellijevo suito pa že omenjeni Barbara, Athena in Anna ter Blaž Terpin. Vivaldijevo sonato je zaigrala tudi flavtska Vida Cotič, Bachov preludij in fuga pa Manuel Persoglia. Ob koncu toplega in umetniško res bogatega večera so mentorji na dvorišču nagradili mlade glasbenike s sladoledom. / D

Na festival se je letos vpihalo le 14 ansamblov, med katerimi je bilo veliko debitantov, a narodnozabavne melodije so bile kljub temu kakovostno izvedene kot vselej. Na prvem večeru se je zvrstilo sedem ansamblov. Vsakega je napovedala in predstavila imenitna napovedovalka Tjaša Hrobat, ki je kar nekaj besed namenila tudi briškim lepota te zelo slovenske vasi in gostoljubnosti ter prijaznosti Števerjancev. Ob njej bi moral biti Jure Sešek, a je obležal v bolniški postelji. Vsi so mu z aplavzom zaželeli čimprejšnje okrevanje.

Letošnji festival je uvedel ansambel *Boršt* iz Dolenjske, debitant v Števerjanu, sledili so mu *Dolenjskih 5*, ki delujejo od l. 2015, *Lisjaki z Barbaro*, tudi oni debitanti iz primorskih Brkinov, *Livada iz Borovnice*, že večkrat nagradjen na raznih festivalih, *Pik* iz okolice Šentjurja pri Celju, ki so dejavni pet let, *Prava stvar*, debitanti iz Novega mesta, in *Špadni fantje*, Primorci iz Vipave, ki so si nadedli ime po priljubljeni igri na karte, briško-li. Na sobotni večer, 7. julija 2018, je rahla ploha ponagajala organizatorjem, a program je po njej nemoteno stekel do konca; takrat pa se je res ulilo! Prijeten

Tjaša Hrobat (foto dd)

glas zmeraj elegantne in uglaje ne povezovale sporeda Tjaše Hrobat je na oder vabil posamezne ansamble. Vsak od njih je zapel dve pesmi, eno iz bogate zakladnice narodnozabavne glasbe in eno izvirno, zloženo prav za festivalski nastop. Sledili so si umirjeni valčki in razigrane polke. V soboto se je občinstvu najprej predstavil debitant, ansambel *Grom* iz okolice Trebnjega na Dolenjskem. Števerjanski festival je bil njihov prvi festival. Njihov šaljivi moto je "Bolje Grom na fešti kakor grom na nebu". Za njim je nastopil ansambel *Klateži*, ki delujejo že od l. 2010 in so iz Štajerske. Po dve skladbi so nato zaigrali ansambli *Lun'ca* iz Šentjurja, ki so že bili v Števerjanu in so še sami soorganizatorji festivala *Pesem Lun'ca*, *Razgled*, *Veseli Savinjčani*, ki ga sestavljajo zelo mladi fantje, in *Ponos*;

S 1. strani / 48. festival Števerjan 2018

Na najvišjo stopničko se je povzpел ansambel Špadni fantje

vsoti trije ansambli so bili debitanti na števerjanskem festivalu. Sobotni polfinalni tekmovalni del se je končal z ansambelom *Vražji muzikanti*, ki so doma iz okolice Maribora in skupaj nastopajo šele dve leti.

Publika je lahko glasovala za enega izmed njih. Zmagovalec je tako neposredno šel v finale. Ostali nastopi ansamblov pa so šli skozi rešeto strokovnih komi-

pesem *Očetove besede*, ki jo je zložil Dino Subašič in poje o lepem odnosu med hčerjo in očetom. Kot zanimivost je komisija navedla, da vsak verz te pesmi sestavlja enostavna poved. **Nagrado za melodijo** je prejel ansambel *Vražji muzikanti* za skladbo *Ena in edina* Martina Juharta. **Nagrade za debitanta** (200 evrov) je bil deležen ansambel *Boršt*, ki je zapel lepo

gnile pozornost in vzbudile željo ansamblov po festivalskih nastopih. Kljub temu se organizatorji z zagnanostjo že zdaj pripravljajo na jubilejni 50. števerjanski festival, ki bo čez dve leti. Odrsko dogajanje je letos nemalo razgibal prepirljiv in malce "neotesan" zakonski par, ki se je nenapovedano pojavil na odru na petkovem in sobotnem večeru. Ona, ljubosumna, bi vito-

ko, očarljivo napovedovalko - po njenem mnenju "suho kot kost" - najraje poslala rezat čebulo med kuharje, ki so pripravljali jedi na žaru za obiskovalce festivala, da bi sama lahko ostala na odru. Nevoščljivost pa taka! Njemu pa so se ob napovedovalki Tjaši kar "cedile sline". Ko je le mogel, se je motal okoli nje. Priznal je pač, da je njegova žena grozna.

Gost Kraški kvintet (foto dd)

sij. Komisijo za glasbo so sestavljali Slavko Avenik mlajši (*na sliki*), Hanzl Kezar, Marijana Mlinar, Andrej Plesničar, Jani Rednak, predsedoval ji je Filip Hlede, sicer tudi predsednik domačega društva F. B. Sedej; v njej je bil kot predstavnik društva Nikolaj Pintar. Besedila pa so ocenjevali Janez Dolinar, Nina Pahor in Martina Valentinčič kot predstavnica društva Sedej. Komisiji gotovo nista imeli lahkega dela, ker - vsaj tako se je zdelo nam iz publike - so se na festival vsi zgledno pripravili, melodije so zveneje prijetno, petje je bilo zlito in besedila pomenljiva, celo ganljiva. Komisija za glasbo se je, glede na to, da se je letos udeležilo festivala le 14 ansamblov, odločila, da prepusti vse v finale. Tako so prav vsi spet stopili na oder Med borovci in zapeli obe izbrani skladbi. Med prvim in drugim delom se je razbesnela taka nevihta, da je lilo kot iz škafe. Poslušalci so se zatekli pod šotora (enega je dala na razpolago ZSKP) in se okrepčali z dobro kapljico (kdor si je za dva evra privoščil kozarček pri vinarjih Vinoteke Briški griči, je s to vsoto prispeval v dobre namene) in vabljivimi jedmi na žaru. Po več kot enourni prisiljeni pavzi se je program nadaljeval in številna publika se je spet posedla pod borovce in s svojo vztrajnostjo dokazala, da ji je festivalsko dogajanje res pri srcu.

Ko se je komisija odločala, komu naj podeli nagrade, je poslušalce kratkočasil gostujoči zamejski ansambel *Kraški kvintet s pevko Anko Čop in pevcom Bracem Korenom*, ki je zapel in zaigral nekaj znanih melodij. Publika je z njimi zapela *Mi se imamo radi*. Potem pa je nastopilo slovesno nagrajevanje. **Nagrado za besedilo** (200 evrov) je prejel ansambel *Dolenjskih 5* za

domoljubno izvirno pesem *Pravljica Slovenija*. Isti ansambel je osvojil tudi poslušalce, ki so mu prisodili **nagrado občinstva** (500 evrov). Ansambel, ki mu je nagrado občinstva izročila števerjanska županja Franca Padovan, je zapel izbrani pesmi, *Svatovska Franca Miheliča* in *Pravljica Slovenija*. **Tretjo nagrado** (500 evrov) si je s 95.20 točkami prisvojil ansambel *Klateži*, **drugo** (800) s 95.42 točkami pa *Vražji muzikanti*. **Absolutni**

Foto IK

zmagovalec 48. festivala narodnozabavne glasbe Števerjan 2018, dobitnik trofeje društva F. B. Sedej in 1400 evrov, je s 96.04 točkami postal ansambel *Špadni fantje* iz Vipave s skladbo *Čprav se razhajava*; napisal jo je Rok Švab. Ansambel je nagrado prejel iz rok Filipa Hledeta, predsednika SKPD F. B. Sedej. Tudi oni so svoji dve skladbi zapeli občinstvu, ki je vztrajalo do konca. Publika je v prvem delu nedeljskega večera nagovoril predsednik Filip Hlede, ki je med drugim dejal, da zmeraj manjše število prijavljenih ansamblov na števerjanski festival in tudi na druge take tekmovalne prireditve sili organizatorje v iskanje novih poti, ki bi prite-

Zaradi tega še sosedu ni treba imeti psa! No, ob koncu sta si pa vendarle bila edina, da, če si on natakne slušalke in je ne posluša in če si ona zaveže oči, da ga ne vidi, se lahko spet prebudi v njej nekdanja ljubezen, taka, ki je "ne samo slepa, ampak tudi učinkovito gluha"! Drobne posrečene gledališke utrinke o bodičastem odnosu med ženo in možem sta v sočni narečni števerjanski govorici duhovito ustvarjala Ilaria Bergnach in Matej Pintar (*na sliki*), izrazita ljubiteljska igralka, člana Dramske družine F. B. Sedej. V svoje male odrske združice sta vpletala tudi Tjašo Hrobat, ki je dobro kljubovala njuni prepirljivosti, njeni zadržljivosti in njegovemu sramežljivemu "dvorjenju". S svojimi "vdori" na oder sta zabavala tudi prisotne goste. V petek so festivalске melodije poslušali goriški podžupan Stefano Ceretta, števerjanska županja Franca Padovan, ki je bila prisotna vse tri dni, predsednik SSO Walter Bandelj, goriška občinska svetnica Marilka Koršič, pokrajinski predsednik SSK Silvan Primožič, deželni svetnik SSK Igor Gabrovce, podpredsednik ZSKP Miloš Cotar, deželni svetnik iz vrst Severne lige Diego Bernardis in direktor deželnega sedeža Rai Guido Corso. Nekateri izmed njih so bili navzoči tudi v soboto in nedeljo, ko sta bila med številnimi gosti z raznih koncev tudi domači župnik Marijan Markežič in poslanec SDS Danijel Krivec. Medijski partner festivala je bil deželni sedež Rai za Furlanijo Julijsko krajino, ki je predvajal nedeljski finale. Pokrovitelji so bili Občina Števerjan, Občina Brda, Zveza slovenske katoliške prosvete Gorica, Fundacija Goriške hranilnice in Svet slovenskih organizacij. V zajetni brošuri poleg sporeda festivala in zanimivih prispevkov o razvejenem delovanju društva SKPD F. B. Sedej ter nekaj fotografij so navedeni tudi vsi sponzorji.

Kulturni center
Lojze Bratuž

Krožek
Anton Gregorčič

POLETNA
SREČANJA POD LIPAMI

KO OKUSIŠ
Nekaj LEPEGA

Gost večera goriški vinogradnik in vinar
DAMIJAN PODVERŠIČ

O zemlji, trti, grozdu do kakovostnega vina
se bo z gostom pogovarjal agronom Uroš Zorn

ČETRTEK, 19. JULIJA 2018, OB 20.30
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

PD VRH SV. MIHAELA Prireditev ob koncu sezone

Posebnež Etko Mužetko, pesmi in veličasten kres

Klet kmetije Rubijski Grad na Vrh sv. Mihaela, ki jo vodi temperamentna, prijazna Nataša Černic, je bila v ponedeljek, 25. junija 2018, spet čarobno prizorišče kulturnega dogodka, ki je spadal v sklop Junjskih večerov občine Sovodnje ob Soči in so ga oblikovali najmlajši člani Prosvetnega društva Vrh sv. Mihaela. Že ustaljena prireditev ob koncu sezone, ki je zmeraj na sporedu okoli praznika sv. Ivana in nosi naslov "Razpalite kres, divje skačejo živi akordi", po stihu pesmi Srečka Kosovela, se je namreč začela v sugestivnem ozračju pod čudovitimi opečnatimi oboki omenjene prostorne kletne dvorane. V njej se je zbrala res zelo številna publika, ki je radovedno prisluhnila mladim izvajalcem. Ti lahko vselej računajo na zanesljive mlade domače glasbene mentorice. Uvodoma se je predstavila Mladinska pevka skupina Vihar, ki odkriva pevski svet pod mentorskim vodstvom priznane pevovodkinje Mateje Černic, dobro poznane in v širših pevskih krogih, sicer vodje na raznih mednarodnih festivalih večkrat nagrajene Dekliške vokalne skupine Bodeča Neža. Mladi pevci so odpeli tri slovenske ljudske pesmi v kar zahtevnih priredbah ob klavirski spremljavi Mattie Fusija. Tako so se zaslišale *Potrkan ples* (Pavel Šivec), *Slišala sem ptičko pet*, *Papjev* (Aldo Kumar) in še *San-*

jam sen (Ed Robertson). Ob napovedovanju Martina Bune je program nato postregel z gledališkim prizorom, ki so ga ljubko izoblikovali člani Otroškega pevskega zbora. Prav ob tej priložnosti se je zbor jav-

ljico o siroti Etku Mužetku, ki ga je posvojila mati Kokošati, in njegovih dogodivščinah so prisrčno prikazali Matej Tomsič v vlogi protagonista, ki vedno kakšno nerodno ušpiči, a kljub temu dobi za nevesto lepo sosedovo hčerko, v katero je zaljubljen, Alice Mary Tomasin kot mati Kokošati, Martin Roman, Marta Černic, Gabrijel Černic, Filip Černic, kot skupina gostilniških gostov, in sicer sosed, nona, ki je glavna pripovedovalka, nono in stric. Zvedavi vnuki so bili Veronika Tomsič, Alessandro Pezzulich in Mihael Devetak. Natakarja je igral Lorenzo Moimas, Etkova nevestica je bila Julija Devetak, Peteršilj Jacopo Viezzoli, ovce, ki jim je Etko izdrl oči, da bi z

no poimenoval Etko Mužetko po razposajenem dečku iz vrhovske ljudske pravljice, ki zmeraj doseže, kar si želi. Po njegovem zgledu naj "bi se tudi mali vrhovski pevci vedno znašli v življenju in ohranili nasmeh na obrazu", je poudarila Karen Ulian, pevovodkinja zbora, sicer tudi predsednica vrhovskega društva. Prav Etko Mužetko, ta hudomušna zgodnica s pridihom malce "robatega črnega humorja", je zaživela v režiji zelo prizadevne Karen Ulian. Besedilo je za prizorček prikrojilo in ga uokvirilo v okolje vaše gostilne Nika Cotič, tudi sama dejavna v društvu, ki se lahko polnaša z nekaj prav zelo delavnimi, energičnimi dekleti, polnimi novih zamisli in volje do dela z otroki in najstniki. Pra-

njimi lahko bolje opazoval dekleta (!), sta predstavljali Martina Moimas in Martina Pezzu-

lich. Bistveni scenski elementi so dovolj povedno odslikavali kraj dogajanja. Male igralce, ki so tekoče, tudi v domačem narečju razpredali zgodnico, so gledalci obsuli s toplim ploskanjem. Za konec je otroški zbor, prvič pod imenom Etko Mužetko, pod taktirko zborovodkinje Karen Ulian, zapel pesmico, "svojo himno", Etko Mužetko, ki jo je uglasbila Lucija Lavrenčič Terpin. Za njo je zazvenel še venček znanih ljudskih pesmi. Lepo je, da otroci že od malega spoznajo pesmi iz naše ljudske zakladnice, da ne bi šle v pozabo.

Karen Ulian se je zahvalila vsem, ki so pomagali pri ureditvi večera, še posebej Nataša Černic, ki je tudi letos gostila prireditev v svoji čarobni kleti, in g. župniku Renatu Podbersiču, ki daje na razpolago prostore župnišča za vaje. Na razstavnih "letvicah" so bile risbice otrok, ki so vsak po svojem vzgibu narisali navihanega Etko Mužetka.

Občinstvo (prisotni sta bili tudi sovođenska županja Alenka Florenin in goriška občinska svetnica SSK Marilka Koršič), in nastopajoči so se nato preselili na Largo, obširen travnik, kjer so člani društva priredili kresovanje. Tu se je ob luninem svitu v veselje otrok, a tudi odraslih, razplamtel kres, ki ga je najprej veter potiskal k tlom in v stran, potem pa se je dvignil v zrak in izrisoval magične figure (morda so imele vendarle prst vmes čarovnice!), medtem ko so svetleče se iskricke veselo švigale v višavo. Da je bilo razpoloženje še bolj razigrano, so pripomogli harmonika, iz katere je poznane poskočne melodije izvajal Miha Lavrenčič, bistra kapljica in druge osvežujoče pijače ter sladke in slane dobrote, ki so jih ponujali

organizatorji. Bilo je res zelo lušno!

Iva Koršič

22. Srečanje Selanov

Tokrat so jih gostile Sele pri Moravčah

Krepitev prijateljskih vezi, ohranjanje domačih navad in šeg ter vrednotenje dragocene kulturne dediščine, vse to nosijo v sebi že trdno zakoreninjena vsakolet-

me je spremljalo dogajanje v vasi Sele s čudovito okolico. Že v jutranjih urah so se ljudje zgrinjali na prireditveni prostor in se zaustavljali ob stojnicah, obloženih z marsikatero dobro-

tobusi in tudi osebnimi avtomobili. Delegacijo, v kateri so bili predstavniki društev Jadro in Olmo ter člani Združenja staršev, pravzaprav pevecv Starši ensemble, pa tudi občinski svetnik iz Ronk Savio Cumin, je vodil predsednik društva Jadro prof. Karlo Mučič.

Na prizorišču so po uvodnih predstavitvah in mimohodu vseh predstavnikov udeleženi vasi in pozdravih krajevnega župana domačini pripravili zanimiv in raznolik kulturni program. Pri njem je sodeloval tudi pevski zbor Starši ensemble, ki je zapel nekaj pesmi pod vodstvom pevovodkinje Silvie Pierotti. Po kosilu so si gostje ogledali krajevne zanimivosti, tudi z vodenimi ogledi raznih krajev na širšem občinskem območju. Na samem prireditvenem prostoru pa so lahko udeleženci uživali ob pestrem dogajanju, pri katerem ni manjkala niti glasba v živo v izvedbi raznih skupin. Občina Moravče obsega 61,4 kvadratnih kilometrov, kar je

približno 3 odstotke slovenskega ozemlja. Pokrajina je zelo lepo urejena. Tu se prebivalci ukvarjajo s kmetijstvom, pa tudi z drugimi dejavnostmi, tudi izven občinskega območja. V nižinskem predelu je okrog 30 manjših naselij, ki redko imajo več kot sto prebivalcev. Glavno središče so Moravče, ki štejejo približno 800 prebivalcev. Osrednji vaški trg krasita zanimiva cerkev sv. Martina z oblečeno Marijo, ki je redkost. Na glavnem trgu je tudi spomenik svetovno znanemu matematiku, fiziku, geodetu, meteorologu, topničarskemu častniku, plemiču Juriju Vegi (1754-1802). V bližini se dviga lepo obnovljen grad Tuštanj, ki je v zasebni lasti. Tu poleti potekajo razne kulturne prireditve. Trška zasnova Moravč (trške pravice so pridobile leta 1804) je še danes v celoti ohranjena. Na širšem območju Moravč pritegnejo številne zanimivosti, npr. sprehajalna pot Rača z mlini in cerkvijo sv. Andreja, značilni kozolci, kapelice ... Iz okoliških krajev je možen vzpon na Limbarsko goro z romarsko cerkvijo sv. Valentina. Popoldne so si izletniki iz Laškega ogledali tudi Arboretum. V Trojanah pa so se vsi posladkali s slavnimi krofi.

KM

Pred vhodom parka Arboretum

na srečanja vasi, ki jim je skupno ime Selo, Sela, Sele in Selc. Letošnje, po vrsti že 22. srečanje predstavnikov prebivalcev različnih Sel na Slovenskem in v zamejstvu, je bilo v soboto, 30. junija 2018, v Selah pri Moravčah. Ne povsem sončno vre-

to, delo pridnih domačink. Tega tradicionalnega snidenja, na katerem so se zbrale delegacije 24 krajev z imenom Sele, se je udeležila tudi lepa skupina Slovencev, ki prebivajo v vasi Sele pri Ronkah. Bilo jih je kar 53. Iz Selc so se pripeljali z av-

Obvestila

"Ta mali moj svet" je naslov razstave akvarelov in olj Andreja Kosiča, ki jo bodo odprli v četrtek, 19. julija 2018, ob 18. uri v palači Locatelli na trgu 24. maja v Krminu. Spregovoril bo Saša Quinzi, po odprtju zdravica z vinom kleti Primosič z Oslavja. Razstava bo na ogled do 26. avgusta.

Ob 30. Romanju treh Slovenij, ki bo v nedeljo, 5. avgusta, na Sv. Višarjah, organizira Kulturni center Lojze Bratuž avtobusni prevoz. Dogodek prirejata Rafaelova družba in Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov v Evropi. Ob 10.30 je na programu predavanje pravnik in politologa dr. Dejana Valentinčiča z naslovom "Vsi smo Slovenci, več nas združuje, kot ločuje", ob 12. uri bo slovesna sveta maša, po maši pa nastop Vokalne skupine Cantate Domino in Kvarteta klarinetov Godbe ljubljanskih veteranov. Odhod je predviden ob 7. uri s parkirišča Kulturnega centra Lojze Bratuž, vrnitev pa proti večeru. Za informacije in rezervacije 0481/531445 ali info@centerbratuž.org

Knjižnica D. Feigel bo do 7. septembra 2018 odprta od ponedeljka do petka, od 8. do 16. ure. Zaprta bo od 13. do 17. avgusta 2018.

Družine z majhnimi otroki (do približno 10. leta) so vabljeni na letovanje v koči sv. Jožefa v Žabnicah (3. - 7. 8.) in duhovni vikend v Logu pod Mangartom (31. 8. - 2. 9.) v organizaciji Skupnosti družin Sončnica in s sodelovanjem Mladinskega doma. Info in prijave na tel. +39 329 749 8194 ali +386 31 523 963 do 15. junija.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 4. avgusta, tradicionalni piknik z izletom v Rezijo za ogled muzejev Rozajanski dum in brusačev. Sledilo bo družabno srečanje v hotelu Carnia. Vpisujejo po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 0481-20801 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 7.30 iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriškača z običajnimi postanki pri vagi blizu pevskega

mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 7.30 iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni in na Pilošču, od koder bosta nadaljevala pot v Rezijo. Organizatorji priporočajo točnost. SSO sporoča, da bo v mesecu juliju in avgustu goriški urad odprt za javnost od torika do četrtega po običajnem urniku.

KCLB v sodelovanju z Galerijo Ars in Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravlja za jesen 2018 spominsko razstavo o tržaški slikarki Eldi Piščanec. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Elde Piščanec, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuž.org. **"Male oglašje"** najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 13. 7. 2018 do 19. 7. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 13. julija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 14. julija (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezjanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 15. julija: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 16. julija (v studiu Ilaria Bernach in Carlotta Nanut): Prazne buče močno donijo.

Torek, 17. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 18. julija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Morje je veliko, še večje, največje - 2. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 19. julija (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Goriški upokojenci v pokrajini Evganejskih gričev

Skupina petdesetih članov Društva slovenskih upokojencev za Goriško se je 30. junija 2018 odpeljala v razgibano pokrajino Evganejskih gričev. To so griči vulkanskega izvora, ki se dvigajo jugozahodno od Padove. Izletnike je spremljala zelo izkušena vodnica Suzana. Najprej so si ogledali center mesteca

Montagnana, ki ga obkroža lepo in dobro ohranjeno obzidje. Pot so nadaljevali do mesteca Este, kjer je bila nekoč zibelka venetske in rimske kulture. V začetku drugega tisočletja je prišel kraj pod oblast plemiške družine Este. Te so ga obdale z obzidjem ter zgradile palače, gradove in cerkve. Naslednji postanek izletnikov je bil v kraju Monselice, kjer so si ogledali znano svetišče sedmih cerkva na vzpetini s čudovitim razgledom. Nato je sledil zunanji ogled Petrarrove hiše v naselju Arqua Petrarca, ki se je uvrstilo v letu 2017 kot drugo najlepše v lestvici "I borghi piu' belli d'Italia". Tu je sloviti pesnik preživel zadnja leta svojega življenja. Izlet so upokojenci zaključili v parku Valsanzibio z zunanjim ogledom vile Barbarigo in sprehodom po krasnih vrtovih. Dan je bil zelo vroč in za nekatere naporen. Kljub temu so se vsi vrnili domov polni lepih vtisov. / (mk)

Pogled na delovanje MemIPZ Emil Komel iz Gorice Letošnja zlata sezona

Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel iz Gorice je letos dosegel mnogo zavidljivih uspehov. Pevsko leto se je začelo kakor vsa druga, a pevci smo si seveda želeli tudi nastopati na kakšnem tekmovanju. Z zborovodjo Davidom Bandjem smo na vsakoletnem poletnem pevskem tednu vadili nov program z novimi pesmimi. Že takoj smo se začeli resno pripravljati na dolgo in naporno sezono z raznoraznimi koncerti. Med drugim smo izvedeli, da bomo tudi med zbori, ki bodo za Božič v goriškem Kulturnem centru Lojze Bratuž peli Vivaldijevo *Glorio* in še nekaj slovenskih ljudskih pesmi pod taktirko Hilarija Lavrenčiča. Repertoar, ki smo se ga lotili, je bil kar zahteven: peli smo dela Claudia Monteverdija, Franza Biebla, Lojzeta Lebiča, Mojce Prus itd. Tem so se pridružila še druga, trdno izpoljena dela Palestrine, Miškinisa, Sisaska, Mendelssohna... Prvi koncert je bil v Šempasu. Po besedah zborovodje je bil res dobra popotnica za sezono: naporen, a uspešen. V začetku sezone nas je tržaška zborovodkinja Petra Grassi povabila, da bi bili "testni zbor" za bodočo zborovodje na njeni zborovodski šoli. Povabilo smo seveda navdušeno sprejeli. Ob vseh teh vabilih in načrtih se nam je pridružilo tudi nekaj novih pevk. S pričetkom sezone smo začeli trdo delati.

Letošnje leto je bilo nekoliko drugačno, saj smo vadili v Štandrežu, ne pa na glasbeni šoli, česar smo bili doslej vajeni. Pripravljali smo se na tekmovanja in na božični koncert. Oktober je minil, kot

izkušnja, saj smo peli v družbi odraslih, mešanih sestavov. V začetku decembra smo imeli celovečerni koncert sakralne glasbe v Štandrežu, na katerem smo tako utrdili nekatere skladbe in,

porna nastopa, a solidna ter, seveda, izkušnja več. Med božičnimi počitnicami smo k repertoarju dodali še nekaj sodobnejših del. Januarja smo zopet pričeli vaje in imeli še eno srečanje v sklopu zborovodske šole; začeli smo vaditi s polno paro, saj izkušnja vemo, da čas od januarja pa vse do aprila ter maja - obdobje tekmovanj - mine hipoma. Tako smo v

Tam smo utrdili tekmovalni program. Prišel je čas tekmovanj. Konec marca smo na tekmovanju v kraju med zasavskimi hribi res dobro odpeli, peli smo Monteverdijevo *Cantate domino*, Makorjevo *Prav po prstih*, Quaggiatovo *Svoboda v snu* in *Šurko je tisa* v priredbi Mojce Prus. Z nastopom smo bil kar

skladbe (P. Quaggiato - *Svoboda v snu*) ter za najboljši debitantski zbor v naši kategoriji. Temu veleuspehu so sledila vabila za raznorazne koncerte, festivale in drugačne prireditve. Že nekaj tednov pozneje smo nastopili na Vokalni eksploziji v Gropadi, bili sprejeti na državno tekmovanje mladinskih sestavov v zibelki glasbe, Arezzu. Maja smo fantje debitirali kot fantovski zbor v Logu pri Vipavi, teden pozneje pa nas je (kot mešano mladinski zbor) doletela čast prepevati v Slovenski filharmoniji. Zadnji vikend v maju smo preživeli v Arezzu, kjer smo tudi uspešno odpeli: "komelovci" smo namreč zmagali v obeh kategorijah, saj so se tekmovanja udeležili tudi naši "varovanci" Mladinskega zbora Emil Komel. Vsak zbor je bil prepričljivo najboljši v svoji kategoriji in prejel za nastop več kot 90 točk ter vabilo na državno tekmovanje svetovnega kova mešanih sestavov.

Junija smo bili "del" zaključne prireditve SCGV Emil Komel, tj. *Glasbenega mozaika*, ki se ga udeležujejo najboljši gojenci glasbene šole. Zelo uspešno sezono, ki jo bomo vsi pevci nedvomno nosili za vedno globoko v spominu, bomo končali z dvema celovečernima koncertoma doma, v cerkvi sv. Ivana ter v Prešernovem "kraju nesrečnega imena" - trnovski cerkvi Janeza Krstnika v Ljubljani.

Andrej Rustja

Foto dd

bi trenil, prišel je november. Tedaj smo bili prvič "poskusni zajčki" na zborovodski šoli, kar je bila res svojevrstna (pozitivno mišljena, seveda) izkušnja, saj smo kot zbor navajeni na vodstvo našega zborovodje, tako pa smo se, s tem da smo se prepustili vodstvu več zborovodij, naučili prilagajati se na "roko" tujih dirigentov ter ne avtomatizirano slediti našemu. Konec novembra smo se udeležili Cecilijanke, kar je bilo res dobra

tako rekoč, "pridobili nekaj kondicije". V tistih dneh nam je skladatelj Patrick Quaggiato poklonil skladbo *Svoboda v snu* na poezijo našega sopevca Luke Paljka. Nato pa smo se osredotočili na božični koncert, Vivaldijevo *Glorio*. Imeli smo več vaj s pevci drugih zborov, ki so sodelovali na koncertu pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča. V predbožičnem času smo izvedli koncert z eno ponovitvijo. Bila sta res izredno na-

Tolminu izvedli koncert z domačim dekliskim zborom Pueri cantores. Tedaj nas je tudi iznenadila novica, da je tekmovanje v Vroclavu na Poljskem, na katerem smo nameravali nastopiti, odpadlo. Februarja smo tako končali dragoceno izkušnjo na zborovodski šoli. Vaje so se stopnjevale vse do dobrega tedna pred državnim tekmovanjem v Zagorju ob Savi, ko smo šli na intenzivne vaje v Tolmin.

zadovoljni: to zadovoljstvo ter celoletni oz. večletni trud sta bila poplačana nekaj dni pozneje, ko se nas je nekaj pevcev v družbi zborovodje udeležilo podelitve nagrad. Kakovostna žirija je naš nastop ocenila s 94 točkami, zlatim priznanjem z odliko, bili smo najvišje ocenjeni zbor tekmovanja, najboljši zbor v kategoriji srednješolskih zborov, prejeli posebno nagrado za najboljšo izvedbo slovenske sodobne

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (24)

Dimitri Tabaj

Rodbina Rijavec (4)

Tik pred drugo svetovno vojno sta v Gorici še vedno delovali dve slovenski banki, Kmečka banka in Goriška ljudska posojilnica. Poslovanje je bilo zelo "diskretno", da ne bi vzbudilo pretirane pozornosti fašistov. Tudi naziv dveh bank je bil v italijanskem jeziku, saj je bila slovenščina prepovedana. Lastništvo pa je čudežno ostalo v slovenskih rokah. Goriška ljudska posojilnica je morala prav v tem obdobju popustiti in je prišlo do razpusta, kajti bila je pod udarom zaradi svojega nepremičninskega imetja (predvsem zaradi stavbe v Gosposki ulici in zaradi treh stavb društva Šolski dom v Križni ulici ter v ulici Randaccio), ki je bilo pravi trn v peti za italijanske oblasti. 22. januarja 1923 je bila registrirana na goriškem sodišču pogodba, s katero so dr. Anton Gregorič, predsednik društva Šolski dom, ter odbornika društva, prof. Franc Sivec in tiskar Ljudevit Lukežič, pred notarjem Mariom Pascolettom prodali omenjene tri stavbe društva Šolski dom profesorjem Andreju Tabaju (njegov brat Blaž Tabaj je bil svak Ivana Ri-

javca), Francu Žigonu in Andreju Pavlici, da bi vsaj stavbe rešili pred fašističnimi oblastmi. Nastala je situacija, v kateri je na začetku Centralna posojilnica, kasneje pa Goriška ljudska posojilnica, upravljala tudi omenjene tri stavbe in je prišlo celo do tega, da ji je goriška občina morala plačevati najemnino za šole, kar je hudo razdražilo italijanske nacionaliste in oblasti, ki so povsem upravičeno sumile, da dotični dohodki služijo za vzdrževanje slovenskih društev in širjenje slovenskega tiska. Z razpustom posojilnice je bilo vsaj nepremičninsko premoženje rešeno in je preživelo fašistično obdobje in drugo svetovno vojno. Kmečka banka je torej ostala edina slovenska banka, ki je na Goriškem nadaljevala poslovanje (čeprav z izgubo) v tem obdobju. Njen promet se je v vojnih letih močno zmanjšal, padlo je tudi število članov, saj mnogi so že bili v internaciji ali so se borili kot partizani. Leta 1944 je prišlo do večjih sprememb v odboru. Predsednik je bil še vedno Ivan Saunig, nekdanji župan v Biljah in predsednik županske zveze (torej dober znanec

Ivana Rijavca), medtem ko je podpredsednik postal dr. Josip Jakončič; v odboru sta ostala Enrico Pecorari in Ivan Brajnik. Sprejeli so tudi novega člana, 57-letnega Ivana Rijavca. Obračun za leto 1945 je bil registriran na goriškem sodišču le nekaj dni pred koncem vojne, 14. aprila 1945. Po vojni je odbornika Pecorarija zamenjal partizanski zdravnik dr. Karlo Rutar, ki je v dneh osvoboditve postal prvi in doslej edini slovenski župan Gorice. Naslednje leto je Boris Možina odprl v Gorici podružnico Denarnega Zavoda Slovenije. Ravno okoli te zgodbe se vrtili tudi ponovna oživitve Kmečke banke. V podlistku, ki ga je z naslovom "Od Črnomlja do Gorice v Kmečko banko" objavil tržaški Novi list 26. novembra in 3. decembra 1992, Boris Možina opisuje to dogajanje in kako je z Ivanom Rijavcem oživil in spet razširil delovanje Kmečke banke. Boris Možina je bil eden od voditeljev gospodarskih služb narodnoosvobodilnega gibanja. O Ivanu Rijavcu pravi, da je v tem času "imel v varstvu spečo Kmečko banko". Boris Možina se je "iz Črnomlja proti Čabru na Mašun in mimo Pivke na Senožeče" vračal v Gorico z na-

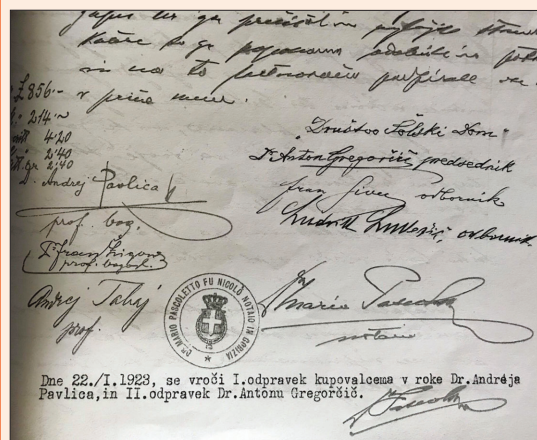
V pritičju Trgovskega doma je 17. junija 1945 Boris Možina odprl podružnico Denarnega zavoda Slovenije v Gorici.

logo, da bi ustanovil omenjeno podružnico Denarnega zavoda Slovenije. Piše Možina:

"Dne 1. julija 1944 je predsedstvo SNOS ustanovilo Podružnico Denarnega zavoda Slovenije za slovensko Primorje. Prvi predsednik je bil Jožef Štrukelj - Miloš, njegov namestnik in

knjigovodja ter blagajnik pa je bil Vladimir Žvab - Nikolaj. Sedež podružnice je bil v zaselku Lepenje pri Šempasu pri kmetu Beletu. Tu je podružnica delovala do 7. januarja 1945, ko so nemški vojaki skupaj z domobranci obkolili vas ter ujeli Štruklja in Žvaba. Pred aretacijo je Štrukelj k sreči skrtil še ves material in arhiv. Štrukelj je bil do konca vojne zaprt v goriških zaporih, Žvaba pa so iz Gorice prepeljali v tržaške zapore, od tam v Buchenwald, kjer je umrl. Odslej sem jaz prevzel posle denarnega zavoda in zveze s podeželskimi referenti". V nadaljevanju Možina opisuje izjemno težko pot do Gorice in srečanje (ter streljanje) z Nemci, Kozaki in Italijani. Najnevarnejši so bili italijanski alpinci. Na Oslavju pri Gorici, v bližini spomenika, ga alpinski ostrostrelec za las ni zadel v glavo. 4. maja je Možina prišel v Gorico. Že 17. junija 1945 je odprl podružnico Denarnega zavoda v Gorici, v pritičju Trgovskega doma. Piše Možina: "Goriška podružnica zavoda je dobro delovala, kmalu pa je ZVU uvedla italijansko zakonodajo, zato je angleška policija naredila preiskavo v bančnih prostorih v Trgovskem domu. K sreči smo pravočasno odnesli in skrili denar in knjige. Mene so zaprli pet dni. Že v prvi polovici oktobra 1945 sem predvideval, da gremo s podružnico Denarnega zavoda h koncu".

OBJAVLJENO TUDI NA PORTALU KAMRA, PORTALU DIGITALIZIRANE KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENSkih POKRAJIN (www.kamra.si), KI GA UPRAVLJA OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE

22. januarja 1923 je bila registrirana na goriškem sodišču pogodba, s katero so dr. Anton Gregorič, predsednik društva Šolski dom, ter odbornika društva prof. Franc Sivec in tiskar Ljudevit Lukežič, pred notarjem Mariom Pascolettom prodali tri stavbe društva Šolski dom profesorjem Andreju Tabaju (njegov brat Blaž Tabaj je bil svak Ivana Rijavca), Francu Žigonu in Andreju Pavlici, da bi vsaj stavbe rešili pred fašističnimi oblastmi.

Marija Angela, por. Tabaj (prva z desne), sestra Ivana Rijavca. Bila je žena cesarsko-kraljevega orožnika in občinskega sla v Štandrežu Blaža Tabaja, brata duhovnikov in gimnazijskih profesorjev Andreja in Ivana, sodniškega pisarja Antona ter trgovca Alojzija. Prvi z leve na sliki prof. Ivan Tabaj, druga njegova sestra Leopolda Tabaj, tretja hišna pomočnica Lujzka Marušič.

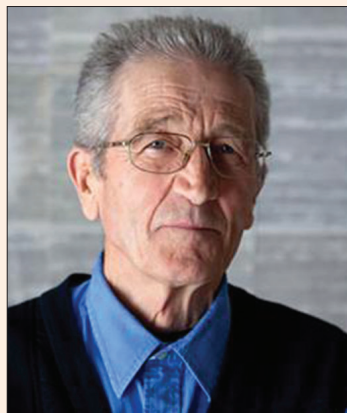
Denarni zavod Slovenije je bil ustanovljen leta leta 1944 v Črnomlju. Na stavbi, v kateri je posloval v letih 1944-1945, je spominska plošča. Boris Možina je bil eden od voditeljev gospodarskih služb narodnoosvobodilnega gibanja in je v Gorici ustanovil podružnico tega zavoda in stopil v stik z Ivanom Rijavcem - varuhom speče Kmečke banke - da bi obnovil delovanje le-te.

Kratke

Florjan Lipuš dobitnik avstrijske državne nagrade

Pisatelj iz avstrijske Koroške Florjan Lipuš prejme najvišje avstrijsko kulturno priznanje za literaturo v slovenskem jeziku. Njegovo delo odraža posebno kakovost literature v manjšinskih jezikih, zato je ta nagrada več kot priznanje osebnosti, poroča avstrijska tiskovna agencija APA, katere novico povzema STA. Pisatelj v maternem jeziku piše o tematikah vojne in nacizma.

Kot je v utemeljitvi zapisal odbor za nagrado, je že v delu Zmot dijaka Tjaža (1972), ki sta ga leta 1981 v nemščino prevedla Peter Handke in Helga Mračnikar, tematsko nakazal svoj pripovedovalski opus, ki ga je razvil v številnih romanih in zgodbah: "V svoji literaturi Lipuš obravnava upor proti

nacionalsocializmu, izgon in poboj koroških Slovencev, podcenjevanje slovenske manjšine s strani večinskega prebivalstva, pa tudi reševanje izginevanja slovenskih besed in besednih zvez kot osnovo za novo samozavestno identiteto".

"Njegova literatura temelji na estetski avtonomiji, jezikovnem eksperimentu in literarni inovaciji", je poudaril avstrijski minister za kulturo Gernot Blümel. Lipuš je za Prvi program Radia Slovenije v odzivu povedal, da avstrijsko kulturno priznanje za literaturo "sprejema z zadoščenjem, saj z njim slovenščina na Koroškem dobiva enakopravnost". Doslej so predlog, da bi nagrado prejel Lipuš, ki je pri pisanju zavezan materinščini, zavrnili, ker je bil pogoj, da prejemnik nagrade piše v nemščini. Tako je zamejski pisatelj postal prvi Slovenec, ki bo prejel nagrado. Lipuš se je rodil 4. maja 1937 v Lobniku pri Železni Kapli. Kot otrok je bil priča, kako so aretirali njegovo mater, ki so jo nato ubili v koncentracijskem taborišču Ravensbrück, njegov oče pa je služil v nemški armadi. V letih od 1960 do 1998 je deloval kot osnovnošolski učitelj, istočasno je bil urednik literarne revije koroških Slovencev Mladje. Objavil je številne zgodbe, romane in eseje. Poleg Zmot dijaka Tjaža so med njegovimi najbolj znanimi deli Odstranitev moje vasi (1983), Srčne pege (1991), Stesnitev (1995) in Boštjanov let (2003) - prvega je v nemščino prevedel Fabjan Hafner, druge tri pa Johann Strutz. Za svoja dela je prejel več nagrad, med njimi Prešernovo nagrado za opus leta 2004 in nagrado Petrarca leta 2011. Leta 2005 je dobil častno nagrado za literaturo Republike Avstrije, pred tem že leta 1995 kulturno nagrado dežele Koroške. Leta 2013 je prejel nagrado Franz Nabl mesta Gradec, vredno 14.500 evrov. Letos je bil z romanom Gramoz, ki ga je zgradil na zgodbi o obisku ženskega koncentracijskega taborišča, kjer so med drugo svetovno vojno umrle številne pripadnice slovenske manjšine iz Koroške, med petimi finalisti za kresnik.

Najvišje avstrijsko kulturno priznanje, vredno 30.000 evrov, bodo Lipušu podelili 1. oktobra.

Umrli je akademik in zgodovinar Janko Pleterski

V 95. letu starosti se je poslovil znani slovenski zgodovinar, politik, univerzitetni profesor in akademik Janko Pleterski. S svojim znanstvenim delom je Pleterski trajno zaznamoval slovensko zgodovino od sredine 19. stoletja naprej. Zadnja leta svojega življenja je preživel v domu starejših občanov Fužine v Ljubljani. Janko Pleterski je bil redni profesor za zgodovino Slovencev in zgodovino jugoslovanskih narodov od sredine 18. stoletja do leta 1918 Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Rodil se je 1. februarja 1923 v Mariboru. Realno gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, kjer je leta 1941 maturiral, akademsko izobraževanje je do leta 1952 pretrgala vključenost v NOB in obnovo države. Kot zgodovinar je Pleterski največ pisal o slovenski zgodovini poznega 19. in zgodnjega 20. stoletja, s poudarkom na zgodovini Koroških Slovencev in o odnosih med Slovenci in drugimi jugoslovanskimi narodi. Med njegovimi deli so Narodna in politična zavest na Koroškem 1848-1914, Slowenisch oder deutsch?, Koroški plebiscit, Politično preganjanje Slovencev v Avstriji 1914-1917, Nacije, Jugoslavija, revolucija, Dr. Ivan Šušteršič 1863-1925, Pravica in moč za samoodločbo, O Rožmanovi vojni, Avstrija in njeni Slovenci. Pred kratkim je objavil zadnje delo - Knjiga pisem: razmišljanje o slovenski državnosti. Za svoje delo je prejel številna priznanja - nagradi Sklada Borisa Kidriča (1965 in 1970), priznanje Andreja Schusterja Drabosnjaka (1968), nagrado Dimitrija Tucovića (1985), Kidričevo nagrado (1986), priznanji Inštituta za narodnostna vprašanja (1995) in dr. Franca Petka (2007), red zaslug za narod III. stopnje (1945), red dela z rdečo zastavo (1983) in zlati častni znak svobode Republike Slovenije (1993). Janko Pleterski, zgodovinar, akademik in profesor, je imel bogate izkušnje tudi kot politik in diplomat.

Obalne galerije Piran v Carpacciovem letu
Homage a' Carpaccio

Tudi Obalne galerije Piran so pristopile k projektu Carpacciove leto v Piranu, in sicer z organizacijo razstave Mire Ličen Krmpotič, da bi ovrednotile večdesletno delovanje te mnogostranske likovne ustvarjalke, restavratork in konservatorke in dobre poznavalke sakralne in profane dediščine Pirana. Razstava njenih del je naslovljena *Homage a' Carpaccio*. Letos namreč poteka petsto let od nastanka oltarne slike *Marija z detotom na prestolu in šestimi svetniki (1518, olje na platnu, 280 x 210 cm)*, ki jo je za samostansko cerkev sv. Frančiška Asiškega v Piranu naslikal znameniti mojster *Vittore Carpaccio*. *Minoritski samostan Piran v sodelovanju s piranskimi ustanovami in društvi vse leto pripravlja različne dogodke, delavnice, razstave, predavanja in strokovni simpozij z namenom, da bi se ta mojstrovina vrnila v Piran.* *Mira Ličen je med redkimi slovenskimi ustvarjalci, ki je njej določljivi sodobni likovni izraz uveljavila v sicer tradicionalni sodobni cerkveni umetnosti. Le-ta je prepoznaven z močno svetlobno žarečim koloritom, z vehementno impulzivnim in izpovedno ekspresivno občutenim izrazom, ki je vedno na meji abstraktnega in daje le sluti figuralno izhodišče, motivno vezano na genius loci bivanskega prostora ali na duhovno-versko tradicijo evropskega prostora.*

Slika Mire Ličen z upodobitvijo

istega motiva (Marija z otrokom med svetniki) je veličastna z živo barvito površino s prevladujočimi carpacciovskimi

odtenki rdeče in s premišljenimi aplikacijami modrin in njihovih odtenjanj ter zlasti s toplo občuteno svetlobno lucid-

Homage a' Carpaccio, 2018, akril na juti, 350 x 170 cm (foto: Ubald Trnkoczy)

nostjo. Podoba kot celota, kljub opaznim Mirinim razgibanim in impulzivnim potezam s čopičem ter posledično v detajlih izpovedno ekspresionističnim poudarkom, odraža skrivnostno razpoloženje spokojnosti, tišine, diskretne odmaknjenosti, skratka posebne vzvišene svetosti. Posebno pozornost gledalca pritegnejo še v avtoričini maniri re-

Homage a' Carpaccio III., 2018, monotypija, 100 x 70 cm

ko tako navdahnili, da jih je v svojem formalno oblikovnem izrazu na novo vizualizirala še v grafični tehniki monotypije. Obiskovalec prepozna izbire motive, na primer sv. Antona Padovanskega s srednjeveškim piranskim obzidjem in sv. Frančiška Asiškega s cerkvijo sv. Jurija v ozadju, Marijo z otrokom, otroka s češnjami v dlani, dva angela z glasbiloma in tihožitje, ki pa v njenih interpretacijah postanejo nosilci novih zgodb. So skrajne kulminacije njenega zapletenega zavodnega in podzavestnega, čustvenega in miselnega dogajanja, njenega iskrenega doemanja religioznosti in globokega spoštovanja velikih mojstrov.

Razstava bo v Krstilnici Janeza Krstnika v Piranu odprta do 5. decembra 2018.

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

43

Na morje v Črno goro ali Črno Goro?

Poletje je čas dopustov in mogoče bo koga med vami *na morje* zaneslo tudi v Črno goro. Najbrž je marsikateri bralca Jezikovnice pravkar zmotilo, da sem napisala na morje, ne pa *k morju*, saj dejansko ne gremo na vodno gladino, ko se odpravimo v obalne kraje, pač pa vsaj večino časa ostanemo na kopnem. Čeprav se na morje v dobesednem pomenu besede odpravljajo ribiči in pomorščaki, turisti, ki se odločijo za morsko križarjenje, ali, žalibog, tudi begunci z Bližnjega vzhoda in iz Afrike, se je tudi za poletni dopust na morskem obrežju v slovenskem knjižnem jeziku ustalila raba iti na morje, ne pa iti k morju. Zato pa tudi pošiljamo pozdrave z morja, nikakor pa ne iz morja (razen potapljačev). Podobno rabimo na Reki in na Mirni, ko mislimo hrvaško mesto Reka (Rijeka/Fiume) in dolenski kraj Mirna - kraj je ime dobil po reki Mirni. Vendar sem vas tokrat želela opozoriti na nekaj drugega.

Že nekaj let namreč precej pogosto vidim narobe zapisano ime nekdanje jugoslovanske republike Črne gore. Ja, Črne gore, in ne Črne Gore, kakor bi, verjamem, zapisal marsikateri bralec, v dobri veri, da je tako prav. Druga beseda se namreč ne piše z veliko začetnico. Že slišim vaš ugovor: "Zakaj se Črna gora piše z malo, Ptujška Gora pa z veliko, Šmarna gora ali Donačka gora ali Šmarjetna gora ali Kriška gora pa kot Črna gora tudi z malo?!" Pojdimo po vrsti. Najprej je treba ločiti med krajevnim in nekrajevnim imenom. Krajevno ime označuje ime zaselka, vasi, mesta, trga itd. ali z nadpomenko: ime kraja, zato se imenuje krajevno ime (tudi naselbinsko, ker je naselbina sopomenka besede kraj). Krajevna imena so: Gorica, Nova Gorica, Novo mesto, Krajna vas, Ribiško naselje, Kranjska Gora, Krvavi Potok itd. Ste opazili, da sem med naštetimi z malo zapisala drugo besedo v imenih Novo mesto, Krajna vas in Ribiško naselje, pri Kranjski Gori in Krvavem Potoku pa sem drugo besedo zapisala z veliko? Zakaj? Zato ker se druga beseda krajevnega imena piše z veliko (Nova Gorica, Kranjska Gora), če ne pomeni že sama po sebi oznake za naselbino, kot so me-

sto, vas, naselje (pa še trg, selo, selce itd.). Zato se druga beseda v imenih Novo mesto, Krajna vas in Ribiško naselje piše z malo, ker je mesto mestna naselbina, vas pa podeželsko naselje, vsekakor vsi trije predstavljajo kraj, ne pa npr. vzpetino (Donačka gora), vodotok (Topli potok), del pokrajine (Logarska dolina), državo (Črna gora, Dominikanska republika, Združeno kraljestvo) itd. Drugo besedo v imenu krajev Kranjska Gora in Ptujška Gora pišemo zato z veliko, da kraj ločimo od vzpetin, npr. Donačke gore ali Kriške gore.

Zapomni si torej velja, da samo v krajevnih imenih drugo besedo, ki ni mesto, trg, vas, selo, selce, naselje itd., pišemo z veliko (Nova Gorica, Slovenj Gradec, Volčji Potok itd.). V drugih zemljepisnih imenih, kot so tudi imena držav in pokrajin, pa občnih besed, kot so gora, republika, kraljestvo itd., ne pišemo z veliko, zato je pravilno: Črna gora, Italijanska republika, Združene mehiške države, Zvezna republika Nemčija in Združene države Amerike, Ruska federacija, Švicarska konfederacija, Sveti sedež, Združeni arabski emirati (naštela sem nekaj daljših oblik uradnih imen držav).

Tudi besede krajina in imenu Furlanija - Julijska krajina ne pišemo z veliko. Druga (ali še celo tretja) beseda v imenu države se zapiše z veliko, kot je že sama po sebi lastno ime: Republika Slovenija, Kraljevina Kambodža, Država Izrael, Republika Južni Sudan. Seveda pa tudi Republika Fidžijski otoki, saj tretja beseda v tem imenu (otoki) ni lastno ime, pač pa občno, kot so gora, republika, kraljevina, države itd. Zdaj veste, zakaj se Črna gora ne zapiše Črna Gora? Preprosto zato, ker ni krajevno ime. In to ne glede, na to, da Črnogorci pišejo Črna Gora, kar je tudi pravilno, vendar po pravilih njihovega pravo-pisa. Pa lepo se imejte na dopustu, kjerkoli že boste!

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravo-pisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Mednarodni projekt EARN

Kamen je prадaven vsestranski material, ki ga na razne načine uporabljajo še danes v umetnosti, gradbeništvu in obrtnih proizvodih. Kljub prevladi novih tehnologij ostajajo še vedno posebno cenjeni ročno izoblikovani, ekskluzivni predmeti, ki prenašajo značilnost nekega umetnika. Poklic kamnoseka

Foto damj@n

oziroma izobraževanje za ta poklic sta tako v naši deželi kot tudi drugod po Evropi precej pomanjkljiva.

Prav zaradi tega so na Slovenskem deželni gospodarski združenju v Trstu kot partnerji pripravili mednarodni projekt Erasmus & EARN - Učenje za razvoj kompetenc v kamnoseštvu. Predstavili so ga prejšnji teden v dvorani Slovenskega deželnega gospodarskega združenja.

Osrednji partner projekta EARN je bila Območna obrtna zbornica iz Sežane; vključilo pa se je kar nekaj partnerjev iz Hrvaške, Italije in Slovenije. Naj omenimo Višjo strokovno šolo v Sežani, Srednjo gradbeno, geodetsko in okoljevarstveno šolo v Ljubljani, salezijanski center za poklicno izobraževanje San Zeno v Veroni, Klesarsko šolo na Braču in center za eko-socialne inovacije in razvoj v Splitu. Glavni cilj projekta je bilo izoblikovanje modela izobraževanja in usposabljanja na podlagi potreb in zahtev podjetij v Italiji, Sloveniji in Hrvaški. Prisotne so na predstavitvi pozdravili direktor SDGZ-ja Andrej Šik, projektni manager Alenka Volk in še nekaj predstavnikov partnerjev projekta. Delo projekta, ki zdaj lahko nudi uporabnikom izobraževalno-poklicni model v kamnoseštvu, je trajal kar tri leta. V sklopu projekta so izdali tudi priročnik, ki bo služil pri praktičnem izobraževanju te prastare zlahtne panoge. / man

98-letnica požiga Narodnega doma: SSK bo položila venec 13. julija ob 10. uri

Narodni dom v Trstu je bil večnamensko poslopje, ki je gostilo številne slovenske organizacije, med njimi društvi Sokol in Edinost, pa tudi gledališče, hranilnico, kavarno in hotel. Kot simbol slovenske navzočnosti v mestnem središču je bilo trn v peti italijanskim nacionalistom in fašistom, ki so ga zato 13. julija 1920 napadli, požgali in uničili.

13. julij 1920 bo ostal zapisan s krvavimi črkami v slovenski zgodovini in še posebej v zgodovini Slovencev v Trstu. Ista usoda je doletela tržaške Hrvatke v Trstu in pripadnike ostalih slovenskih narodov. Tistega dne je načrtno zagorel Narodni dom v Trstu ob tihih podpori takratnih oblasti. Požig Narodnega doma je bil osrednji dogodek tragičnega 13. julija 1920, vendar lahko govorimo o pravem pogromu, saj je bilo napadenih kar 21 ciljev, ki so jih opustošile fašistične skupine.

Stranka Slovenska skupnost se bo žalostnih dogodkov izpred 98 let spomnila v petek, 13. julija 2018, ob 10. uri s polaganjem venca na pročelje Narodnega doma na Filzijevi ulici v Trstu.

Duhovnik, javni delavec in častni kanonik

Pred 30 leti je umrl g. Peter Šorli

V soboto, 14. julija, bo minilo 30 let, kar je v bolnišnici na Katinari izdihnil duhovnik, prosvetni in politični delavec, častni kanonik tržaškega stolnega kapitlja Peter Šorli. Izhajal je iz goriške nadškofije, saj se je rodil 19. januarja 1902 na Grahovem ob Bači in je po gimnaziji, ki jo je zaradi vojne obiskoval v Šentvidu pri Ljubljani, študiral v goriškem bogoslovju. V duhovnika ga je posvetil nadškof Sedej 25. marca 1926. Že v goriških letih – do pomladi 1943 – se je uveljavil kot tipičen predstavnik primorskih slovenskih duhovnikov pod fašizmom, kot branilec vere, vrednot, naroda in jezika. V Trstu pa je kasneje postal eden izmed osrednjih likov slovenskega katoliškega gibanja.

Po posvetitvi je služboval kot kaplan v Tolminu, župnijski upravitelj na Bukovem (z vikariatom Obloke) in župnijski upravitelj

oz. od leta 1933 župnik v Podmelcu. Ob duhovniškem delu (pravil je, da tako pristne verske gorečnosti kot v tolminski okolici ni doživel nikjer več) je v vsakem zaselku opravljal sprva še prosvetno delo. Bil je tudi tajnik Prosvetne zveze za Tolminsko. Po fašistični prepovedi pa je pod okriljem župnij organiziral farne šole v slovenščini, Marijine družbe, pevske zbornice in gledališke skupine. Ukvarjal se je moral tudi z gospodarskimi zadevami in stopil je v ilegalno katoliško politično organizacijo. Ob nesrečnem sporu Kralj – Besednjak se je postavil na Kraljevo stran.

Italijanske oblasti so ga v domači vasi pripravile že leta 1919, v letih 1930–32 je bil v preiskavi Posebnega sodišča za zaščito države, leta 1937 so mu izrekli opomin, leta 1938 pa svarilo. V njegovem dosjeju na notranjem ministrstvu v Rimu so oznake: slova-

Občni zbor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja
Moč in strokovnost, pogoja za uspešno poslovanje

Uspeh in skrb za pripravljenost strank na največje izzive v prihodnosti. To so bile osrednje teme na zadnjem, 42. rednem občnem zboru Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ), ki je bil 2. julija v dvorani ZKB na Opčinah. Predsednik SDGZ-ja Niko Tence je članom predstavil delovanje in do zdaj dosežene cilje. Zaustavil se je tudi pri kritičnih situacijah, s katerimi se je v zadnjih mesecih ukvarjalo združenje. Beseda je tekla o že ustaljenih pobudah, med katere spadajo Okusi Krasa, predavanja in mednarodna srečanja, kot na primer Alpe-Adria Business Forum, prisotnost na sejmi, sodelovanje z raznovrstnimi ustanovami in izvajanje projektov. Združenje je uveljavljeno in komplementarno tudi v italijanskih krogih. Predsednik pravi, da se ne ukvarjajo s

Foto damj@n

kompleksi manjvrednosti, ki so vezani na dejstvo, da je SDGZ odraz slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Poslovni stiki se v glavnem prepletajo v območju Alpe – Adria, torej med Italijo, Slovenijo, Hrvaško in Avstrijo. V glavnem mestu Koroške je Slovenska gospodarska zveza iz Celovca tudi član tržaškega združenja, ki še do-

datno krepi sodelovanje med sosednjima državama.

Na občnem zboru se je predsednik Tence dotaknil tudi kritičnih točk in povedal, da je bilo združenje do zdaj preveč omejeno le na svoje problematike in se je premalo zavzemalo za probleme družbenega vsakdana. Predsednik Tence je med posegom poudaril dve osnovni načeli: so-

Milje/ Muzej sodobne umetnosti Ugo Carra'
Razstava del
Giovannija Montenera

V četrtek, 12. julija, ob 19.00 bo v razstavnem prostoru Muzeja sodobnih umetnosti UGO CARA' v Miljah, ul. Roma 9, odprtje razstave fotografij Giovannija Montenera z naslovom AUDACE - Bora / Burja Finis Jugoslavie. Razstavo prireja Občina Milje in Društvo Slovencev miljske občine "Kiljan Ferluga". Predstavili jo bodo ljubiteljske fotografije Davorin Devetak, novinar in dopisnik iz tujine Sergio Canciani ter urednik rimskega mesečnika Pagine Ebraiche Guido Vitale.

Zagonetni naslov razstave kaže na nekoliko razčlenjen izbor del na razstavi, ki se nanašajo na zadnjo, najnovjšo in tudi na skoro tri desetletja staro produkcijo fotografije Audace (it.: drzen) se glasi tako

pridevnik kot ime fotografiranega objekta: tržaškega pomola par excellence. "Drzen" je Giovanni Montenero, ki se ob vseh urah in vremenskih razmerah postavi vedno na isti kraj, ob vzhodu Pomola Audace zraven nekdanje carinarne, kjer je včasih stal potujoči fotograf, ki je s svojim aparatom in stojalom delal spominske fotografije za mimoidoče in obiskovalce mesta. Od tod, vedno z enakim kadrom, posname znane teme, otroke, ki se igrajo, upokojence, ki se sončijo, zaljubljenice, ki se poljubljajo, ladje za križarjenje, ognjemete, regate, veslače, a tudi "nedojemljive razlike v spreminjanju sveta, ki ga obkroža", kot je Giulio Montenero zapisal v tehtnem in prisrčnem uvodu v knjigi fotografij sina Gio-

vannija, ki je izšla ob priložnosti. Sosedico slik, ki obeležujejo spreminjanje morske krajine z živahnimi in prijaznimi barvami, dopolnjuje ciklus ravno tako svežih in nenavadnih podob o bori, kot ji pravijo v Trstu, oz. burji čez mejo, kjer se rodi (obala in notranjost Istre in Dalmacije) in najbolj razsaja (Kras in Vipavska).

Giovanni Montenero je zaposlen v deželni Agenciji Regione Cronache (od 1999) in kot uradni fotograf Dežele FJK dokumentira institucionalno dejavnost deželne sveta in vlade. Znan pa je predvsem po svojem večdesetletnem delu kot fotoporočevalec za tržaške časnike od dnevnika Il Piccolo do Primorskega dnevnika, kjer je sodeloval s kolegom Davorinom Križmančičem. Sodeloval je z državnimi vodilnimi listi, kot 'l'Unita' (prav v začetku), Corriere della Sera, Repubblica, Gazzetta dello Sport, Espresso, Panorama, Famiglia Cristiana, in celo za New York Times. Gre za polnega profesionalca in ustvarjalnega fotografa, ki je sodeloval tu-

delovanje in konstruktivno kritiko. Svoj govor je sklenil s pozivom krovni organizacijama, deželnim predstavnikom in Uradu Vlade RS za Slovence po svetu, katerim je naglasil, da je Slovensko deželno gospodarsko združenje uspešno in dejavno podjetje, ki pa prejema sorazmerno najmanj denarne dotacije. SDGZ je namreč lansko leto zaprosilo za pripojitev k primarnim ustanovam slovenske narodne skupnosti v Italiji.

SDGZ stremi po inovativnosti v podjetjih glede na postopoma boljše gospodarsko stanje. Tenze je omenil tudi preureditev delovanja SDGZ, predvsem pri odpravi odsekov, ki niso več koristni, kajti ključ do uspeha v prihodnosti sta multidisciplinarnost in interakcija z različnimi institucijami. Med osrednjimi cilji ostaja še vedno skrb za mlade, ki se uvajajo v gospodarstvo in v nove poklice. Prisotnim je direktor SDGZ-ja Andrej Šik razčlenil proračun za leto 2018 in predstavil finančno stanje. Občni zbor je sklenil predsednik Zadrugne kraške banke Adriano Kovačič, ki je prepričan, da sta skupna moč in strokovnost prva pogoja za uspešno poslovanje.

MAN

di z mestnimi gledališči, od Rossettija in Verdija do Slovenskega stalnega gledališča.

Skupaj s kolegom časnikov Trieste Oggi in Cronaca del Nord Est, Barbaro Gruden in Alessandro Marzom Magnom, je spremljal potek jugoslovanskih vrnj. Na razstavi so njegovi prizadeti in občuteni posnetki v črno-belem iz cikla *Finis Jugoslavie* o slovenski osamosvojitvi leta 1991, ki so nastali zraven Milj ob nekdanji meji pri Rabujezu.

Odprtje se bo pričelo z Godbo Ongia, ki jo vodi Marcello Sfetez, ob sklepu bosta zdravica in degustacija z vinom Kmetije Bruno Leonardon iz Milj (kraj Pisciolon). Sledil bo ob 21. uri koncert Godbe pustne skupine Ongia na miljskem trgu Marconi.

Razstava bo na ogled do nedelje, 5. avgusta 2018: od torka do petka, od 18.00 do 20.00, ob sobotah od 10.00 do 12.00 in od 18.00 do 20.00, ob nedeljah in praznikih od 10.00 do 12.00. Info: Občina Milje, www.benvenutiamuggia.eu.

nofil, iredentist, prevratnik, protitalijan, profašist.

Ob italijanskem napadu na Jugoslavijo je bil s svojimi farani izseljen v Toskano, a mu je uspelo, da je ljudi kmalu spravil spet domov. Ko se je začelo razvijati partizanstvo, ga zaradi komuni-

stičnega vodstva ni podprl in bil do njega kritičen, zato ga je "ljudsko sodišče" na Selih 4. aprila 1943 obsodilo na smrt. Ker so ga o tem obvestili, se je po nasvetu nadškofa Margottija umaknil. Do padca fašizma je živel v pisani družbi beguncev v Lengmoosu na Južnem Tirolskem (tja se je, razočaran, iz Ljubljane zatekel tudi teolog Karel Vladimír Truhlar in tam umrl leta 1977!).

Šorli se je nato naselil v Trstu. Bil je hišni duhovnik pri nemških sestrah, vodil je Socialno pomoč, ilegalno pa je delal proti naci-fašizmu v krogu zavezniškega obveščevalca iz Vauhnikovega omrežja Jožeta Golca. Ko so več so-

delavcev aretirali, so Nemci Golca ubili v Rižarni, Šorlija pa so po 43 dnevih zaslješevanj 13. novembra 1944 iz koronejskih zaporov poslali v Dachau.

Po vojni se ni vrnil domov, temveč v Trst. Do upokojitve leta 1981 je bil kaplan za Slovence pri Sv. Ivanu, v domači cerkvi pa je pomagal do smrti. Vodil je Marijino družbo in s sodelavci leta 1968 zgradil svetoivanski Marijin dom. Vsa povojna leta do leta 1967 je bil tudi katehet na slovenskih osnovnih in srednjih šolah. Veliko je pisal za Katoliški glas in Koledar Goriške

Peter Šorli, slikan 10. januarja 1949

Mohorjeve družbe ter za Radio Trst A, med drugim je v času pred neposrednimi prenosi maše v slovenščini iz Rojana 14 let skrbel za nedeljske radijske pridige. Posebno pomembno je bilo njegovo politično delo, saj je prvič v zgodovini prineslo politično emancipacijo tržaških slovenskih

katoličanov. Pri zavezniških si je s sodelavci prizadeval za slovenske pravice, zlasti za ustanovitev in krepitev naših šol. Na osnovi naukov Janeza Evangelista Kreka je 20. julija 1947 s sodelavci ustanovil Udruženje slovenskih in hrvaških krščanskih socialcev. Za predsednika je bil izvoljen dr. Teofil Simičič, za tajnika Šorli. Udruženje je 18. avgusta 1947 podpisalo s snujočo se Slovensko demokratsko zvezo v Trstu sporazum o skupnem političnem programu. Dne 16. septembra 1947 je stopilo v SDZ kot avtonomna skupina s tretjino članov vodstva, na kulturnem področju pa je želelo imeti povsem proste roke. Sodelovanje pa očitno ni steklo po pričakovanjih, zato so člani Udruženja 1. avgusta 1948 razpustili svojo organizacijo in ustanovili povsem samostojno Slovensko krščansko socialno zvezo. Šorli je bil izvoljen za političnega tajnika. Na ustanovnem občnem zboru so ustanovili tudi Prosvetni oddelek SKSZ, ki se je postopoma osamosvojil kot Slovenska prosveta.

Potem ko se je vrnil na Primorsko dr. Engelbert Besednjak in se s Šorlijevim soglasjem vključil v SKSZ, je v stranki nastal hud raz-

dor zaradi vprašanja odnosov z režimom v Jugoslaviji. Šorli je z večino članov zapustil stranko in leta 1954 z njimi ustanovil Slovensko katoliško skupnost (pozneje preimenovano v Slovensko ljudsko gibanje). Tesno je sodeloval s SDZ in izpeljal vrsto političnih akcij. Kot tajnik jo je vodil do leta 1962. Malo za tem je prišlo do temeljite preosnove samostojnega slovenskega političnega gibanja na Tržaškem in do osnovanja Slovenske skupnosti, takrat še koalicije štirih skupin.

Gospod Peter Šorli je umrl 14. julija 1988. Pogrebna maša je bila pri Sv. Ivanu, pokop pa na duhovniškem odseku pokopališča pri Sv. Ani. Njegovega groba pa danes ni več. Na njegovem mestu je danes pokopan drug duhovnik, po neuradnih vesteh pa so njegovi zemeljski ostanke še vedno v tistem grobu. Nagrobnik pa so z drugimi nagrobnimi kamni postavili kot nekaj okras ob eno izmed potk na duhovniškem odseku, tik zraven nagrobnika župnika Lojzeta Zupančiča, čigar zemeljske ostanke pa so pred tem prekopali in slovesno prenesli v Boljunec.

Ivo Jevnikar

Slavje sv. Cirila in Metoda na Vejni

O poslanstvu in vrednotah svetih bratov

Foto M. Manin

Slovenski verniki so se tudi letos zbrali na Vejni v Marjinem svetišču, kjer so z veliko slovesnostjo počastili god svetih bratov Cirila in Metoda. Svetnika sta bila razglašena za zavetnika Evrope in apostola slovanskih narodov. Brata Cirila in Metoda iz Soluna je leta 863 k Slovanom poklical moravski knez Rastislav, zato da bi prinesla krščanstvo in povzdignila slovansko besedo pri bogoslužju ob grščini in latinščini. Lavanški knezoškof Anton Martin Slomšek je bil tudi vnet pripadnik Ciril-Methodovega kulturnega poslanstva, saj je leta 1851 zaprosil svetega očeta Pija IX. za potrditev molitvene bratovščine za edinost kristjanov, *Apostolstvo sv. bratov Cirila in Metoda*. V pismu, ki ga je naslovil papežu, je napisal naslednje izhodišče: "Koga izmed katoličanov ne bi bolelo srce zaradi žalostnega razkola med narodi, posebej med narodi slovanske krvi, katere sta v 9. stoletju sveta brata Ciril in Metod klicala k edinosti vere in vodila k materi sveti Cerkvi ... Ko sem preiščeval usodo ločenih bratov in želel, da bi za njihovo združitev nekaj storil, pa jaz in moji nimamo drugega kakor molitev, zato sem sklenil ustanoviti Bratovščino sv. Cirila in Metoda ..."

Minulo nedeljo, 7. julija 2018, se je množica vernikov, narodnih noš, pevcev Združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Alenke Cergol, skavtov SZSO-ja, redovnic in častilcev svetih bratov zbrala ob novomašniku g. Tomažu Kuna-verju, vikarju pri Sv. Ivanu, zlatomašnikoma Francu Pohajaču, župniku na Opčinah, in msgr. Renatu Podbersiču, župniku v Sovodnjah ob Soči. Somaševalo je še sedem slovanskih duhovnikov iz tržaške škofije.

Na začetku evharistične daritve je gospa v narodni noši v imenu prisotnih vernikov čestitala trem jubilentom, rekoč: "Spoštovani slavljenci, kot naša svetnika Ciril in Metod, ki sta bila preganjana, naj tudi vas pri širjenju krščanstva vodi Božja roka".

Gospa je na začetku še posebej namenila nekaj zahvalnih besed gospodu Francu Pohajaču, ki je bil poleg cerkvenih obveznosti zelo dejaven kot zborovodja in ustanovitelj mnogih pevskih zborov: "Kadar Vas je Bog poklical za pastirja na božji nji-vi, je vedel, da Vam je dal tudi glasbeni in pedagoški dar. Hvala-ležni smo Bogu, da Vas je poslal za pastirja v naše kraje, da ste se z velikim in požrtvovalnim delom posvetili naši skupnosti in

skrbeli za veliko župnijo".

Kot smo omenili, je bil med somaševalci navzoč tudi msgr. Renato Podbersič iz goriške nadškofije, ki je pred kratkim slavil v Sovodnjah 50. obletnico mašniškega posvečenja: "Tako kot sv. Ciril je msgr. Podbersič prevajalec, pisatelj, neutrudni kulturni delavec in še bi lahko naštevati. Naj Vas dobri Bog še veliko let ohranja in blagoslavlja Vaše delo. Tržaški verniki Vam iz vsega srca želimo veliko uspehov, sreče in zdravja", je sklenila svojo misel predstavnica prisotnih vernikov.

Novomašnik g. Tomaž Kunaver, ki je vodil bogoslužje, je v svoji homiliji razmišljal o poslanstvu in o vrednotah sv. Cirila in Me-

toda. V pridigi se je Bogu zahvalil za zlati obletnici mašniškega posvečenja prisotnih duhovnikov, ki podobno kot sv. Ciril in Metod služita Cerkvi in utrjevanju slovenske zavesti. V nagovoru se je osredotočil na berilo iz Knjige preroka Ezakije-la (Ezk 2, 2-5): "Sin človekov, pošiljam te k Izraelovim sinovom, k narodu upornikov, ki so se mi uprli. Oni in njihovi očetje so se mi upirali vse do tega dne. Ti ljudje so trmaste-ga obraza in predrznega srca, k njim te pošiljam". Gospod Kunaver je povedal, da je Bog vedno skušal ljudstvu pomagati: "Vsak človek težko sprejme kakšen popravek in tako bežimo, ker želimo biti sami gospodarji našega življenja: prav v tem je naša pomanjkljivost, da ne dovolimo Bogu, da nam polni in vodi naše življenje. Vsi smo grešniki in vsi imamo naše slabosti in večkrat težko sprejmemo to, kar nam Bog veleva".

V prošnjah so se verniki še posebno spomnili nekaterih pokojnih duhovnikov "Edinosti", častilcev sv. Cirila in Metoda, g. Angela Kosmača, Stanka Zorka in Zvonimirja Janežiča. Slovesno bogoslužje sta spremljali ubrano slovensko petje in orgljanje prof. Tomaža Simčiča. Svečanost na Vejni se je sklenila z množično procesijo. Vernikom sta načelovala križ in cirilometodov prapor, ki sta množico vodila v spodnji del Marijinega svetišča k oltarju sv. Cirila in Metoda. Pevski zbor je ponovno zapel in na vrsti je bila pobožnost čiščenja relikvij sv. Cirila.

Marko Manin

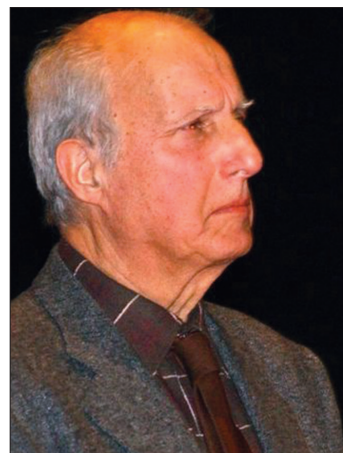

Foto M. Manin

Že spet smrtna kosa v igralskih vrstah Poslovil se je Alojz Milič

Zdi se, da se božja dekla še naprej mudi na domačih odrih. S svojo smrtonosno koso je zamahnila po slovenskem igralcu iz naših logov. S tega sveta se je 6. julija 2018 poslovil igralec Alojz Milič, ki je s svojimi izdelanimi liki pripomogel k rasti in krepitvi Slovenskega stalnega gledališča Trst v tistih lepih časih, ko je bil tržaški gledališki ansambel tako številen, da si je privoščil postaviti na oder marsikaj. Vsi, ki smo tedaj zahajali v gledališče, bomo zmeraj nosili v spominu svojevrsten igralski nastop Alojza Miliča, ki je tudi pri izdelavi komedijskih figur pristavil nekaj malce grenkobo življenjskega, da so vselej izzvenele pristno in naravno. Gledalec je do teh likov takoj čutil neko simpatijo, pa tudi sočutje. Alojz Milič, rojen v Slivnem na tržaškem Krasu l. 1932, je svoje igralske moči podaril v glavnem Slovenskemu stalnemu gledališču, v katerem je odigral

množico vlog. Iz njih je zmeraj izdelal nepozabne like pod vodstvom številnih znanih režiserjev. Kar nekajkrat je nastopil v delih A. P. Čehova: npr. l. 1997 je bil *Čebutkin Ivan Romanovič* v drami *Tri sestre* (režiser Dušan Mlakar); l. 1992 *Mimoidoč v Češnjem vrtu* (r. Boris Kobal). Igral je v Cankarjevih delih, npr. dr. *Delaka v Romantičnih dušah* (1992); župana v Hlapcih (1990); *Dobnika v Jakobu Rudi* (1990); *rodoljuba in optimista v Lepi Vidi* (1989) ter *komisarja v Kralju na Betajnovi* (1987). Smeh je vzbujal kot *Trček* l. 2003 v komediji Jake Štoke *Moč uni-forme*. Bil je *dr. Janez Mrak* v Kreftovih *Kranjskih komedijantih* v režiji Zvoneta Šedlbauerja (1995). Zaigral je tudi v Pirandellovem delu *Šest oseb išče avtorja* v režiji Maria Uršiča (2001). Še in še bi lahko naštevati. Alojz Milič, za prijatelje Gigi, ni bil le gledališki, ampak tudi filmski igralec. Omenimo naj vsaj vloge

v filmih *Maja in vesoljček* (1988), *Rdeči boogie ali Kaj ti je deklica* (1982), *Krizno obdobje* (1981), *Sreča na vrvi* (l. 1977), *Jepški učitelj* (1969), *Po isti poti se ne vračaj* (1965).

Milič je bil pri kolegih znan po svojem velikem smislu za jezik. Like je oblikoval sproščeno in naravno. 40 let je nastopal na poklicnem odru. Ko se je upokojil, je pristopil k skupini *Popotni komedijanti*, ki sta jo ustanovila in vodila Sergej Verč in Andrijan Rustja. Med drugimi deli so na oder postavili burko

Jake Štoke *Trije tički*, v kateri je Milič nastopil s Adrijanom Rustjo, Liviem Bogatcem, Mino Kjuder in Sergejem Verčem.

Milica Kravos je v svoji knjigi *Aplavz o Alojzu Miliču* napisala tudi: "Zvesti gledalci so Miličevo diskretnost cenili, vsakič znova so mu povedali, kaj jim pomeni njegov doprinos k uglednosti uprizoritve. Vodstvo mu je sicer namenilo malo glavnih vlog, toda tudi srednje in manjše so bile markantno izdelane, vse sta odlikovali pretehtana umirjenost in izjemna profesionalnost, kar je bilo v njegovi dobi sicer zaželeno in ne vedno doseženo. Kolegi so brezpogojno računali na njegovo korektno odsko držo in gledališko vodstvo je vedelo, da bo zaupano vlogo odigral v skladu s pričakovanji režiserja in publike".

Z Alojzom Miličem odhaja v večnost del tiste zlate dobe Slovenskega stalnega gledališča, po kateri se dolgoletnim gledalcem še zmeraj toži. Naj uživa večni mir v družbi soigralcev, ki so že pred njim odšli na večne poljane.

IK

† V Gospodu je mirno zaspala naša draga
TATJANA KOKOROVEC por. DEBELIS
Žalostno vest sporočajo
mož Andrej, hčerki Petra in Martina, mama Roži,
oče Gianni, brat Mitja z Michelo in Vivian
ter ostalo sorodstvo.
Od nje se bomo poslovili v soboto, 14. julija,
od 10.00 do 11.00 v ulici Costalunga.
Sledila bo sveta maša.

Obvestila

Anita Kirchbaumer - New art of colours.

V občinski razstavnici dvorani Giuseppe Negrin, Marconijev trg, je do nedelje, 22. julija, na ogled razstava del Anite Kirchbaumer, nemško govoreče koroške umetnice iz Celovca. Razstavljene slike večjih in manjših formatov so tudi na prodaj. Njene mehke meglice in filtracije, sprojni nanosi in večplastni ritmi, figurativne in abstraktne kompozicije se poigravajo v prabitnem kolorističnem svetu. Razstava je odprta vse dni od 10.00 do 12.00 in od 18.00 do 21.00.

Svet slovenskih organizacij sporoča, da bo v mesecu juliju in avgustu tržaški urad odprt za javnost od torka do četrтка po običajnem urniku.

KCLB v sodelovanju z Galerijo Ars in Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravlja za jesen 2018 spominsko razstavo o tržaški slikarki Eldi Piščanec. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Elde Piščanec, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuz.org.

O Ljubki Šorli v slovenščini in italijanshčini

V državni knjižnici Stelio Crise bo v **četrtek, 12. julija, ob 17. uri** dvojezično srečanje, posvečeno pesnici Ljubki Šorli. Ugledni gost bo pesnik Roberto Dedenaro, ugledna gostja pa Gabriella Valera Gruber. Oba sta profesorja in pesnika. V neformalnem, sproščnem in prijateljskem vzdušju se bomo popeljali v pesniški svet pomembne goriške pesnice, ki je po mnenju nekaterih literarnih zgodovinarjev med vsemi slovenskimi pesnicami napisala največ sonetov. Namen srečanja je spodbujati zanimanje za pesniško delo Ljubke Šorli bodisi v izvorniku kot tudi v italijanskih prevodih. Dogodek pripravlja Elena Cerkvenci, sodelujeta Thomas Grill in Silvana Hvalič. Informacije: tel. štev. 3290224074, email: elenacerkvenic@gmail.com

In memoriam

Marko Stavar je odšel. Bil je mož!

Mnogo prezgodaj nas je zapustil vzorni oče, vzorni podjetnik, vzorni javni delavec in dragi prijatelj Marko Stavar. Močno prizadetim ženi Ivani, hčerkama Terezi in Juliji, sinu Mihi, staršem Juriju in Veroniki, sestri Sonji izrekam vso bližino in sočustvovanje tudi v imenu našega časopisa.

V trenutku oddiha in družinske bližine je nepričakovano odšel sredi najlepših zrelih let, ko so vidni sledovi opravljenega dela in odprta obzorja neuresničenih želja in načrtov. Predvsem načrtov, saj je bil Marko po formaciji in poklicu strojni inženir, ki se je kot perspektiven in mlad strokovnjak odločil za nadaljevanje družinske gospodarske tradicije, dela z zastopstvom papirja za tiskarstvo, kar ima idealno povezavo s tiskarno, kjer se je tiskala Edinost.

Po očetovem vzoru se je angažiral, polno in obenem diskretno, v manjšinskem gospodarstvu in družbi. Bil je soustanovitelj in prvi predsednik sekcije samostojnih poklicev in dolgo časa podpredsednik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, nastopal je v uglednih forumih, kot na študijskih dnevih Draga in Programski konferenci krovnih organizacij. Zdaj je za SDGZ opravljal vlogo predsednika storitvenega podjetja Servis. Vsi uslužbenci in kolegi vodstva smo v ponedeljek jutraj obnemeli ob nenadejani in nera-

zumljivi vesti.

Bil je poslušen in obziren do vseh, a odločen in pokončen, ko je bilo treba, tako na javnih sestankih kot v notranjih in zahtevnejših zadevah. Bil je predstavnik rodu tistih, ki so se trudili pomladiti in osvestiti vrste v naši skupnosti, v gospodarstvu, v šoli, v športu. Prijatelj je imel tako v Trstu kot v Gorici; pridobil si jih je v študijskih letih in pozneje, tudi v Sloveniji in ostalih nekdanjih jugoslovanskih državah, kamor ga je vodila poslovna pot. Bil je odprt za italijanski svet in someščane, svoje tehnično projektantsko podjetje je svojčas ustanovil z neslovenskimi kolegi. Spominjal se bom njegovega odprtega in vedrega nasmeha, nekoliko zadržanega, a sijočega izraza, ki je vedno puščal odprta vrata. Bil je mož!

Davorin Devetak

Osmo številka mladinske revije Galeb Pisana pahljača zgodbic in pesmic

Silizirana cvetka iz pisanih barv, pri katerih prevladuje rumeno oranžna, se bohota na naslovnici osme, aprilske številke Galeba. Narisala jo je Eva Manti, petošolka COŠ Stanko Gruden, Šempolaj. Nežno cvetko, šmarnico z drobnimi, opojno dišečimi cvetovi bodo bralci našli na drugi in tretji strani Galeba. Ker so njeni cvetovi podobni solzam, jim na Koroškem pravijo solzice. Vladimir Čerkez in Anja Jerčič Jakob jo lepo predstavljata v besedi in ilustraciji. Pri tem opozarjata, da je šmarnica zelo strupena rastlina. Skrbno si je treba umiti roke, potem ko

samo jo utrjali in dali v vazo, da nam pričara pomlad v hiši. Čisto pomladna je tudi pesmica *Gnezdo v nabiralniku*. V njej Majda Artač Sturman opisuje, kako si je sinička za svoje gnezdo izbrala kar poštni nabiralnik, kar se tudi v resnici večkrat dogaja. Siničko, ki v kljunčku prinaša deževnika za lačne mladičke, je lično upodobila Živa Pahor. Artačeva je tudi avtorica zgodbe *Nina in njen narobe svet*. Trmasta in trmoglava deklica Nina, ki je najraje ždel doma pred televizijo in gledala risanke in nanizanke, se je vsa spremenila, ko jo je varuška Neja začela voziti na sprehod v nara-

vo. Kot vselej je Artačeva priložila *Naloge brez nadloge* za različne stopnje, ki nedvomno pripomo-

rejo k bogatstvu slovenskega jezika. *Škratek Detektivko*, junak nadaljevanke in dopolnjevanke, pisane v velikih tiskanih črkah, zato primerne za manjše bralce, se je potikal po gozdu in iskal izginelega lovca Mirka, ki je padel v past – jamo, namenjeno medvedu. *Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pada*, modro pravi slovenski pregovor ... O Šratku, ki razvozla vse vozle, piše Maja Furman, ilustrir-

pa Ivana Soban. Medved in miška Majde Koren in Bojana Jurca še zmeraj uživata na daljnjih potovanjih okrog sveta. Tokrat sta odkrivala posebnosti, pa tudi nevarnosti reke Amazonke s prijateljem tapirjem. Stripu je priložena tudi naloga: bralci bodo morali obkrožiti imena živali: nevarne z rdečo, ostale pa z zeleno barvo. Marsikaj zanimivega o domačem in divjem petelinu - ta je še posebno lep in zasanjan, ko poje svojo pesem - razlagata Marjeta Zorec ob kra-

snih ilustracijah Katerine Kalc. Kako je pes Kowalsky nabrisal svojo prijateljico psičko Shiver s prvoaprilsko šalo, bodo bralci izvedeli iz stripa Romea Toffanettija. Marjeta Zorec predstavlja turško pravljico *Velika želja*, ob ilustracijah Andreje Gregorič, ki dinamično prikazuje prizore iz nje. V zgodbi je opis zapletene poti, po kateri je deklica spet prišla do jetrc, ki jih je kupila za mamico, a jih ji je ukradla štoriklja. O basni *Vrana in sir* piše Klarisa M. Jovanović. Tudi tokrat je pristavila recept, in sicer, kako pripravimo friko, ki je doma v Posočju in sosednji Furlaniji. Kaj pa je sanjal mali Krtek, je napisala Darinka Kobal v tokratnem nadaljevanju *ČrniH5*, ki spada v branje za bralno značko. Katerina Kalc je kot vselej nežno ilustrirala prizorčka iz pravljice. Zelo zanimiva in uporabna je rubrika *Soimenjaki*, ki jo piše Darinka Kobal, ilustrira pa Ivana Soban. Tokrat je na vrsti beseda

dežnik z dvojnimi pomeni. V zgodbah o aparatih bodo zvedavi bralci našli naš moderni hladilnik, pa tudi hladilno omaro, v kateri so nekoč shranjevali živila, vanjo so morali seveda postaviti tudi led. Rubrika *Po slovensko* predstavlja živali in njihove "domove". V njej je kar nekaj vaj za pravilno uporabo predlogov: *od, k, pri*, ki večkrat delajo otrokom velike težave. V aprilski številki Galeba so še velika risba, ki čaka na barvice pod naslovom *V pekarni* (zamislila si jo je Anka Kočevar), pesmica *Levček in žoga* Matjaža Pikala (ilustracija Živa Pahor), *Galebov kviz*, dopisi učencev OŠ P. Trubar K. D. Kajuha, Bazovica, ki so svoje zapise naslovili *Moj dan v Mezopotamiji* in poslali tudi tri barvne fotografije, rubrika *Jaz sem muzikant* Ester Derganc in Chiare Sepin pa predstavlja *cajon*, škatlo z luknjo, na katero sedemo in bobnamo po njej. Lep užitek ob glasbi!

IK

Katja Ferletič

TAKI SMO (45)

Deklica iz epruvete

Letos mineva 40 let od rojstva Angležinje Louise Joy Brown. Louise se je poročila leta 2004, 20. decembra 2006 se je rodil njen prvi sin Cameron, leta 2013 se mu je pridružil brat Aiden. Sinova sta bila spočeta po čisto naravni poti, Louise pa je bila kot otrok imenovana "Deklica iz epruvete", saj je bila prvi dojenček na svetu, spočet v epruveti. Njeni starši Lesley in John Brown so se pred njenim rojstvom kar devet let trudili, da bi spočeli otroka. Ker sta oba imela težave, je Lesley v splošni bolnišnici v Oldhamu obiskala ginekologa Particka Steptoeja in psihologa z univerze v Cambridgeu Roberta Edwardsa. Zdravnik bo dočim staršem takrat sploh nista povedala, da je "postopek in vitro" le eksperimentalen in da se po tem postopku ni rodil še noben otrok. Znanstvenika sta poskušala pomagati parom, ki niso mogli imeti otrok, že od leta 1966. Čeprav sta kmalu odkrila,

valniških zapuščeni zarodkov, ki bodo le v najsrečnejših primerih prenešeni v maternice bodočih mamic, nosečnosti prestatih žensk in rojstva otrok iz maternic "v najem". Katoliška Cerkev je takrat izrazila zaskrbljenost zaradi možnosti, da bi razširjenost in razvoj tehnik za umetno oploditev lahko privedla do fizične in psihološke zlorabe žensk, katerih telesa niso zgolj "tovarne za dojenčke", obenem pa je povsem razumljiva izbira parov, ki se zatečejo k medicini, ker si z vsem srcem želijo dojenčka. Kljub kritikam se je s pomočjo IVF postopka od prve deklice v epruveti dalje rodilo okoli 8 milijonov otrok. To je podatek, ki so ga sporočili javnosti raziskovalci inštituta ESHRE (*The European Society of Human Reproduction and Embryology*), ki je organiziral na začetku julija 2018 v Barceloni 34. kongres. Najnovejše raziskave prikazujejo velik porastek uporabe tehnike IVF pri zdravljenju neplodnosti - več kot pol milijona otrok se vsako leto rodi s pomočjo različnih tehnik za umetno oploditev. V Evropi je Španija na prvem mestu glede zdravljenja neplodnosti (119.875 posegov samo v letu 2015), sledijo ji Rusija (110.723 posegov), Nemčija (96.512) in Francija (93.918).

Tehnike in vitro oploditve postavljajo resna moralna vprašanja v zvezi s spoštovanjem človeškega življenja in dostojanstva človeškega razmnoževanja, saj nekatere od teh vključujejo izbiro in uničevanje človeških bitij v biološkem stanju zarodkov, ki so večkrat obravnavani le kot predmeti. Temeljna etična načela za ocenjevanje sprejemljivosti določenega postopka naj bi bila razmerje med spočetjem otroka in kontekstom ljubezni med zakoncema in obenem potrditev dostojanstva in nedotakljivosti človeškega življenja že od nastanka. Izhajajoč iz teh nedotakljivih vrednot človeštva, je nujno potrebno, da vsako situacijo in vsako medicinsko tehniko posebej obravnavamo.

Kot mamica dveh otrok sem prepričana, da je v večini primerov želja po naraščanju otroka v človeku. Ljubezen med zakoncema je po naravi odprta za sprejemanje daru življenja, ki izpopolni odnos med moškim in žensko, ki iz para ustvari družino. Človeški želji po zanositvi pa lahko nasprotujejo bolj ali manj resne težave s plodnostjo in v teh primerih medicina upravičeno pomaga paru. Nujno potrebno se mi zdi nadzorovati vse primere, v katerih lahko pride do zlorabe ženskega telesa in človeškega zarodka, težko in neprimerno pa je soditi in obtoževati pare, ki stremijo po sreči in s pomočjo IVF skušajo uresničiti svojo željo po popolnosti družine.

PRIMORSKI PRIIMKI (76)

RENER

Priimek Rener je primorski, s kraškim poreklom. Izvira iz župnije Štjak. Gre za nemški priimek, ki ga je verjetno prinesel kak nemški kolonist na področje, kjer so v srednjem veku mnoge kmetije zaradi vojn in boleznih ostale prazne. Na tem opuščeni ozemlju, ki je ponekod na Primorskem izgubilo tudi več kot polovico prebivalstva, so se naseljevali slovanski prišleki z jugovzhoda in nemški s severa. V goriškem urbarju (1507) priimka tako ne najdemo. V Ljubljani najdemo leta 1616 Mihaela Rennerja, čigar priimek se je pisal tudi Renner in Roener. Verjetno pa ta ljubljanski urar, ki je skrbel za uro mestne hiše, nima nobene zveze s kraškimi Rennerji, je pa tako kot prvi primorski Rener na Kras prišel z Nemškega.

Rennerjev oziroma Rennerjev je na severu še danes ogromno. Priimek je nastal na podlagi osebne imena Rainer (staronemško ime Raginghari). Priimek srečamo v Angliji že leta 1086. Različni priimki in imena je ogromno: Rayners, Rainor, Rayner, Raynor, Rainer, Raynar, Rainyer, Reyner, Rauner, Raener, Rainar, Raynere, Raynars, Raynors, Raynore, Raynare, Raynair. Če se pošalimo, lahko rečemo, da manjka samo še Ryanair.

Druga možnost razlage je beseda RENNEN, ki pomeni vojaški sel ali kurir. RENNEN v srednjevisoki nemščini pomeni TEČI, Renner pa je tekač.

Tretja, najmanj verjetna možnost pa je keltska beseda RANNAIRE, ki pomeni DELILEC. Gre za delilca hrane v visoki družbi.

V Sloveniji živi 244 Rennerjev, pa tudi 50 Rennerjev in pet Rennerjev. Več kot pol Rennerjev je pri-

morskih. A najdemo jih praktično po vsej Sloveniji, kar daje slutiti, da niso vsi iz kraškega gnezda. Po vsem svetu živi 2420 Rennerjev, največ v Braziliji (811) in ZDA (409). V Italiji živi 123 Rennerjev.

Rennerjev je veliko več, dobrih 62.000. To je po pogostosti 8708. priimek na planetu. Tretjina je Nemcev (22.000), četrtnina pa Američanov (16.400). V Sierri Leone je priimek najbolj pogost, saj ga nosi vsak tisoči prebivalec te afriške države.

Primorski biografski leksikon omenja samo enega Rennerja, publicista in javnega delavca Leopolda Rennerja (1922-1990) iz Ravenj pri Štjaku. Pravniki Polde Rener je bil partizanski aktivist in učitelj, zaprt v italijanskih zaporih, po vojni pa krajevni funkcionar. Napisal je kroniko o Štjaku.

Wikipedija pa dodaja še naslednje: Boris Rener (1973), klarinetist in glasbeni menedžer, Frederick Rener (1919-1993), germanist in glasbenik, ter Milko Rener (1926-2012), pedagog in publicist. Frederick je bolj znan kot Mirko Rener, duhovnik, skladatelj, prevajalec in urednik Pastirčka. Med drugo vojno je bil kaplan v Komnu. Po partizanskem napadu in onečaščenju trupel nemških vojakov (1944) so okupatorji iz maščevanja vasi požgali, prebivalstvo pa izselili v Nemčijo. Kaplan Rener pa jim je skupaj z žup-

nikom Viktorjem Kosom prostovoljno sledil. Po vojni je emigriral v ZDA (duhovništvo je opustil), starost pa je doživel v Nemčiji, kjer je umrl. Umetnostni zgodovinar in prevajalec Milko je Mirkov rodni brat. Na slovenskem klasičnem liceju v Gorici je poučeval latinščino, grščino in umetnostno zgodovino in bil njegov ravnatelj. Kot plodovit likovni kritik je pisal o slovenskih umetnikih tudi za italijanski kulturni prostor.

Tino Mamić

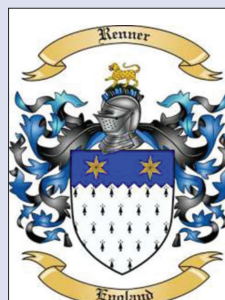

na kakšen način lahko oplodita jajčece, jima je težavo povzročalo vnovično vstavljanje oplojenega jajčeca v maternico. Edwards in Patrick Steptoe sta leta 1968 vendarle končala delo na izvenmaternični oploditvi človeškega jajčeca. V naslednjih letih sta poskušala okrog 80-krat, a so se nosečnosti po nekaj tednih končale. Lesley je bila izjemna, uspelo ji je: po nekaj tednih po implantaciji zarodka ni spontano splavila. Louise Joy Brown se je rodila 25. julija 1978, tehtala je 2,608 kg.

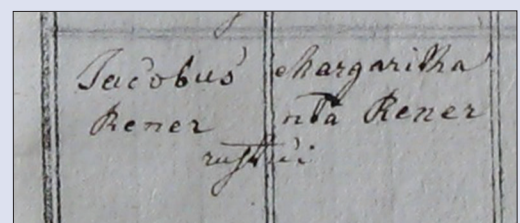
Robertu Edwardsu je leta 2010 za njegovo delo Nobelov odbor na inštitutu Karolinška podelil nagrado za medicino. Mediji so ga preimenovali v "očeta" postopka oploditve z biomedicinsko pomočjo, saj je razvil in utemeljil razvoj in vitro fertilizacije (IVF). Edwards, ki je imel 5 hčera in 11 vnukov, je nekoč dejal, da ga je k delu motivirala želja pomagati ljudem, ki so se soočali z neplodnostjo. Oče IVF postopka je umrl aprila leta 2013. "Na svetu ni večje sreče kot otrok", je dejal ob prejetju Nobelove nagrade. Izbiro, ki jo je v Stockholmu naredil Nobelov odbor, je ostro kritiziral Sveti sedež, ki je ob tisti priložnosti obtožil biologa, da je njegova študija povzročila razvoj trgovanja z jajčeci, veliko število v zmrzo-

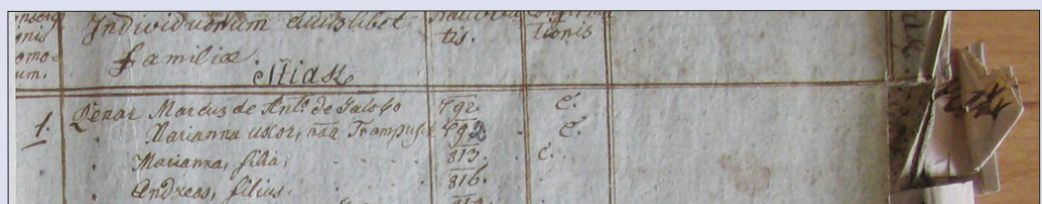
Nemška plemiška družina Renner je imela grb z zlatim levom. Listino z grbom iz l. 1569 hrani deželni arhiv v nemškem Stuttgartu.

Grb angleške plemiške družine Renner

Jakob Rener in Marjeta Rener, mož in žena, ki sta živela pred 200 leti v Selu pri Štjaku.

V Štjaku so matične knjige zelo stare. Najstarejša ohranjena je že iz leta 1646. V družinski knjigi iz 1816 je Rennerjev ogromno. Skrbni župnik je zato že takrat vpisoval v družinsko knjigo družinske očete hkrati ob navedbi njihovega očeta in deda. To pomeni, da danes najdemo imena prednikov zelo hitro, posebej, ker je za rodovnike pred letom 1800 navadno treba še vsaj enkrat toliko časa kot za rodovnike po letu 1800. Na fotografiji iz družinske knjige (status animarum), ki je v hrambi Škofjškega arhiva Koper, tako v Štjaku 1 najdemo Marka Rennerja (1792), sina Antona in vnuka Jakoba Rennerja.

Apostolski nuncij kritično o razmerjih med Cerkvijo in državo

Še brez mandatarja za oblikovanje nove vlade!

Slovenija je zdaj blokirana v svojih potrebah in pričakovanjih, najbolj zato, ker se politika noče o ničemer dogovoriti oziroma sporazumeti. Dogaja se, da političnim strankam obljube in zagotovila, dana v predvolilnem času, o reševanju najbolj nujnih in perečih vprašanj in zadev v Sloveniji, služijo le kot fasada za njihov prestiž in vtis pri volivcih. Dejansko si namreč najbolj prizadevajo za ohranitev ali pridobitev položajev oziroma funkcij svojih izbranih kadrov. Za ponazoritev te trditve nekaj primerov. Dejan Židan, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v odhajajoči vladi, sicer tudi predsednik stranke Socialni demokrati, ki pri delovanju svojega resorja ni bil dovolj uspešen, naj bi bil v novi koalicijski vladi šestih političnih strank pod vodstvom Marjana Šarca minister za gospodarstvo. Navajajo, da se zaradi omenjene možnosti gospodarska in obrtna združenja in organizacije počutijo užaljeni in prizadeti. Alenka Bratušek, ki ji ni uspelo s kandidaturjo za poslanko, naj bi se znova potegovala za položaj evropske komisarke, kar ji menda v novi nastajajoči koaliciji tudi obljublja, vendar je pri tem ne moti, da že kot kandidatka Cerarjeve vlade za isto funkcijo v

povezavi ni bila uspešna. Domnevno se spogleduje tudi s kakšnim visokim položajem v zunanjem ministru oziroma v slovenski diplomaciji. Pa primer Karla Erjavca, predsednika stranke upokojencev in zunanjega ministra v odhajanju. Bil naj bi glavni krivec za neuspe-

Doslej oba kandidata za sestavo nove koalicije in vlade, Janez Janša in Marjan Šarec, nista zbrala 46 glasov poslancev, potrebnih za glasovanje in podporo v državnem zboru. Ob razpravah o kandidatih za predsednika nove vlade, v stranki Nova Slovenija, krščan-

Borut Pahor

he slovenske zunanje politike, tudi v odnosih s Hrvaško, pa za politično naslonitev Slovenije pretežno na Rusijo. Tudi Karel Erjavec ni uspel s kandidaturjo za poslanka nove sestave parlamenta, kljub vsemu pa naj bi po zamislih koalicije Marjana Šarca dobil visoko funkcijo v Organizaciji združenih narodov. On pa, tako nekateri viri, želi še višje v območje mednarodne politike.

skih demokratov, je nekdanja predsednica stranke Ljudmila Novak odrekla podporo kandidaturi Janeza Janše. Kaže, da se je z njeno odločitvijo še poglubil razkol, ki obstaja med dvema najpomembnejšima strankama slovenske politične desnice, SDS Janeza Janše in Novo Slovenijo, stranko krščanskih demokratov. Sicer pa ima predsednik države Borut Pahor z ustavo določeno obveznost,

da do 22. julija predlaga kandidata za položaj predsednika nove slovenske vlade. O možni kandidaturi se je morda že, ali pa se bo v kratkem, najprej ponovno pogovarjal in morda tudi odločil na pogovoru z Janezom Janšo.

Slovenija pa se v povolilnem času še zmeraj sooča s problemi in težavami, ki zahtevajo hitro ukrepanje in rešitve. Državni poglavar Borut Pahor je na srečanju z avstrijskim predsednikom Alexandrom van der Bellenom in hrvaško predsednico, Kolindo Grabar Kitarovič, v Goriških Brdih, leto je skoraj prosil, naj posreduje, da bi hrvaški ribiči prenehali širiti školjčiče v slovenskem delu Piranskega zaliva. Odrpala ga je s trditvijo, "da nič ne ve o kakem školjčiču". Ponovila je tudi, da Hrvaška ne priznava arbitražne odločitve o meji med njeno državo in Slovenijo, da pa bi se Hrvaška o meji med državama rada pogajala z novo slovensko vlado. Brez uspeha je ostal tudi ugovor še aktualnega predsednika slovenske vlade, dr. Mira Cerarja, zoper nadzor na meji med Avstrijo in Slovenijo, ki ga bo uvedla Avstrija. Gre domnevno za ukrep, namenjen omejevanju prehodov nezakonitih migrantov. Odgovor avstrijskega kanclerja Sebastiana Kurza slovenskemu premierju je bil, "da je nadzor na meji med Avstrijo in Slovenijo, zaradi možnega prihoda nezakonitih beguncev, trenutno, žal, potreben". Sicer pa bi za obe možni novi

koalicijski vladi, največji problem Slovenije, bile izredno kritične razmere v zdravstvu. Nevzdržno je stanje v oddelku otroške srčne kirurgije v Univerzitetnem kliničnem centru v Ljubljani. Iz oddelka so odšli vsi slovenski zdravniki srčne kirurgije, zato so kot začasno pomoč pridobili nekaj specialistov iz tujine. Toda ti ne znajo slovenskega jezika, tako da bodo morali delovati s pomočjo tolmačev. Tuji zdravniki bodo prejeli tudi občutno višje plače, kot pa jih dobivajo slovenski zdravniki, kar že povzroča spore in napetosti. V celotnem zdravstvu primanjkuje kar okoli 500 medicinskih sester, ker te raje odhajajo na delo v tujino, kjer prejajo občutno višje plače. Zdajšnje kaotične razmere v zdravstvu je zdravnik kardiolog dr. Blaž Mrevlje takole ocenil in komentiral: "Pod krinko medicinske v Sloveniji poteka organiziran kriminal, tudi medicine v Univerzitetnem kliničnem centru. Gre za množično krajo davkoplačevalskega denarja, ki jo ščitijo tudi Ministrstvo za zdravje, bolnišnice in tudi organi odkrivanja in pregona. Kaj se zgodi, če imata pri nas prednost organizirani kriminal in ščitenje le-tega, ne pa stroka, lahko najbolj nazorno vidimo v katastrofi nacionalnih razsežnosti, ki se ji reče tudi propadla otroška kardiologija". V javnosti, posebej med verniki, pa morda tudi v politiki, odmevajo misli, ki jih je med somišljenjem s slovenskimi škofi, v zahvalo za ponfittikat papeža Frančiška, v jezuitski cerkvi sv. Jožefa na Poljanah v Ljubljani, izrekel Juliusz Janusz, apostolski nuncij v Slo-

veniji. V mašnem nagovoru je spomnil na razmere, "ko je ateistični politični sistem želel vero potisniti na obrobje in vernikom v Ljubljani odvzeti prostor za češčenje Boga. Morda bo kdo rekel, da so tisti grdi časi nazadnjaštva, odprte vojne proti Cerkvi, proti krščanskim vrednotam le grd spomin in da Boga lahko svobodno častimo, vendar ni tako". Opozoril je na "neverjetne, vznemirljive novice, ko hoče ljubljanska občina odvzeti šentviško župnijsko pokopališče in prsto razpolagati z zemljiščem. Pri miru ne pustijo niti mrtvih kristjanov", je bil do ravnanja ljubljanskih mestnih oblasti kritičen papežev predstavnik. Upa, "da bo nova slovenska vlada končno naredila konec tej zlorabi zakona, pa še čemu drugemu. Ni namreč dovolj hoditi v Rim pozdravljat svete očeta, ga vabiti naj obišče Slovenijo, ob tem pa se nadaljuje ovire pri normalnem sodelovanju med Cerkvijo in slovensko državo". Zaradi teh ovir se je apostolski nuncij zaskrbljeno vprašal: "Quo vadis, Slovenia? (Slovenija, kam greš?)".

Odmeva novica, naj bi Zmago Jelinčič Plemeniti, predsednik Slovenske nacionalne stranke, novi poslanec državnega zbora in podpredsednik parlamentarne odbora za zunanjo politiko, za dejanje korupcije od države Azerbajdžan prejel 25.000 evrov. Svet Evrope mu je zaradi tega do konca življenja prepovedal vstop v svoje prostore. Zmago Jelinčič Plemeniti, sicer znan slovenski politik, vse obtožbe o korupciji ogorčeno zanika.

Marijan Drobež

Od 30. 6. do 2. 9. 2018

Odprte kleti in domačije na Krasu

Bogato turistično ponudbo Krasa od Sežane do Štanjela, Lipice, Škocjanskih jam in na drugi strani Cerja do Mirna so letos združili v skupno zgodbo pod naslovom *Odprte kleti in domačije na Krasu*. Okusna, zanimiva in nadvse barvita ponudba vinskih kleti, domačih kmetij in gostiln ter gostoljubje ponudnikov nastanitev obljublja nepozabno po-

letno dogodivščino, kot enodnevni izlet ali tudi večdnevno kulinarčno popotovanje. Kdo sodeluje pri tej ponudbi, kdaj in kje odpira vrata, lahko zainteresirani izvejo iz e-brošurice, ki je objavljena na spletnih straneh organizatorjev in bo v tiskani obliki zgibanke na razpolago na petih info točkah: TIC Sežana, TIC Lokev, TIC Dutovlje, TIC Štanjel, Turi-

zem Miren Kras na Cerju ter pri vseh vključenih partnerjih. Novosti in odzive bodo organizatorji delili tudi po FB strani VisitKras. Prireditelji niso pozabili niti na turistične zanimivosti območja, npr. na Kobilarno Lipico, Park Škocjanske jame, srednjeveški Štanjel, Pepin kraški vrt ter Pomnik in razgledni stolp Cerje, ki so lepo označeni na povezovalnem zemljevidu in vabijo k ogledu in postanku. V času trajanja projekta, od 30. 6. do 2. 9. 2018, se bodo na Krasu zvrstili nekateri čudoviti kulinarčni in kulturni dogodki, ki so jih za obiskovalce posebej postavili v zgibanke: Opajski

večeri v Opatjem Selu, Poletni Štanjel, Praznik terana in pršuta v Dutovljah ter Martinovanje na Krasu, ki bo imelo letos povsem novo preobleko. Gostje se lahko pripeljejo na cilje iz vseh smeri, iz Soške in Vipavske doline, od slovenskega in italijanskega morja ali izstopijo iz avtocestnega obroča, ki povezuje Ljubljano z ostalim svetom. "Tako je za ovinkom" čaka nekaj pravih biserov naravne in človeške kreativnosti, pravijo organizatorji, ki vabijo vse, da preživijo na tem delu slovenske zemlje kar najlepše poletne dni. Več informacij na: www.visitkras.info.

Najgosteje naseljen Piran

V začetku leta 57 naselij brez prebivalcev

V začetku letošnjega leta je v Sloveniji v 5978 naseljih živelo 2.066.880 prebivalcev. Najgosteje naseljeno mestno naselje je bil Piran s skoraj 5500 prebivalci na kvadratni kilometer. Po drugi strani 57 naselij sploh ni imelo prebivalcev. Največ naselij brez prebivalcev je bilo v občini Kočevje, in sicer 17, so sporočili s Statističnega urada RS. V letu 2017 je brez prebivalcev ostalo naselje Slapnik v občini Brda, ki je 1. januarja 2017 še imelo enega prebivalca, na začetku leta 2018 pa

nobenega več. Nekatera naselja pa so brez

otrok oziroma brez starejših. Kot so navedli, v petih

naseljih, ki so imela po najmanj 30 prebivalcev, ni bilo otrok, torej prebivalcev, starih manj kot 15 let. Največje med takimi naselji je bilo Selo pri Pancah v občini Ljubljana, kjer je bilo vseh 44 prebivalcev starih 15 ali več let. V dveh naseljih z najmanj 30 prebivalci pa ni

bila Straža pri Krškem v občini Krško s 36 prebivalci, ki so bili vsi mlajši od 65 let. Najredkeje naseljeno naselje v Sloveniji, če izzamemo naselja brez prebivalcev, je bilo naselje Lukanja v občini Slovenska Bistrica, kjer je na kvadratnem kilometru živelo povprečno manj kot 0,1 prebivalca (ali eden na več kot 11 kvadratnih kilometrov). Če bi bila vsa Slovenija poseljena tako redko, bi bilo v njej le nekaj več kot 1800 prebivalcev. Po drugi strani pa je v Piranu na enem kvadratnem kilometru površine živelo povprečno skoraj 5462 prebivalcev. Če bi hoteli tako gosto naseliti celotno Slovenijo, bi potrebovali skoraj 111 milijonov prebivalcev.

Predstava Realisti nagrajena v Umagu

Realisti prejeli zlatega leva po izboru občinstva

Med dobitniki nagrad letošnjega mednarodnega festivala komorne gledališča Zlati lev v Umagu (končal se je v soboto, 29. 6. 2018) je tudi uprizoritev *Realisti* v režiji Tijane Zinajić in izvedbi SNG Nova Gorica. Zlatega leva je prejela kot

najboljša predstava po izboru občinstva.

Jure Karas, avtor besedila in dramaturg, je priznal, da je vesel nagrade, in dodal: "Še toliko bolj, ker gre za nagrado občinstva. Konec koncev so, sploh pri komediji, gledalci končni razsodnik uspešnosti. Vesel sem tudi, da je bila predstava na 'tujem terenu' prav tako pozitivno sprejeta kot doma. To dokazuje, da komedija, tako kot savudrijske sardele, v resnici ne pozna meja".

V predstavi igra pet mlajših igralcev novogoriškega ansambla (Peter Harl, Jure Kopusar, Matija Rupel, Urška Taufer, Žiga Udir), spremlja pa jih pianist (v alternaciji nastopata Anže Vrabec in Joži Šalej).

Da se je mlada ekipa odlično izkazala, so po prvih ponovitvah pritrdili tudi njihovi starejši kolegi. Iztok Mlakar je, denimo, dejal, da je osvežujoče gledati mlade igralce, ki na odru uživajo in so suvereni. Matija Rupel je pritrdil, da ekipa res uživa. "Največja nagrada za igralca je, da komaj čaka večer, ko si bo nadel kostum, se naličil, pokadil cigareto, ki sicer tudi Realistom realno škodi, in šel na oder. Če iskreno priznam, smo bili igralci na vajah malce zaskrbljeni. Zdelo se nam je, da pri ustvarjanju predstave premalo trpimo, da nas nihče ne muči. Kako naj bo potem predstava dobra? Polne dvorane navdušenih ljudi so nas zelo presenetile in potrdile, da je dobre odrske stvaritve moč ustvariti tudi na bolj sproščen način. Naši liki in skeči deloma govorijo v narečjih in veseli nas, da je kljub jezikovnim pregradam tudi v Umagu bistvo prišlo do ljudi".

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (I)

Prejšnjo soboto nas je naša nona Daria povabila na kosilo. Nihče od nas je ni vprašal, kaj bo skuhala, saj vsi dobro pozna-

mo njene izjemne kuharske sposobnosti in se torej lahko mirnega srca pripravimo na odlično kosilo. Otroka sta radostno skakljala po kuhinji, se smejala, vohala in skušala uganiti, kaj jima bo nona predstavila na krožniku. Končno smo sedli za mizo in Daria je vsakemu prinesla lepo obložen krožnik. V trenutku pa presenečenje! Nihče od nas ni poznal jedi, ki jo je imel pred seboj. Bilo je čisto nekaj novega, otroka sta se spogledovala in vsi smo z določeno negotovostjo segli po vilicah. Z začudenjem smo pogledali nono, ki se je smehljala in z naših obrazov skušala razbrati, ali nam je hrana všeč. Bilo je dobro, okusno, nekaj čisto posebnega, novega. Svojo taščo sem vprašala, od kod ta novost, ali je morda našla recept na internetu, na kakem blogu ali na spletnem portalu You Tube, Dario je kar popadel smeh, vstala je od mize in zapustila sobo. Vrnila se je minutko kasneje in pred mano skrbno položila star zvezek, zavil v porumenel darilni papir z drobnim rdečkastim vzorcem. Skrbno, kot da bi imela v rokah dragoceno relikvijo, sem odprla zvezek. Na prvi strani je bilo zapisano: "Kuhinjski recepti", Dariino ime in priimek, prvi razred. Strani so bile stopničasto ročno izrezane, na vsaki "stopnički" je bilo napisano ime jedi: predjed, glavna jed, sladice, meso, ribe ... Recepti so bili skrbno napisani z lepo oblikovanimi črkami. Daria mi je povedala, da je to zvezek, ki ga je uporabljala v srednji šoli, med tehničnim poukom. Spomnila se je, kako jo je ljuba profesorica Nada Rojec naučila ga izdelati in kako skrbno si je vanj zapisovala vse recepte, ki jih je profesorica narekovala – od goveje juhe do vaniljevih rogljičev. To so bili njeni prvi koraki med lonci. Daria mi je razložila, da je bil takrat, pred petdesetimi leti, vsak recept izredno dragoceno bogastvo: ko ti ga je zaupala teta, sosedja ali prijateljica, si ga morala nujno takoj zapisati v svoj zvezek, drugače bi gotovo na kako sestavino pozabila. Takrat ni bilo televizijskih kuharskih oddaj, spletnih strani, revij in knjig, kjer bi lahko pobrskala za več informacij. Od časa do časa si je njena teta privoščila revijo "Grand Hotel", v kateri je bil tudi kak recept; Daria ga je skrbno izrezala in shranila v pločevinasto škatlo z ostalimi. V škatli so bile tudi prazne vrečke pecilnega praška in vaniljevega sladkorja, ki so jih takrat kupovali v Jugoslaviji, kjer so jih našli po boljši ceni kot "pri nas", in na katerih je bil na hrbtni strani natisnjen recept. V tistih letih so tudi razna vaška društva organizirala kuharske tečaje, na katere so gospodinje in mlada dekleta zelo rade zahajale. Daria se je spomnila, da, ko so za kako svečano priložnost, kot je bila npr. poroka ali obhajilo, kosili v restavraciji, je ob vsakem obroku ugibala in skušala razumeti sestavine jedi. Doma si je vse zapisala in nato večkrat poskusila pripraviti jed po "svojem" re-

ceptu. Šele tedaj, ko je bila povsem zadovoljna in se je rezultat čim bolj približal tistemu v restavraciji, si je recept prepisala v zvezek. Najraje je kuhala v družbi none Francke, ki je njeni mami večkrat ukazala, naj sede in Darii prepusti kuhinjo: "Naj se nauči. Prišlo ji bo prav"! Res ji je prišlo prav. Daria je izjemna kuharica, taka, kot jih je pri nas veliko. Svetovala sem ji, naj še skrbno hrani svoj "Kuhinjski zvezek" in naj še črpa iz njega stare – nove recepte. Ali ste radovedni, kaj nam je pripravila prejšnjo soboto? Meni (in vam) je zaupala 50 in več let star recept:

KROMPIRJEVA POLENTA
(po želji s klobaso, z ocvirki, s pršutom, z ragujem ali golažem)

Sestavine za 4 osebe:

1 kg olupljenega krompirja, 10 dkg bele moke, 10 dkg ostre, sol, meso po želji

Priprava:

Krompir olupimo, zrežemo na kose in skuhamo v slani vodi. Ko je skuhan, zlijemo iz lonca večino vode in jo denemo stran, nato krompir pretlačimo. Dodamo moko in skrbno premešamo s polentarjem, pri tem moramo paziti, da se ne ustvarijo grudice. Po potrebi zmesi lahko dodamo vodo, v kateri se je kuhal krompir, in sol. Polenta mora biti primerno gosta, kuhati jo moramo od 20 do 30 minut in pri tem skrbno mešati.

Medtem ko se polenta kuha, na olju povremo 2 razdrobljeni klobasi (ali drugo na drobno zrezano meso), lahko dodamo kanček vina in pustimo, da izhlapi, nato pa še malo vode, po želji tudi 4 žlice paradižnikove mezge in par listkov bazilike.

Ko se polenta malo ohladi jo zajamemo z žlico in oblikujemo kepice, ki jih na krožniku prelijemo z mesom in obelo. Po želji lahko na polento in meso naribamo še malo sira in... "Bog žegnaj"!

Daria mi je povedala, da nekoč, v obdobjih, ko ni bilo hrane na pretek, jedi niso dodajali sira, pojedli so polento in meso, obeli, ki je ostala na krožniku pa so dodali mleko in še to popili: "Kdor postrže, ne zavrže"!

Drage bralke in bralci Novega glasa, če vam je kak recept poseben pri srcu, če vas spominja na drago osebo ali na lep življenjski trenutek in bi ga radi delili z drugimi ljubitelji okusne domače kuhinje, mi ga lahko zaupate in pošljete na www.noviglas.eu. Vesela bom, če boste tudi vi pobrskali po vašem zvezku!

Priporočila in nasveti slovenske Planinske zveze
Za varen obisk gora

Predstavniki Planinske zveze Slovenije so v Kamniški Bistrici podali več nasvetov za varnejši obisk gora. Bliza se namreč poletna sezona, ko gore obišče največ pohodnikov in tudi vse več turistov. Ob tem so predstavili tudi delo markacistov, ki skrbijo za planinske poti, in bližajoči se dan slovenskih planinskih doživetij. Po zadnjih podatkih slovenske gore obišče 1,7 milijona obiskovalcev letno, v letošnjem letu pa je bilo doslej že 163 gorskih nesreč, pri čemer je 15 posameznikov izgubilo življenje, je na terenski novinarski konferenci ob balvanu v Kurji dolini v okviru doline Kamniške Bistrice pojasnil strokovni sodelavec Planinske zveze Slovenije (PZS) in alpinistični inštruktor Matjaž Šerkezi.

Vsak obiskovalec gora, ne glede na vrsto ture, bi poleg ustreznega nahrbtnika in planinske obutve moral s seboj imeti med drugim alu folijo ali bivak vrečo, osebni komplet prve pomoči, čelno svetilko in rezervne baterije, mobilni telefon s polno baterijo, beležko in navadni svinčnik, svečo in vžigalice v vodonepropustni vrečki ter železno rezervo (hrana z visokoenergijsko vrednostjo in dolgim rokom obstojnosti).

V primeru zahtevnejših visokogorskih tur so tu med drugim še čelada, plezalni pas s samovarovalnim kompletom za varno gibanje po zavarovanih planinskih poteh, cepin itn. Več informacij je na voljo na spletni strani www.pzs.si. Kot sta izpostavila Šerkezi ter inštruktor planinske vzgoje in generalni sekretar PZS Matej Planko, je poleg same opreme potrebno tudi primerno znanje, kako to opremo pravilno uporabljati. Poleg tega naj planinci s seboj vzamejo tudi topla oblačila ter kapo in rokavice, saj se v gorskem svetu vreme lahko zelo hitro spremeni. Pred turo se je tre-

ba tudi pozanimati o poti in njenem stanju, in sicer na spletnih straneh PZS oziroma pri oskrbnikih planinskih koč.

Pri obisku gora so ključnega pomena tudi označene in vzdrževane planinske poti, za kar skrbijo markacisti. Pod okriljem Planinske zveze Slovenije deluje 773 registriranih markacistov, ki planinske poti nadelujejo, markirajo, čistijo in urejajo prostovoljno. Planinska organizacija pri tem skrbi za mrežo planinskih poti v skupni

obstoječih urejenih planinskih poti povečujejo možnost za intenzivnejšo erozijo tal v občutljivem gorskem svetu.

Podpredsednik PZS Miro Eržen je medtem izpostavil neurejen sistem financiranja planinskih poti in koč. Po njegovih besedah je ob stalno povečujočem se obisku planinskih poti in koč ter vse večji promociji Slovenije kot zelene in trajnostne destinacije nastopil čas, da tudi država in turistični ponudniki prispevajo del finančnih sredstev za

vzdrževanje te infrastrukture. PZS in akcija Očistimo naše gore sicer za podporo delu markacistov izvajata pobudo Planinske poti za prihodnje generacije. Zavarovalnica Triglav bo sofinancirala obnovo poti od parkirišča pod slapom Rinka do Frischaufovega doma na Okrešlju ter

dolžini več kot 10.000 kilometrov.

Preračunano to pomeni, da vsak markacist skrbi za 13 kilometrov planinskih poti, kar, denimo, predstavlja dvakratno dolžino poti iz Vrat po zelo zahtevni Tomiškovi poti na Triglav, najvišji slovenski vrh. Skupno so markacisti v letu 2017 urejanju planinskih poti namenili skoraj 32.000 prostovoljnih ur.

Kot je poudaril markacist inštruktor in član tehnične skupine Komisije za planinske poti pri Planinski zvezi Slovenije Zdravko Bodlaj, delo markacista zajema vse od preprostih del, kot sta košnja in čiščenje grmovja, do načrtovanja in najzahtevnejšega nadelavanja zelo zahtevnih zavarovanih planinskih poti, kjer je potrebno tudi poznavanje alpinistične tehnike.

Pri tem je opozoril na pomanjkanje kadra, predvsem mlajšega, obenem pa na nedopustno vedenje posameznikov, ki z ubiranjem bližnjic mimo

jesenski tečaj nove generacije markacistov.

Vsak obiskovalec gora lahko naredi droben prispevek tako, da s SMS-sporočilom POTS na 1919 in donacijo pet evrov prispeva k vzdrževanju planinskih poti. V letu 2017 so bile tudi s pomočjo donacij obnovljene planinske poti na Ponce, Olševo, Bavški Grintavec, Turško goro, od Velega polja prek Konjskega sedla in Hanzova pot na Prisojnik.

Glede planinarjenja na območju Korošice, kjer je lani požar uničil planinsko koč, so v PZS pojasnili, da Planinsko društvo Celje Matica načrtuje zaslonno ureditev zatočišča na Korošici, v katerem bo na voljo minimalna oskrba in nekaj zasilnih ležišč. Vseeno pa obiskovalcem tega območja priporočajo, da pri načrtovanju planinskih tur upoštevajo, da na Korošici ni normalno obratujoče koč, tako da naj s seboj vzamejo dovolj vode in hrane. Več informacij je na voljo na povezavi <https://goo.gl/s1JmNo>.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (206)

Zdravilna zelišča in začimbe iz našega vrta
V svojih zapisih vedno poudarjam, da naturopat išče zdravje, ne bolezni. Kako naturopat postopa pri človeku, ki pride na naturopatski pregled z že postavljeno diagnozo, torej točno določeno boleznijo ali več boleznimi? Kako krepiti zdravje?

Vsak, ki vstopi skozi vrata moje sprejemnice, ne glede na diagnozo, reče: "nimam energije". Točno tako je, naša telesa so utrujena, zato jih je vredno pustiti počivati in smiselno nahraniti, da se lahko borijo proti bolezni. Skozi naturopatski pregled naturopat ugotovi, kateri je tisti organ, ki je najbolj nasičen s toksini, sluzjo, kateri je tisti najbolj energetsko šibak. Takrat je potrebno tisti organ okrepiti tako, da ga ne dodatno spodbujamo, torej ga pustimo počivati. Zdravilna zelišča in tudi začimbe so živila, ki rastejo po naših vrtovih, katerih

zdravilne učinke poznamo iz naše kulture, po ustnem izročilu, iz zgodovine in znanosti; za človeka so zelo dragocene. Prav je, da otrok pozna zdravilno moč zelišč in začimb iz vrta že od mladih nog, zato toplo pozdravljam eko šole in vrte. Prav je, da se otrok zateče k naravi, ko mu

je slabo, in da naravi zaupa in z njo sobiva. Narava zdravi, to vsekakor, vendar sem pri zdravilnih zeliščih in tudi začimbah zelo previdna. Začimbe in tudi zdravilna zelišča lahko škodijo, če z njimi pretiravamo. Za osebe, ki trpijo za degenerativnimi obolenji in ki

navadno jemljejo veliko močnih zdravil, je nevarno, da ne bi prišlo do interakcije med začimbo ali zeliščem in zdravilom, zato je bolje, da smiselno uporabljajo začimbe in zelišča in ne kar vse povprek, rekoč: "Saj je zdravilno"!

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 10. julija 2018, ob 13. uri

V simfoniji zelenja ...

Trave

Trave imajo veliko dušo in mehke mehke zelene roke. Šel bom in se mednje vrgel na obraz. Trave so daleč od ljudi.

Ivan Minatti

Ne spominjam se, ali sem že pisala o travah. Vem, da Minattijevo pesem o majskih travah vedno rada prebiram. In priznam, da sem že od otroštva sanjala, da bi imela svoj lastni, mali travnik, kjer bi si lahko sezula čevlje in bosa okušala svežino pomladne rose.

Brez trav si ne znam zamišljati poletja. Povezane so z njim, kot pesem. Ko usahnejo, je tudi poletja konec. In veselja. Predvsem veselja. Tistega norega otroškega veselja, ki se prebudi v duši, ko greš čez travnik in čutiš bilke, ki se klanjajo korakom, in vonj po pohojeni travi, ki pripoveduje o preteklosti, o časih, ki jih že zdavnaj ni več, in o trenutkih, ki smo jih zatajili. Med trave bi šla in iskala zvezdne utrinke, ki so padli med bilke.

Trave ... tako rada jih imam. Menda mi je to ostalo iz šolskih let, ko me je poučeval pokojni profesor, slavist in pesnik Vinko Beličič. Ko nam je govoril o travah, o njegovih belokranjskih tratah, mu je vsakič zažarel obraz. In oči so se zazrle mimo nas v njemu prepovedane daljave. O travah je pripovedoval kot o brezmejnem, nedotakljivem

bogastvu. In ni razumel nas, malomeščanov, ki travnik pred hišo kosimo vsak teden, nekateri celo vsak drugi dan, da je čim bolj podoben igrišču za golf. Ne, travam moraš pustiti, da rastejo, da gredo v seme, da se pokažejo v svoji raznoliki lepoti in zadišijo po poletju. Sanjal je o visokih travah, v katerih so se skrivali otroci. Nekeč ... Nekje ... Pred že veliko leti. In prav zato me je nekako zmrazilo zadnjič, ko sva se s prijateljico odpravili na Matajur in je njen mali sinček, kateremu gre sicer vsa pohvala, ker je eden tistih redkih otrok, ki še znajo hoditi v gore, potarnal, da je vse naokoli preveč trav.

Menda ljudje dandanes sploh ne vemo za trave. Za majske trave, o katerih je pisal Minatti, za poletne trave, ki valovijo v vetru in se izgublajo na obzorju kot morje. Ljudje, ki živijo v mestnih blokih, namreč vedo le za pokošene zelenice ob robu avtocest, za travo, ki mu pravi plevel in jo preganjajo s človeku in naravi strupenimi herbicidi. Trave so jim kvečjemu odveč. Poganjajo iz cementa in kvarijo videz brezmejnih parkirišč ob nakupovalnih središčih, poganjajo ob cesti, neuničljive so v cementnem vsemirju, ki ga je zase in za svoj zaslužek ustvaril človek. Ujete trave se sploh ne zibajo v vetru, ne oplajajo se, ne rojevajo semen. Nekako tako kot mi ljudje, ki, ujeti v nezaznavno in brezizhodno žalost, postajamo

topi samotarji. Kot otrok sem na majhnem balkonu, ki je gledal na sosednji blok, sanjala o travah. Bila sem eden izmed tistih srečnih otrok, ki so še vedeli zanje. Za njihov božajoči objem, za skrivnosti, za cvetje, za murne in kobilice. Svet trav, svet otroških sanj. Na srečo me je mama večkrat vodila med kraške travnike, kjer sva nabirali rože. Rože, kajti travniki cvetijo. Vsi travniki cvetijo, pa čeprav nikoli v istih barvah. Kot smo si ljudje različni med seboj, tako so si različni travniki. Menda ni dveh, ki bi si bila popolnoma enaka.

Mediterski travnik je ubog in neizprosni, kot so neizprosna dolga, žgoča mediteranska poletja. Med travami rasteta osat in trnje, vsaka bilka se bori za droben prostor med kamenjem in vetrom. Pa vendar diši mediteranski travnik. Opojno diši po smilju, žajblju in razbeljenem pesku. Diši po soli in morju, po neskončnih nočeh med valovi in zvezdami. Mediteran, kjer vsaka trava bije svoj veliki boj. In hrepeni v vetru po daljnih, neizsanih obzorjih. Drugačni so travniki rodovitnih nižin. Trave so visoke, da omotično padaš v njih objem in se utapljaš v njihovi veličini ob vsakem koraku. Rodovitna nižina ne skopari, travniki so zeleni kot najgloblji ocean, mogočno je njih valovanje, neskončna je mehka preproga cvetja in klasja. Radodarno padajo semena, da ponovno rojevajo življenje v mehki ma-

ternici sveže pokošene ravnine. Ampak gorski travniki ... Gorski travniki so nekaj posebnega, gorski travniki so najlepši. Nedotaknjeni, dostopni samo bogovom in redkim izbrancem. Nebeško lepi v simfoniji zelenja in pisane cvetja. Bogastvo gorskih travnikov je cilj zasanjanih ljudi, ki jih majhne, žametne planike opajajo s pripovedjo o nedosegljivem. Gorske trave so žilave, krepke in vedo za neurja in viharje. Gorske trave dišijo in so zdravilo za dušo in telo. Gorski travniki cvetijo do onemoglosti. In izžarevajo barvne odtenke, ki segajo v neskončnost, kot tiha, komaj zaznavna, radostna simfonija lepote. Tam gori, visoko, v svetu, ki je nedostopen vsakdanu. V svetu, ki je namenjen samo ti-

stim, ki se ne bojijo poti. Niti najbolj strme.

Trave. Moje od nekdanj neizsanjane trave. Trave, ki valovijo, ki se zibajo v vetru, trave, ki se upogibajo pod težo utrujenih korakov. Trave, ki silijo v nebo in žgečkajo oblake, daleč, na obzorju. Trave ... Ko sem bila majhna, sem bežala mednje, da sem uhajala mestu. In samoti. Nekeč sem si kupila tudi koso ... Da sem potem lahko poslušala, kako so padale v soncu, in mi je pot silil v oči, ko sem jo brusila, utrujena, sredi poletnih vonjav. Opojnih in skrivnostnih vonjav trav, ki se sušijo na razbrzdani senožeti. In prekipevajo v veličini poletja. Moje trave.

Prišel je čas, ko imam končno svoj travnik. Majhen, a vendarle

travnik. Pozimi sicer pozabim nanj. Pri nas piha močan veter, burja dejansko, čeprav nismo na Krasu, in v mrzlih dneh mi je najlepše ob peči. A še pred pomladjo jih zaslutim, ko začnejo poganjati in zeleneti. Najprej se spajajo z marjeticami, da v vse belo in je zelena samo podlaga. Težko mi je, ko pomislim, da bodo kmalu previsoke in bom morala travo pokositi. A vendar, ko z ročno kosilnico zarezem v stebela, zadiši po preteklosti, po izgubljenih trenutkih, po otroštvu in sanjah. Vonj po pokošeni travi. Omamni vonj mojih otroških pobegov. Omamni vonj neskončnih dnevo in toplih, nežnih avgustovskih noči.

Letos sem pokosila le najnujnejše in pustila travam, da rastejo in se oplajajo. Pogнали so cvetovi, preprosti travniški cvetovi. Ne taki bohotni kot v gorah, a nežni cvetovi naših brd. Najprej se je obarvalo v belo, nato v rumeno, pa spet v modro. Dokler trave ne bodo porumenele in bo zelenje zaslutilo, da se pomlad pretaka v poletje. Čas suhih trav in porumenelih senožeti. Kako hitro gre čas. Kako kratko je življenje trepetajočih trav. Tako kmalu pride jesen in zadiši po vlagi, trave sklonijo glavo, umirijo se, ne veselijo se več vetra in oblakov. Tihovenijo v pričakovanju tišine in trohnečega listja, ki se bo počasi preprijelo s slano. Zadišalo bo po minevanju.

Suzy Pertot

Novost v zgodovini naše košarke

Jadran prvič s predsednico

V julijem poletnem športnem zatišju je prikapljal nekaj novic iz naše košarske srenje. Športno združenje

Jadran bo prvič v 42-letni zgodovini vodila ženska, podjetnica Ivana Milič. Košarki in društvu se je približala pred dvema letoma kot pokrovitelj s svojim podjetjem Ispem. Občni zbor je po odstopu prejšnjega odbora na čelu z dozdajšnjim

Foto dami@n

predsednikom Markom Kojancem izvolil povsem prenovljeno upravo. Na strogo športnem področju pa se je moral te dni Jadran sprijazniti z odpovedjo play-

makerja Matije Baticha, ki se je odločil, da bo kariero nadaljeval pri konkurentu modrih bojevnikov v državni C ligi Gold, moštvu Calligaris Corno di Rosazzo z Videmskega. Jadranovi športni delavci se pogovarjajo z izkušenim borovcem Petrom Sosičem, ki bi se lahko vrnil v višjo ligo. Odprto je še tudi vprašanje trenerja, saj še ni bil potrjen Dean Oberdan, ki je v zadnjih dveh letih vodil fante.

V novi športni sezoni bo, tako kot lani, Jadran naš edini zastopnik na državni ravni, Bor bo igral v deželni C ligi Silver, Breg, Kontovel in Sokol bodo merili moči v D ligi, goriški Dom pa v medpokrajinskem promocijs-

skem prvenstvu.

Nekaj svežih vesti nam ponuja tudi ženska košarka. V državni B ligi bo v novi športni sezoni spet igrala Martina Gantar, ki je pri enaintridesetih sklenila, da se od Poleta seli k tržaškemu klubu OMA. Tu bo njena soigralka nekdanja poletovka Darma Milič, ki je stebere ekipe že vrsto let, trener pa Matija Jogan, ravno tako tržaški Slovenec. Po porazu v finalu play-offa za napredovanje v državno A2 ligo ostaja na klopi mljskega Intercluba v isti skupini B lige nekdanji Borov in Jadranski trener Andrea Mura. Poletove košarkarice pa bo v deželni C ligi vodil izkušeni trener Jure Krečič, ki ima bogate izkušnje z ženskimi postavami, nazadnje pa je vodil moške mladinske vrste iz projekta Jadran. V minulih dveh sezonah, odkar so obudili člansko ekipo, je bil trener openskih deklet v oranžnih dresih zagrebško-sežanski strokovnjak Mario Gerjevič.

HC

Sovodnje / Nogometni kamp

Veselo vzdušje na nogometnem igrišču

Na nogometnem igrišču v Sovodnjah je od ponedeljka, 18. junija, do petka, 22. junija 2018, potekal mladinski nogometni kamp v organizaciji ASD Sovodnje in pod pokroviteljstvom ZŠSDI.

Kamp je skupno obiskovalo 46 mladih nogometašev, rojenih med letoma 2005 in 2012.

Udeleženci so prihajali iz

širšega goriškega prostora, kar zagotovo potrjuje pravilno društveno usmeritev, saj s svojim razvojnim programom vpliva na širši družbeni prostor.

Za vadbo na igrišču so skrbeli slovenski trener in vaditelj: trener Danijel Vivoč, ki je bil tudi koordinator trenažnega procesa na kampu, kateremu so pomagali še nekateri člani mlajših selekcij sovodenske-

ga društva, Simon Čavdek, Ivan Persolja, Erik Pintar, Aljaž Juren, Viktor Faggiani in Luca Predan.

Ob koncu pedagoškega procesa junijske izmene kampa je podpredsednica Ljubica Butkovič vsem udeležencem razdelila kolajne z logotipom kampa in še sladoleđ za vse udeležence.

V petek, 22. junija 2018, je bil pozno popoldne, v organizaciji društva, na igrišču festival nogometa. Zbralo se je lepo število igralcev, staršev, prijateljev in pokroviteljev društva, ki so skupaj igrali nogomet in s lepem, veselim vzdušju končali letošnjo sezono delovanja.

JURIJ PALJK

OBROBNOSTI

7

Kako neradi vsi govorimo o samomoru, kako globoko zareže taka smrt v vse nas, pa četudi tistega, ki je storil sam poslednje dejanje, s katerim se konča življenje, ne poznamo! Kolikokrat poslušamo nasvete izvedencev in strokovnjakov za človeško psiho, da je samomor v naši razrojeni in vse bolj periferni, obrobni družbi, stigma, za katero najdemo v Slovarju slovenskega knjižnega jezika naslednje geslo: "stigma:

1. družbena zaznamovanost zaradi drugačnosti, navadno neupravičena: živeti s stigo duševnega bolnika; socialne stigme nedružabnih otrok; stigma uživalca drog; zmanjševanje stigme
2. med., psiht. krvav madež, lisa na določenih delih telesa zlasti pri histerikih: dobiti, imeti stigme
3. pri starih Grkih in Rimljanih znamenje, narajeno pobeglim sužnjem in hudodelcem: vžgati stigmo na čelo; biol. stigma organ enoceličarjev za sprejemanje svetlobnih dražljajev, (rdeča) očesna pega; med. stigma viden znak bolezni; rel. stigme Kristusovim ranam podobna znamenja na določenih delih telesa; zool. stigma dihalnica".

Dovolj zgovorno in razumljivo povedano. In vsi ti zdravniki duševnih ran nam tudi svetujejo, naj se o tem spoštljivo pogovarjamo na glas, kot seveda tudi trdijo, da je najbolj grozna stvar, če stigmatiziramo umrlega in seveda posredno tiste, ki jih je umrl zapustil, če jih zaznamujemo s stigo samomora!

Pa vendar tega ne znamo. Zares ne znamo.

Morda nam manjka tista človečnost, ki je potrebna za znosno življenje, odsotnost katere ljudi potiska na obrobje, v samoto in tudi v samomor.

Pred časom so lokalni dnevniki pri nas na kratko poročali o samotni smrti očeta deklice in moža, 49 let je imel, bil je vodja tiskarskega obrata v eni naših goriških občin, v tiskarni, ki jo namestavajo zapreti, pravzaprav samo nekaj let po odprtju prenesti v Padovo. Nihče nima pravice soditi, tudi ugibati ne smemo, kaj je tega moža privedlo do samomora, ki ga je storil v nočni izmeni, našli so ga ob treh zjutraj sodelavci. Duševna stiska je bila gotovo neznosna.

Kolega iz Veneta je vrsto let spremljal samomore podjetnikov, ki so izgubili v tej preletki, iz finančnih vrhov vsiljeni finančni krizi, vse, zmotno so bili prepričani tudi, da so izgubili dostojanstvo in so tako v temi pozabili, niso videli več svetosti vsakega življenja, tudi najbolj bednega. Niso zmogli. Kolega mi je pripovedoval zastrašujoče primere in števila teh samotnih smrti je bila taka, da je našla pot celo v televizij-

ske in radijske dnevnike državne razsežnosti. Kasneje so se odločili, da o tem raje ne bodo poročali, predvsem zato, da ne bi nekateri iz naše sredine posnemali zadnjih dejanj.

Pred leti je bil prijatelj Renzo, duhovnik in takratni urednik goriškega tednika, naprošen za pogrebni obred nekje v Furlaniji. Pokopali so štirideset let starega možkega, izobraženca, uspešnega menedžerja, ki je storil samomor, pustil mlado ženo in dva otroke, zelo majhna. Renzo je bil trd. "Moral bi jih videti, kot krokarji so prišli, vsi v črno oblečeni, v limuzinah so se pripeljali z letališča, tja so prileteli seveda z zasebnim letalom, kot črni krokarji, iz Citya v Londonu so prišli, delegacija banke, kjer je pokojni delal, mrzli kot led, vsi v službi Satanovega govna, kot črni krokarji, nobenega čustva, nič, samo črna očala, črne obleke, nobenega sočutja, mrzli, kot je mrzlo njihovo srce. Le kako je lahko nasedel ta fant, da je zaradi takih, kot so ti črni krokarji, naredil samomor?"

Denar, Satanovo govno, ki kroji usode ljudi. Satanovo govno, ki tudi na obrobju smrdi. Satanovo govno, ki seje smrt med ljudmi, ki goni množice revežev v beg, ki ljudi stiska na rob, jih pahne čez rob.

Kar je prijatelj Davorina najbolj pretreslo, je bila brezbrzičnost kolegov, sam je zato pisal v Trst na sedež našega celovskega združenja, da bi se ustanovil neki sklad, morda račun, na katerega bi lahko kaj nakazali za družino reveža, ki je, ujet v temo, odšel za vedno.

Praznega zgražanja, škodoželjne črne kronike, samopašnega navideznega sočutja z besedami, tega ima Davorin dovolj, tudi jaz.

Razlika je bila v tem, da je sam telefoniral, pozival, sam sem se umaknil v tišino. Postajam star in sem zahrbtnjež in arogantnežev, lažnikov in obrekovalcev sit, dobesedno ne prenašam več njihovih potuhnjenih pogledov in lažnivih jezikov, s katerimi režejo, sečejo, ubijajo, kot ne prenašam več njihovega sladnega lezerna drug drugemu nekam, do prvega vogala, ko ponovno začnejo ...

Med nami so ciniki, ki se vedno zatekajo k prazenemu "Tako pač je!", ki ubija dobro v nas. Prijateljica Marilka Koršič, ki je dejavna v družbenem življenju in prisotna na družbenih omrežjih, je pred dnevi objavila tole misel: "Ko povzročiš trpljenje dobrim osebam, le-te ne kričijo. Pospravijo, shranijo. Počasi in po tiho se oddaljijo, da se nikdar več ne vrnejo. Še naprej so to dobre osebe, a ne zaupajo več. In prav v tistem trenutku si z njimi za vedno zaprl. Nikdar več se ne bodo naslonili nate, nikdar več ti ne bodo zaupali".

Kako znano, kako domače. Tu. Na obrobju.

S 1. strani

Visoko nad oblaki

Po treh letih je prejel diplomu in nadaljeval magistrski študij, a ga ni končal, ker se ob koncu četrtega letnika odločil, da se bo udeležil tečajev za pilote.

Kdaj ti je bilo jasno, da boš postal pilot?

Da bom postal pilot, mi je bilo jasno, šele ko je banka odobrila posojilo, s katerim sem si lahko plačal šolo za pilote. To je anekdota, ki jo rad povem, ko me ljudje sprašujejo po tem. Po pravici povedano, sem si že od mladih nog želel postati pilot: ko sem bil še otrok, sem večkrat spraševal starše, naj me peljejo na letališče, da bi si ogledoval, kako letala vzletajo in pristajajo.

Dokončno sem se odločil, da bom zapustil študije na univerzi in sledil lekcijam na akademiji za pilote, ko sem bil nekoč na počitnicah v Atenah in sem se udeležil ogleda starega letališča, ki so ga uporabljali med Olimpijskimi igrami. Na progi je bilo nekaj letal na ogled. Ko sem se jim približal, ko sem počutil kot otrok v trgovini igračk. Med temi letali je bil tudi znameniti Boeing 747; v tistem trenutku sem se prepričal, da bom tudi jaz pilotiral tako letalo.

Ko sem se vrnil domov s počitnic, sem začel iskati način, kako postati pilot.

Kakšne lastnosti oziroma vrline mora imeti pilot?

Prepričan sem, da je moje delo prav tako kot vsa druga dela, ki imajo pozitivne in negativne plati, zato ni treba imeti kakih posebnih vrlin. Seveda moraš vložiti veliko truda, nameniti veliko

časa študiju, moraš vedeti, da se boš moral, dokler se ne upokojiš, vedno izpopolnjevati. Nekatere pomembne lastnosti, ki so ti gotovo v prid za ta študij in to delo, so radovednost, vztrajnost, natančnost... Moraš biti pripravljen sprejeti drugačna mnenja, opazke in nasvete. Dobro je, da obvladaš nekaj matematike, vsaj nekaj bistvenega, sicer tudi sam nisem bil nikoli odlični matematik. Če vam je kdaj kdo rekel, da pilot ne sme nositi očal, da mora biti izreden matematik, da mora poznati astronomijo in razne znanstvene vede, sploh ni res. Kot sem že povedal, je treba študirati in se zelo truditi, toda sploh ni nemogoče. Najpomembnejše pa je, da si zelo potrpežljiv in da zelo zaupaš vase.

Kje in kdaj si začel prvič leteti?

Prvič sem vzletel prav z letališča v Ronkah pred dvema letoma jeseni. Nekaj mesecev pozneje sem se preselil v Atene, kjer sem nadaljeval študij na akademiji za pilote. Začel sem leteti na majhnih letališčih in zdaj že letim po vseh največjih grških letališčih. Tudi najmanjše letališče je lahko dobra odskočna deska za to delo, dovolj je, da imaš letalo, dobrega inštruktorja in veliko potrpežljivosti.

Katera čustva ti vzbujajo letenje?

Moram priznati, da imam precej "razdvojen" čustva pri tem delu. Recimo, da me izredno moti, ko sem doma in vem, da se moram naslednji dan zbuditi ob dveh zjutraj in biti na letališču ob treh, da vzletim s prvim letom tistega dne. Ko pa sem na letalu preko 10.000 me-

trov visoko in vidim, kako vzhaja sonce, se vsi negativni občutki takoj spremenijo, ker so ti trenutki nekaj enkratnega, čudovitega; podobno se dogaja tudi zvečer, ko sonce zahaja. Včasih med letenjem naletim na take razglede in doživim taka čustva, da se jih ne da opisati.

Lahko si ogledaš slike, a biti tam je čisto nekaj drugega: daje ti občutek, da lahko narediš nekaj, česar drugi ne morejo. Včasih celo med pletom doživljam različna čustva. Ko letim, čutim, da imam veliko odgovornost, in tega se po navadi zaveš, ko vidiš potnike, ki stopajo v letalo ali ga zapuščajo.

V glavnem prevladujejo pozitivna čustva, četudi se včasih moram zbuditi ob dveh zjutraj ali iti spat ob šestih zjutraj. Vsak dan mi daje novo moč, da stopim na letalo poln energij.

Kaj predpostavlja leteti z letalsko družbo z nizkimi stroški?

Začel bi s predpostavko, da nihče ne ve, s katero družbo letim; lahko pa priznam, da je ta low cost družba, ki se zelo hitro razvija in je zelo prisotna v Italiji. Na vsak način so po mojem mnenju vse letalske družbe enake. Pomembno je, da, ko letiš, veš, da ne letiš za družbo, ampak za ljudi, ki ti zaupajo svoje življenje. Včasih si počaščen, včasih te delo lahko teži kot težko breme.

Leteti z low cost družbo pomeni, da moraš narediti vedno vse na čim boljši način in čim hitreje: manj časa je letalo na tleh, manj denarja porabi družba. Včasih celo letimo z nižjo hitrostjo, da letalo porabi manj goriva in da lahko

ob treh zjutraj, drugi dan ob šestih popoldne, včasih zajtrkujem popoldne, včasih večerjam zjutraj. Biti pilot je lahko precej utrudljivo in psihološko ter fizično obremenjujoče. Če pa si pripravljen vložiti ogromno truda in ljubezni

v to, ti bo vse s časom poplačano. Meni je izredno všeč, ko otroci po pristanku pridrvijo do kabine in prosijo, ali lahko vstopijo in si jo ogledajo, in ko jih vprašam, kaj bi radi postali, ko bodo odrasli, vsi odgovorijo, da bi hoteli postati piloti. To so trenutki največjega zadoščenja.

Kaj bi še dodal ob koncu najinega pogovora?

Predvsem spletne strani širijo lažno informacijo, da je delo pilota odlično. Na slikah so piloti in stewardi vedno nasmejnji, pilotke in stewardese pa vedno lepo naličene že v prvih jutranjih urah, vsi so vedno veseli in niso nikoli utrujeni. Ni tako! Večkrat se ob dveh zjutraj, ko me zbudi budilka, sprašujem, zakaj moram vstati in biti že ob treh zjutraj na letališču.

Poleg vsega tega si med poletom večkrat precej napet, ker, če ne narediš pravih izbir, ko se pojavi kako izredno stanje, tvegaš svoje življenje in življenje vseh drugih (najmanj) stotih oseb, ki so na letalu. To je krasno delo, toda verjemite, sploh ni najlažje, predvsem če ga ne opravljaš z ljubeznijo.

znižamo stroške letalskih vozovnic. Vse je tako organizirano, da bodisi družba bodisi potniki porabijo manj denarja.

Kaj svetuješ mlademu, ki si želi postati pilot?

Svetujem mu, naj se ne podaja v to, če misli, da je najlepše in istočasno najlažje delo. Jaz se včasih zbuja en dan

Zeleni teden v domu Soča v Tolminu Nepozabno doživetje v naravi

Že več let Nižja srednja šola Ivan Trinko iz Gorice omogoča svojim učencem, da se udeležujejo zelenega tedna v Sloveniji. Tudi v letošnjem šolskem letu je bilo tako. V februarju so vse tri sekcije drugega razreda odpotovale na šestdnevno bivanje v Tolminu, in sicer v ČŠOD domu Soča. Dom se nahaja na obrobju Tolmina, nedaleč od levega brega reke Soče. Na zeleni teden se je odpravilo 62 učencev in pet profesorjev. Vreme je bilo lepo, doživeli so celo presenečenje: sneg! To je bilo za otroke še dodatno veselje. Bili so razdeljeni v štiri skupine, ki so jih vodili izurjeni pedagogi in voditelji doma. Zjutraj ob 7. uri je bilo zburjanje ob kitari profesorja Biancuzzija. Sledili so si umivanje, jutranji sestanek in zajtrk. Po zajtrku so imeli dejavnosti, ki so se potem nadaljevale tudi v popoldanskih urah: plezanje, lokostrelstvo, pohodi na grad in v Tolminska korita, ogled nemške kostnice, muzeja, ribogojnice, pa še nordijska hoja, spoznavanje zgodovine prve svetovne vojne in bližnje okolice ter njenih naravnih zanimivosti. Opravili so tudi analizo okolja. Večerji, ki je bila ob 18.30, so sledili druženje, izmenjava izkušenj, pogovori, družabne igre. Ob 22. uri je nastopila tišina, ker so se dijaki spravili v postelje in utrujeni zaspali, seveda v veselje spremljevalcev. Tedensko bivanje učencev in profesorjev v naravi je bilo zelo pozitivno, saj je odnos med učiteljem in učenci v šoli zelo formalen in lahko pogosto vodi v nesproščenost, v strah učencev

pred učiteljem, včasih pa tudi obratno. Večdnevno skupno bivanje učencev in profesorjev v šoli v naravi pomeni medsebojno spoznavanje vseh udeležencev pedagoškega procesa. Učenci tako spoznajo profesorja kot človeka, profesor pa posamezne učence lahko vidi v popolnoma drugačni luči, kot se sicer kažejo v razredu. Učenci v šoli v naravi pogosto pokažejo tudi nagnjenje do določenih področij, ki jih sicer v šolskem vsakdanu ne morejo. Tudi vzgojitelji doma so bili zelo prijazni in so omogočili res enkratno doživetje.

O delovanju doma Soča smo se pogovorili z njegovim direktorjem Tomažem Kragljem.

Kako in kdaj ste postali vodja doma Soča?

Sam profesor športne vzgoje, diplomiral sem leta 2001 v Ljubljani. Najprej sem delal v osnovni šoli v Kobaridu, potem sem prišel leta 2002 v Tolmin, v ta dom kot učitelj in vzgojitelj, od leta 2012 pa sem tu vodja.

Vaš dom Soča je med najmlajšimi tovrstnimi domovi v okviru občolskih središč, ki se nahajajo v Sloveniji in nudijo mladini iz Slovenije in zamejstva dodatni program. Kaj je specifična vašega doma v Tolminu?

Najprej moram reči, da je naš dom blizu reke Soče in zato je specifična prav to soško področje, predvsem naravne znamenitosti in zgodovina prve svetovne vojne. Mi smo "neki servis" za šole in se trudimo, da lahko nudimo dodatno in malo drugačno izobrazbo predvsem v športu in naravoslovju.

Ali so take vrste "šole v naravi" tudi v drugih državah, kot sta npr. Nemčija ali Avstrija?

Mislim, da smo mi edini v Evropi, ki imamo šole v naravi in smo odvisni neposredno od Ministrstva za šolstvo. Podobne institucije imajo tudi v Nemčiji, a so

Kateri cilje ste si zadali?

V začetku so želeli, da bi bili naši cilji "strogo" šolski. Zdaj pa smo precej svobodni in si lahko načrt spremenimo, če čutimo, da je to bolje in bolj kakovostno za učence. Prvi cilj je ta, da so otroci v naravi, da nimajo s sabo telefončkov in da se med seboj bolje spoznajo. V začetku smo mislili, da je glavni cilj ta, da se čim več gibljejo in si naberejo čim več svežega zraka. Zdaj pa opažam, da je socializacija zelo pomembna. Zelo važno je, da so otroci zmogni biti skupaj v sobi, skupaj na terenu, pri kosilu; da se znajo kaj pogovarjati, da rastejo v medčloveških odnosih.

So se otroci kaj spremenili, odkar ste vi tu zaposleni?

Gotovo so se fizične sposobnosti spremenile. Otroci niso več zmogni prenašati napor tako kot nekoč: recimo predolge hoje, predolgega kolesarjenja v naravi. Zdaj imamo take otroke, ki so športniki in se še dobro izmažejo,

Kakšne kompetence imajo vaši

učitelji?

Če bi govoril o idealnem učitelju, mi potrebujemo takega učitelja, profesorja, ki ima naravoslovne kompetence in vse športne licence. Naši učitelji morajo imeti čim širše znanje, ne pa znanje samo v eni disciplini. Morajo imeti osnove naravoslovja, osnove zgodovine in športa.

Kateri cilje ste si zadali?

V začetku so želeli, da bi bili naši cilji "strogo" šolski. Zdaj pa smo precej svobodni in si lahko načrt spremenimo, če čutimo, da je to bolje in bolj kakovostno za učence. Prvi cilj je ta, da so otroci v naravi, da nimajo s sabo telefončkov in da se med seboj bolje spoznajo. V začetku smo mislili, da je glavni cilj ta, da se čim več gibljejo in si naberejo čim več svežega zraka. Zdaj pa opažam, da je socializacija zelo pomembna. Zelo važno je, da so otroci zmogni biti skupaj v sobi, skupaj na terenu, pri kosilu; da se znajo kaj pogovarjati, da rastejo v medčloveških odnosih.

So se otroci kaj spremenili, odkar ste vi tu zaposleni?

Gotovo so se fizične sposobnosti spremenile. Otroci niso več zmogni prenašati napor tako kot nekoč: recimo predolge hoje, predolgega kolesarjenja v naravi. Zdaj imamo take otroke, ki so športniki in se še dobro izmažejo,

in take, ki ničesar ne zmorejo, ker niso vajeni gibanja. Nekoč so bili otroci precej na cesti in v naravi, zdaj pa so predvsem meščanski otroci pasivni. Le tehnološko so se otroci precej izurili, v smislu, da poznajo dobro tehnologijo, mobilne telefončke, računalnike.

Ali uporabljate v domu tehnološko opremo pri vzgoji?

Nekaj že. Na primer imamo orientacijo s pomočjo telefona, vendar se skušamo temu izogniti, ker skušamo čim manj uporabljati te sodobne tehnološke pridobitve in se raje posvetiti naravi. Vendar brez tehnologije včasih ne gre.

Kateri so pa glavne težave, ki jih imate z otroki?

Mislim, da imamo že toliko izkušenj, da težav skoraj ne poznamo. Mogoče je nekaj težav v tem, da potrebujemo več avtonomije, kajti za vsako stvar moramo vprašati glavno administracijo, ki je v Ljubljani. In seveda večkrat nam zmanjka denar in moramo čakati Ljubljano za pooblastitev.

Koliko dijakov gre letno skozi vaš dom?

Lansko leto 2017 smo imeli v celnem letu 3135 učencev. K temu pa dodamo še 592 učencev za konec tedna. Imamo 202 postelje, naš dom je največji, le Murska Sobota nas dosega. Čez leto sprejemamo tudi športne skupine, pihalne orkestre. V avgustu se pridružijo še gostje mednarodnega metalfestivala. Nekateri so stalni gostje, na primer Škofjeloška gimnazija. Nekateri šole prihajajo večkrat letno, drugi le enkrat.

Kakšen je urnik učiteljev v domu?

Učitelji nimajo pravega urnika, ker morajo kriti jutranje in popoldanske ure. To pa ni vedno lahko, posebno pa še, če ima učitelj doma otroke.

Kakšen je odnos med učitelji

in učenci?

Pri nas imamo vsak teden druge učence in se moramo temu prilagoditi. To pa pomeni, da tisti učenci postanejo za en teden "naši otroci". Vsak teden prihajajo novi ljudje z različnimi navadami in se moramo na to privaditi.

Kako poteka tipičen dan v domu?

Zjutraj ob sedmih je zburjanje. Pred zajtrkom je sestanek. Pred časom smo imeli tudi jutranjo telovadbo, potem smo to opustili v zimskem času. Med sestankom dobijo informacijo za dopoldne. Sledi zajtrk. Od 9.00 do 13.00 je program, ki ga imajo na svežem zraku, če nam vremenske okoliščine dopuščajo. Tudi ko dežuje, gremo v naravo, čeprav za manj časa. Po kosilu gremo zopet v naravo. Potem je večerja, nato pa še večerne dejavnosti in spanje.

Kaj se vam zdi, da je najbolj pomembno pri stiku z dijaki?

Najpomembnejše je to, da zna učitelj pripraviti in prepričati otroka, ki noče ali si ne upa sodelovati pri kakšni dejavnosti. Potem ko je to opravil, vidiš, da je zadovoljen in srečen.

Koliko je pomemben stik z naravo?

Če človek hoče biti priseben in če hoče dobro razmišljati, mora nujno v naravo. Če ne "odklopis" od računalnika, od vsakdanjega vedno enakega opravila, ne poznaš celotnega življenja. Poznaš le delček. Lepo je, da začutiš naravo, tišina in samoto v naravi. Le tako se duša odpočije.

Od česa je odvisna kakovost življenja mladih?

Prvo je to, da imajo mladi domače razmere urejene. Drugo pa, da v ničemer ne pretiravajo, tudi v športu ne. Otrok ne more vse energije dati le v šport ali računalnik. V teh letih morajo otroci spoznati in poskusiti čim več. Poleg športa morajo gojiti še kaj drugega, da se lahko celostno razvijajo.

Hvala za pogovor!

Karlo Nanut